

Beleidskader Samen Wageningen

Beleidskader

Samen Wageningen

Wageningen

Deventer Polder onder Wageningen

M•ADELMUND
INNOVATIE & POËZIE

REPAREER UW JAS

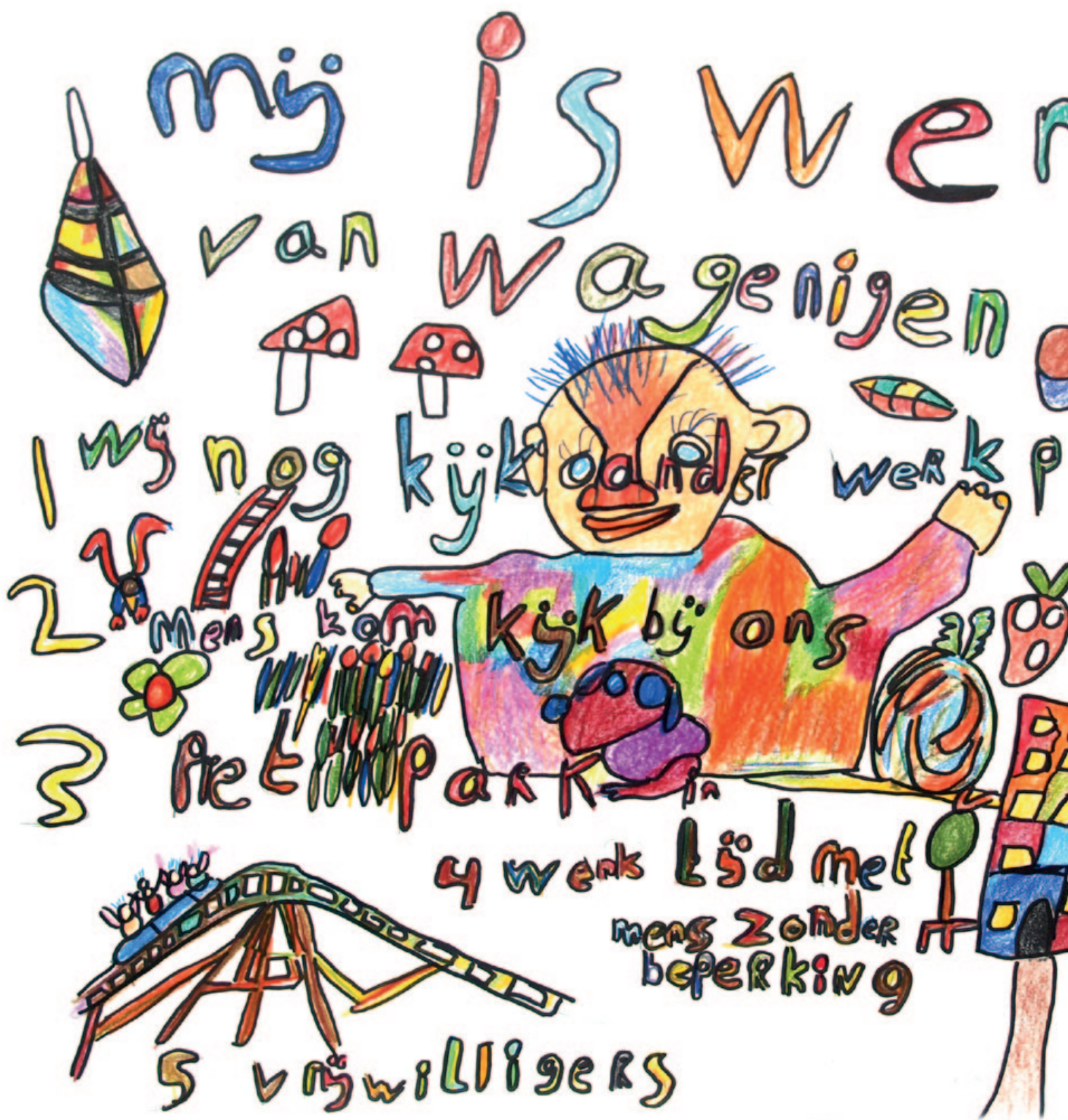
*Als onze stad een jas zou zijn
zoals een dichter ooit beweerde
wie zou er dan te koop mee lopen
welke dames welke heren
droegen dan dit kledingstuk
alsof ze hem zelf hadden gemaakt*

*Wie zou er dan zijn warmte voelen
wie zou er zonder naakt
en koud door 't leven gaan
omdat de jas hem bijstand biedt
wie zou die jas dan wassen
wie onderhield hem en wie niet*

*Als onze stad een jas zou zijn
zoals een dichter ooit beweerde
en als iedereen te druk zou zijn
om die jas te repareren
hoe lang zou hij nog warmhouden
als niemand er iets aan deed*

*En als we dan geen geld hadden
wie zou dan onze kreten
nog werkelijk willen aanhoren
op wie konden we vertrouwen
zou niet iedereen dan zeggen
had uw jas toch onderhouden*

Martijn Adelmund, stadsdichter van Wageningen
Ter gelegenheid van de eerste bijeenkomst voor het traject
Samen Wageningen, november 2015

Schilderij Marliska ten Haken

Begin 2016 heeft de gemeente aan de kunstenaars van 's Heeren Loo atelier De Verbeelding gevraagd om in beeld te brengen wat Samen Wageningen voor hen betekent. Kunstenaar Marliska ten Haken heeft 5 wensen om samen dingen te ondernemen in dit vrolijke schilderij verwerkt.

Wageningen maakt duidelijke eigen keuzes

Als het gaat om de nieuwe sociale taken waar gemeenten sinds 2015 verantwoordelijk voor zijn, dan gaat het om zaken die ons leven indringend raken. Participatie is meer dan een modieus woord, het gaat om zelfvertrouwen, om het gevoel dat je een zinnige bijdrage kan leveren. En er is niets dat mensen zo diep raakt als zorg, ieder van ons kan zich daar een voorstelling van maken. Daarom is het ook zo belangrijk om participatie, welzijn en zorg dichterbij, met meer oog voor mensen, in te richten.

Als bestuur hadden we zelf keuzes kunnen maken en vervolgens de goedkoopste marktpartij kunnen contracteren, zoals dat op veel plaatsen gebeurt, maar dat past niet bij ons. Daarom hebben we als college en gemeenteraad gekozen om in een uniek traject de zeggenschap aan de stad over te laten. Vanuit de overtuiging en het vertrouwen dat de inwoners van onze stad zelf het beste weten wat ze nodig hebben en dat we bereid zijn in kwaliteit van leven te investeren.

We zijn bijzonder trots op de wijze waarop ons gezamenlijk verhaal, beschreven in Samen Wageningen, tot stand is gekomen. Dat de politiek het heeft aangedurfd om het totaal anders aan te pakken en dat duizenden mensen mee hebben gedaan aan Samen Wageningen. Onze overtuiging dat vertrouwen, aandacht en nabijheid veel meer oplevert voor de inwoner en de samenleving, op de korte en de lange termijn, wordt ondersteund door de stad. In Samen Wageningen zien wij een betrokken samenleving waarin je jezelf kan zijn en verschil gewaardeerd wordt.

Daar hoort maatwerk bij en het leren om ongelijke gevallen ongelijk te behandelen en niet bang zijn voor precedentwerking. Tegelijkertijd weten we dat een samenleving meer is dan de optelsom van individuen. Het cement van een samenleving is collectiviteit, samenzijn, verbinding. Dat is niet ouderwets, dat is actueler dan ooit. Investeren in mensen en netwerken is een must.

Wageningen onderscheidt zich duidelijk in haar keuzes van andere gemeenten, al lijken sommige dingen open deuren. Verassend misschien, maar de focus op het zoveel mogelijk voorkomen van problemen is echt typisch Wagening. En de wijze waarop het weinig originele beleidsuitgangspunt 'inwoner centraal' wordt vormgegeven in de praktijk; 'nooit over maar met de inwoner spreken', is absoluut origineel.

En dat geldt evengoed voor het vanuit vertrouwen handelen en het zoeken naar vernieuwing, daarin lopen we met onze aanpak - de werkwijze van het Startpunt en ons Kernteam - en verschillende projecten voorop. (Voor meer informatie over burgerinitiatieven en innovaties zie bijlage 6.)

Ook kiezen we er voor om nieuwe verbindingen te leggen die mensen gezond houden en maken. Zoals het inzetten van groen als medicijn. In navolging van de mooie zomercolleges van Samen Wageningen heeft wetenschapsjournalist Mark Mieras een fascinerend wintercollege

gehouden over de positieve effecten van groen op onze hersenen.

Het is nu urgent om Samen Wageningen snel in de praktijk te brengen. We willen laten zien dat we het verschil kunnen maken in de uitvoering en dat we – ondanks de aanhoudende bezuinigingen uit Den Haag – de zorg, ondersteuning en hulp in Wageningen beter en socialer kunnen organiseren. Natuurlijk zonder te vergeten voor wie we het doen.

Lara de Brito en Dennis Gudden

De Nieuwe Ronde

De biologische zelfoogst-tuin De Nieuwe Ronde heeft haar hoofdterrein aan de Oude Diedenweg. Op deze foto zien we een tweede stuk grond, aan het Honingblokp pad in de Eng. Het ligt er nu wat kaal bij, maar vanaf het voorjaar groeit er een overvloed aan groente, bessen, aardbeien en kruiden, waarvan leden van De Nieuwe Ronde zelf kunnen oogsten.
Foto: Carleen van den Anker

Inhoud

Voorwoord	5
Leeswijzer	9
1. Aanleiding voor dit beleidskader	11
1.1 Waarom dit beleidskader?	11
1.2 Door wie is dit beleid gemaakt en voor wie is dit beleid bedoeld?	11
1.3 Waarover gaat dit beleidskader niet?	12
1.4 Dit is een beleidskader. Maar de uitvoering dan?	12
2. De basis	13
2.1 Kaders voor het sociaal beleid	13
2.2 Huidige situatie en landelijke trends	14
2.3 Veranderingsproces in het sociale beleid	15
2.4 Invloed van de inwoner op beleid en uitvoering	17
3. De Stip en de Wageningse principes	19
3.1 Stip op de horizon	19
3.2 Vijf Wageningse principes	19
3.3 Vanuit onze huidige positie naar de Stip op de horizon	20
4. Hoofdpijnen voor het sociale beleid	22
4.1 Hoe zijn we gekomen tot de hoofdpijnen?	22
4.2 De hoofdpijnen voor het Wageningse sociale beleid	22
5. Een integrale aanpak	26
6. Algemene beleidsthema's	27
6.1 Gezondheid	27
6.2 Leefbaarheid	29
6.3 Werk	32
6.4 Armoede	34
6.5 Mantelzorg	37
6.6 Vrijwilligerswerk	38
6.7 Vrijtijdsbesteding	40
7. Doelgroepgerichte thema's	44
7.1 Jeugd	44
7.2 Ouderen	46
7.3 Mensen met een beperking	49
7.4 Statushouders/vluchtelingen	52

8.	Uitvoering	56
8.1	Uitgangspunten voor de uitvoering	56
8.2	Vorbereiding van de uitvoering	57
8.3	Opmerkingen uit de stad over de uitvoering	58
9.	Begroting	60
9.1	Budget voor uitvoering van het beleidskader	60
9.2	Naar een integrale begroting voor het sociaal beleid	60
BIJLAGE 1	Financieel overzicht	64
BIJLAGE 2	Begrippen en afkortingen	66
BIJLAGE 3	Toelichting proces en methodiek samen wageningen	68
BIJLAGE 4	Cijfers cocreatietraject samen wageningen	72
BIJLAGE 5	Gezondheidsprofiel wageningen	75
BIJLAGE 6	Overzicht huidige burgerinitiatieven en innovaties in wageningen	80
BIJLAGE 7	Samenhangende beleidsvelden	84
BIJLAGE 8	Visie wijkgericht werken	86
	Colofon	87

Dit beleidskader beschrijft het sociale beleid in Wageningen vanaf 1 januari 2018. Sociaal beleid wil zeggen: al het beleid dat is gericht op hulp en ondersteuning aan inwoners van de gemeente als het gaat om welzijn en zorg.

In hoofdstuk 1 wordt eerst uitgelegd waar het beleidskader Samen Wageningen over gaat. Hoe het is ontstaan, door wie het is gemaakt en voor wie het is bedoeld. Het beleidskader is gemaakt door de mensen die deel uitmaken van de stad Wageningen, in een cocreatieproces. Waar in dit beleidskader “we” staat of “de stad”, bedoelen we: inwoners van Wageningen, informele en formele zorgverleners, werkgevers, ambtenaren en de leden van het gemeentebestuur (college van burgemeester en wethouders en gemeenteraad). Waar “de gemeente” staat, worden alleen de leden van het gemeentebestuur en ambtenaren bedoeld.

Hoofdstuk 2 gaat in op de kaders die de gemeenteraad heeft vastgesteld voor het sociaal beleid. Daarnaast wordt geschetst wat ons te doen staat als je kijkt naar de trends in de samenleving.

Hoofdstuk 3 bevat de Stip op de horizon: waar willen we naartoe en met welke principes onderscheidt Wageningen zich van andere gemeenten?

In hoofdstuk 4 volgen de hoofdlijnen die uit het cocreatieproces zijn gekomen. De hoofdlijnen geven weer hoe we in Wageningen met elkaar willen omgaan als het gaat over zorg en welzijn. Ze vormen de basis voor de uitvoering van het sociale beleid.

Hoofdstuk 5 brengt in beeld hoe alle onderdelen van het sociaal beleid met elkaar samenhangen.

Daarmee worden de beleidsthema's, die in de hoofdstukken 6 en 7 beschreven staan, met elkaar verbonden. In totaal zijn het elf beleidsthema's, waarvan de beschrijving en de doelen en resultaten tot stand zijn gebracht met de stad, in de woorden van de stad. De gemeente heeft ook gekeken of de voorstellen volledig waren. Waar belangrijke zaken ontbraken, heeft de gemeente dat aangevuld. In dit beleidskader wordt duidelijk aangegeven wanneer er sprake is van een aanvulling van de gemeente.

In dit document vindt u ook citaten. Deze zijn cursief gedrukt in een kader. Deze citaten komen van de deelnemers aan het cocreatieproces voor Samen Wageningen. De deelnemers hebben deze opmerkingen op de vragenlijsten geschreven. Er zijn heel veel opmerkingen ingebracht. Daaruit heeft de gemeente een keuze gemaakt.

Hoofdstuk 8 en 9 beschrijven achtereenvolgens de planning voor de uitvoering en voor de begroting.

Tot slot vindt u bij dit beleidskader een aantal *bijlagen*, waaronder een begrippenlijst en een verantwoording van de methode die we hebben gebruikt om tot dit beleidskader te komen.

De foto's in dit beleidskader zijn gemaakt door de Cameraclub Wageningen. Voor Samen Wageningen heeft de Cameraclub foto's gemaakt van allerlei Wageningse gezelschappen. De foto's zijn in december 2015 tentoongesteld in de BBLTHK. De reacties waren heel positief: wat gebeurt er veel in Wageningen! De tekening bij het voorwoord is gemaakt door Marliska ten Haken, één van de kunstenaars van De Verbeelding in Wageningen.

Jeu de boules

De Jeu de Boules-groep van de KBO (Katholieke bond voor ouderen) gooit een balletje op op de baan bij de Johannes de Doper-kerk. Foto: Wim de Winter

Aanleiding voor dit beleidskader

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd waar dit beleidskader over gaat. Hoe is het ontstaan, door wie is het gemaakt en voor wie is het bedoeld?

1.1 Waarom dit beleidskader?

In februari 2014 heeft de gemeenteraad van Wageningen besloten dat eind 2016 sprake moet zijn van vernieuwd sociaal beleid. Sociaal beleid wil zeggen: al het beleid dat is gericht op hulp en ondersteuning aan inwoners van de gemeente als het gaat om welzijn en zorg. Dat kunnen activiteiten zijn om problemen te voorkomen, maar het kan ook hulpverlening zijn om problemen op te lossen.

Het sociaal beleid van Wageningen staat nu in twee beleidsplannen: het beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning (MO-beleid) en het beleidskader Samen Redzaam.

In het MO-beleid gaat het vooral over activiteiten om problemen te voorkomen. Dat beleidsplan is vastgesteld in januari 2012. In Wageningen werken veel organisaties samen aan de uitvoering van het MO-beleid. Afgesproken is dat het MO-beleid tot en met 2017 wordt uitgevoerd. Voor die tijd moet er een nieuw plan zijn, dat past bij de vragen en behoeften van de inwoners van Wageningen in deze tijd.

In het beleidskader Samen Redzaam gaat het vooral over het oplossen van problemen. Het is in februari 2014 vastgesteld. Bij de voorbereiding van Samen Redzaam zijn veel organisaties en mensen uit de stad betrokken geweest. Zij hebben meegedacht over de missie en doelen van Samen Redzaam.

Het MO-beleid en het beleidskader Samen Redzaam vullen elkaar in de praktijk aan. Het oplossen van problemen gaat bijvoorbeeld vaak samen met het helpen voorkomen van nieuwe zorgen. Het is niet handig dat beleid dat zo sterk met elkaar samenhangt, in twee verschillende plannen staat. Daarom heeft de gemeenteraad besloten dat er één nieuw plan moet komen dat gaat over voorkomen en oplossen.

1.2 Door wie is dit beleid gemaakt en voor wie is dit beleid bedoeld?

Beleid op het gebied van hulp en ondersteuning raakt iedereen in Wageningen. Niet alleen mensen met een zorg- of adviesvraag. Het gaat ook om de mensen om hen heen, zoals familie, vrienden en burens. Mensen die als vrijwilliger, mantelzorger of als professional hulp en ondersteuning verlenen. Of mensen die vanuit inhoudelijke deskundigheid betrokken zijn en om werkgevers die zich willen inzetten.

Samen beleid maken

In een betrokken samenleving zijn mensen er voor elkaar en is de overheid er voor haar inwoners. De gemeente ziet sociaal beleid als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Bij verantwoordelijkheid hoort zeggenschap. Daarom wil de gemeente iedereen in de stad betrekken bij het bedenken en bij het uitvoeren van dit beleid. In 2015 is de gemeente gestart met het traject Samen Wageningen, om samen het beleid te maken. Van oktober 2015 tot en met maart 2016 hebben mensen die in Wageningen wonen en werken vragenlijsten ingevuld en bijeenkomsten bijgewoond. Inwoners, maatschappelijke partners en werkgevers waren hierbij aanwezig. De gemeente was organisator, maar ook deelnemer: de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, adviesraden en beleidsmedewerkers waren bestuurlijk en inhoudelijk betrokken.

Samen hebben zij aangegeven wat zij belangrijk vinden als het gaat over sociaal beleid. Vandaaruit hebben ze invulling gegeven aan beleidsthema's. En vervolgens hebben zij gezamenlijk voorstellen gedaan voor de hoofdlijnen en doelen van het beleid. Die zijn weer aan de stad voorgelegd. De reacties hierop heeft de gemeente gebruikt om de voorstellen aan te scherpen. Zo is het beleidskader ontstaan. (In bijlage 3 staat een uitgebreide toelichting op het proces en de methodiek van Samen Wageningen.)

De grote groep die heeft meegewerkt aan dit coöperatieproces wordt in dit beleidsdocument aangeduid met "de stad" of "we": inwoners van Wageningen, informele en formele zorgverleners, werkgevers, ambtenaren en de leden van het gemeentebestuur (college van burgemeester en wethouders en gemeenteraad). Soms staat in dit beleidskader "de gemeente". Dan wordt alleen de leden van het gemeentebestuur en ambtenaren bedoeld.

1.3 Waarover gaat dit beleidskader niet?

Dit beleidskader gaat over sociaal beleid. Het gaat niet over sportbeleid, cultuurbeleid, groenbeleid, economisch beleid of woonbeleid. Maar er zijn wel verbanden. Vrijtijdsbesteding is een thema van het sociaal beleid. Veel mensen sporten in hun vrije tijd of gaan naar een cultuurvoorstelling. Wonen en natuur zijn van groot belang voor welzijn en gezondheid. Of er voldoende werk is voor iedereen, hangt sterk af van economische ontwikkelingen. Tussen het sociale beleid en de andere

beleidsterreinen van de gemeente zitten veel raakvlakken. Daarom vinden we het van belang om integraal te werken. Dat wil zeggen dat we al het beleid, ook al staat het in aparte beleidsplannen, als één geheel zien. Al het beleid heeft invloed op elkaar en is van elkaar afhankelijk.

1.4 Dit is een beleidskader. Maar de uitvoering dan?

In dit beleidskader staat onze stip op de horizon voor het sociale beleid, de hoofdlijnen die gelden voor alle beleidsthema's en de doelen per thema. Met dit beleidskader in de hand weten we wat we belangrijk vinden en wat we gezamenlijk willen bereiken in de komende jaren. Hoé we dat gaan doen, met wie en met welke activiteiten gaan we in 2017 uitwerken. Maatschappelijke organisaties, zorgaanbieders, ondernemers en inwoners hebben dan de tijd om zich aan te passen aan de nieuwe vragen van dit beleid. In hoofdstuk 8 staat beschreven wat we in 2017 gaan doen. De voorbereiding moet eind 2017 klaar zijn, want het nieuwe beleid gaan we per 1 januari 2018 uitvoeren.

Thuiszorg

Ik vond het opmerkelijk om te zien hoe deze mevrouw de verzorging door de thuiszorg op een bepaalde manier blijmoedig en niet gelaten, onderging. Ze vond het ook prima om op de foto te gaan, samen met haar knuffelhond.
Foto: Carleen van den Anker

De basis

De gemeenteraad heeft bij de start van Samen Wageningen kaders vastgesteld voor het cocreatieproces Samen Wageningen¹. Daarnaast zijn er landelijke ontwikkelingen en veranderingen waar we rekening mee moeten houden als we voor nieuw sociaal beleid staan. De kaders en de ontwikkelingen staan in dit hoofdstuk.

2.1 Kaders voor het sociaal beleid

De gemeenteraad heeft bij de start van Samen Wageningen kaders vastgesteld voor het cocreatieproces. Het nieuwe beleid en de uitvoering moeten in ieder geval voldoen aan deze kaders.

Mensen- en kinderrechten

Mensenrechten bieden gemeenten een stevig houvast bij het maken van beleid. Ze verbinden beleidsterreinen en kunnen moeilijke dilemma's in een ander perspectief plaatsen. Zo moeten de rechten van kwetsbare groepen, van kinderen en van kwetsbare vreemdelingen worden beschermd. Maar ook mogen deelnemen in het politieke proces is een mensenrecht. Mensen- en kinderrechten helpen inwoners om zich bewust te worden van hun eigen rechten en verantwoordelijkheden².

Het proces Samen Wageningen, waarin nieuw beleid is gemaakt samen met inwoners van de stad, is een vorm om de eigen rechten en verantwoordelijkheden in de praktijk te brengen. Maar ook voor de uitvoering van het beleid zijn de mensen- en kinderrechten belangrijk. De gemeente zal iedereen die mee wil doen bij de uitvoering vragen om de mensen- en kinderrechten daarin mee te nemen. Meer hierover staat in hoofdstuk 8.

Wet- en regelgeving

Het nieuwe beleid en de uitvoering moeten voldoen aan geldende wet- en regelgeving, waaronder de Jeugdwet, de Wmo 2015, de Participatiewet, de Algemene wet bestuursrecht (Awb), de Algemene subsidieverordening van Wageningen, het inkoopbeleid van Wageningen en de Gemeentewet.

Financieel kader

Het financieel kader geeft de financiële grenzen aan voor het te ontwikkelen beleid. Het financieel kader is het budget dat de gemeenteraad per 1 januari 2018 beschikbaar stelt voor uitgaven voor het sociaal domein. Zie voor de invulling hiervan hoofdstuk 9.

Maatschappelijke doelen

De gemeenteraad heeft als kader ook maatschappelijke doelen vastgesteld. Deze doelen geven de richting aan voor de ontwikkeling van het beleidskader:

- versterken burgerkracht: de gemeente wil dat burgers in staat zijn/worden gesteld om uit vrije wil keuzes te maken over het eigen leven; hier valt ook onder dat beleidsontwikkeling plaatsvindt in samenwerking met inwoners en alle betrokken organisaties in de stad;
- versterken burgerschap: de gemeente wil een betrokken samenleving, met zorg en belangstelling voor elkaar;
- versterken en verbreden gezondheidsperceptie: de gemeente ziet gezondheidszorg als meer dan het bestrijden van ziekte, gezondheid gaat minstens evenveel over gezond zijn en gezond blijven.

De maatschappelijke doelen zijn in dit beleidskader herkenbaar in de hoofdlijnen en doelen.

Werkbedrijf

Tot slot geldt als kader voor Samen Wageningen: de afspraken rondom het regionaal Werkbedrijf als netwerkorganisatie. Sociale Partners, gemeenten en UWV willen gezamenlijk op regionaal arbeidsmarktniveau (arbeidsmarktregio FoodValley) tot meer plaatsingen komen voor mensen met een arbeidsbeperking, door inrichting van 35 regionale Werkbedrijven. De Werkkamer heeft de vormgeving van de Werkbedrijven geschetst. In de Werkkamer overleggen VNG en Sociale Partners over richtinggevende afspraken voor goede samenwerking in de regio. Het beleid voor het thema werk (paragraaf 6.3) sluit hierbij aan.

1 Besluit gemeenteraad 6 juli 2015 tot vaststelling kaders voor het cocreatieproces.

2 Zie ook: "Goed bezig – de betekenis van mensenrechten voor gemeenten" van Amnesty International/VNG, oktober 2012.

2.2 Huidige situatie en landelijke trends

Bij het ontwikkelen van een beleidskader moeten we rekening houden met de eigenheid van Wageningen en landelijke trends en ontwikkelingen. Deze brengen we hieronder in kaart. De lokale trends komen in hoofdstuk 6 en 7 aan bod, bij de beleidsthema's.

Typisch voor Wageningen

Wageningen heeft een bijzonder karakter. De sfeer is internationaal, gemoedelijk en gastvrij. De stad is rijk aan kunst en cultuur en aan groen. En Wageningen is onlosmakelijk verbonden met de bevrijding van Nederland.

Wageningen is een sociale, kleinschalige stad zonder grote-stedenproblematiek. Er is een grote gemeenschap die al generaties in Wageningen woont en hier voor een deel ook werkt. Vanwege de Universiteit en aanverwante instituten wonen hier veel studenten en medewerkers uit binnen- en buitenland. De stad kent veel hoog- en laag-opgeleiden en een kleine tussengroep.

Andere samenstelling bevolking

De Nederlandse bevolking verandert van samenstelling. Het aantal ouderen neemt sterk toe en het aantal jongeren daalt. Rond 2020 zal een historische omslag plaatsvinden en zal het aantal ouderen (>65) groter zijn dan het aantal jongeren (<20) in Nederland. De samenstelling van huishoudens en de woonvormen zijn de afgelopen jaren meer divers geworden. Huishoudens worden gemiddeld kleiner: het aantal eenpersoonshuishoudens neemt sterk toe en het aantal (thuiswonende) kinderen neemt af.

Meer ouderen

Het aandeel ouderen stijgt doordat er minder kinderen worden geboren en doordat inwoners steeds ouder worden. De levensverwachting is de afgelopen 10 jaar sterk gestegen. Dit is vooral te danken aan verbeterde zorg en preventie. Het aantal mensen met een chronische ziekte is wel toegenomen en die stijging zet naar verwachting door. Gezondheid wordt steeds vaker breed en positief opgevat. Gezondheid is meer dan de afwezigheid van ziekte. We vinden het belangrijker om te kijken naar de mogelijkheden die mensen hebben om met ziekten, beperkingen en tegenslagen om te gaan.

Verschillen door sociaaleconomische status

In Nederland bestaan grote verschillen in leefstijl en gezondheidsontwikkeling die te maken hebben met sociaaleconomische status (SES). Mensen uit de lagere inkomensklasse voelen zich vaak minder gezond, hebben vaker langdurige beperkingen en vaker één of meer chronische aandoeningen. Naarmate het verschil tussen rijk en arm toeneemt, neemt ook het verschil in leefstijl en de verwachting van het aantal levensjaren in goede gezondheid toe.

Langer thuis blijven wonen

Mensen willen over het algemeen zo lang mogelijk in hun eigen (huur)huis blijven wonen. De tijd dat mensen na hun 65ste stopten met werken en verhuisden naar een bejaardenwoning is definitief voorbij. Steeds meer mensen wonen tot op hoge leeftijd zelfstandig. In plaats van te verhuizen naar een woning met 'zorg', zoals een verzorgingshuis of verpleeghuis, komt de zorg steeds vaker bij mensen thuis. Ook als de gezondheid verslechtert, blijft men het liefste thuis wonen, met 'zorg op maat'. Dit kan nu ook beter, door ontwikkelingen in de technologie, vraaggericht aanbod in de zorg en onderlinge ondersteuning. Het landelijk beleid om wonen en zorg te scheiden zorgt er ook voor dat we langer thuis wonen. Veel verzorgingshuizen verdwijnen of krijgen een andere opzet.

Veranderende relatie tussen overheid en burger

Mensen willen niet langer afhankelijk zijn van een standaard aanbod, maar willen hun behoefte aan zorg persoonlijk invullen. Daar is een flexibel aanbod voor nodig, een andere vorm van begeleiding van burgers en een ander competentieprofiel van ambtenaren. De relatie tussen de burger en de overheid verandert, waarbij burgers steeds meer initiatief nemen en de overheid een meer faciliterende rol krijgt. De door de overheid georganiseerde voorzieningen nemen af, en de politiek vraagt van burgers dat zij een groter beroep doen op hun netwerk (familie, buurt, mantelzorgers).

Aandacht voor de leefomgeving

Er is een toenemend bewustzijn op het gebied van duurzaamheid en aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving. Een prettige, groene, veilige en leefbare woonomgeving ondersteunt betrokkenheid en samenhang in de buurt. Wanneer de leefomgeving een prettige verblijfplaats is, stimuleert dit spontane ontmoetingen tussen buurtbewoners. Lokale burgerinitiatieven op het gebied van duurzaamheid blijken regelmatig een goede basis om

ook andere zaken, zoals bijvoorbeeld zorg, met elkaar te organiseren. Maar een groene leefomgeving doet meer. Parken, bomen en tuinen helpen om stress het hoofd te bieden. Natuur nodigt uit tot bewegen. Groen is daarmee van belang voor onze geestelijke en lichamelijke gezondheid³.

2.3 Veranderingsproces in het sociale beleid

Al een tijdje is landelijk een veranderingsproces bezig als het gaat over hulp en ondersteuning bij zorg en welzijn. Met die verandering moeten we rekening houden als we nieuw sociaal beleid ontwikkelen.

Waarom een landelijk veranderingsproces?

Per 1 januari 2015 hebben gemeenten meer verantwoordelijkheden gekregen voor uitvoering van zorg. Hiervoor waren twee redenen. Als eerste de maatschappelijke veranderingen die kwamen door de economische crisis, individualisering en vergrijzing. Als tweede de stijgende kosten van de zorg. De manier waarop we in Nederland de zorg geregeld hadden, bleek financieel niet houdbaar. Landelijk is besloten om taken rond zorg en welzijn in één hand, bij de gemeente te leggen. De gemeente staat dichtbij haar inwoners en kan hulp en ondersteuning bieden in de eigen omgeving. Tegelijkertijd kregen de gemeenten minder geld voor de zorg. Ze moeten het dus beter organiseren.

Regie over je eigen leven

Het doel van de verandering is dat mensen persoonsgerichte hulp en ondersteuning krijgen, waarbij alle zorgvragen rondom één persoon gezamenlijk worden bekeken. Uitgangspunten zijn

3 Zie onder andere "Beetje natuur, grote invloed" van Mark Mieras.

dat iedereen de regie behoudt over zijn leven en dat de eigen mogelijkheden van de hulpvragers en hun sociale netwerk worden ingezet. Er ligt meer nadruk op preventie (het voorkomen van problemen) en op maatschappelijke inzet van inwoners.

Andere manier van denken

Dit veranderingsproces vraagt om andere manier van denken en handelen van alle partijen: inwoners, maatschappelijke organisaties, werkgevers en gemeente. Veranderen gaat over bestaande en soms oude dingen op een nieuwe manier bekijken en doen.

Hieronder staat, waar het veranderingsproces zoal over gaat.

	OUD	NIEUW
Van beperkingen	→	Mogelijkheden
Van hulp vragen aan de overheid	→	Hulp bieden en vragen aan informele netwerk
Van consumentisme	→	Eigen initiatief en verantwoordelijkheid
Van zelfredzaam	→	Samen redzaam
Van indicatiestelling	→	Het samen vinden van een oplossing
Het systeem centraal	→	Het leven van de inwoner centraal
Van aanbod	→	Inwoners creëren zelf
Van een sturende gemeente	→	Een faciliterende gemeente
Van eigen beleid en uitvoering	→	Benutten initiatieven lokale gemeenschap
Van eigen organisatie	→	Netwerken en cocreatie
Van centraal en veraf	→	Lokaal en dichtbij

Zomercolleges ter inspiratie

Om de inwoners van Wageningen te inspireren heeft de gemeente in 2015 drie zomercolleges georganiseerd over onderwerpen die met het veranderingsproces te maken hebben. De zomercolleges gingen over gezondheid, samenleven en veranderen. De reeks is afgesloten door wethouder Lara de Brito met een lezing over de veranderde rol van de overheid. Veel inwoners van Wageningen hebben de colleges bijgewoond en gewaardeerd. Dit konden we ook terugzien in de opmerkingen die in het proces van Samen Wageningen zijn ingebracht.

Zorgboerderij

Bij de Willemshoeve kunnen ouderen met een verstandelijke beperking of psychogeriatrisch ziektebeeld terecht voor dagbesteding. Van voeren van de kippen tot samen aan de koffie na het schoffelen. Foto: Huib Loeb

Zomercollege 1:

Een andere kijk op gezondheid – Machteld Huber/Chantal Walg

In het eerste zomercollege zijn dr. Machteld Huber en Chantal Walg ingegaan op het begrip positieve gezondheid. Gezondheid wordt daarbij gezien als het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. Of simpeler gezegd: gezondheid is geen doel maar een middel, opdat iemand kan doen wat hij/zij écht belangrijk vindt. Bij deze invulling van gezondheid spelen zes levensdimensies een rol: lichaamsfuncties, mentale functies en –beleving, zingeving, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren. Uit interviews met verschillende groepen mensen, waaronder chronisch zieken, is gebleken dat zingeving het sterkste medicijn is. Dr. Huber haalde een mooi citaat aan van Viktor Frankl, die drie jaar in een concentratiekamp heeft gezeten: “Zingeving, leven vanuit wat voor een mens écht belangrijk is, is de sterkste gezond-makende kracht in mensen. Zingeving is voor iedereen anders.”

Uit de opmerkingen die mensen op de vragenlijsten van Samen Wageningen hebben ingevuld, blijkt dat de stad onderschrijft dat we moeten uitgaan van wat mensen nog wel kunnen en dat er veel samenhang is met andere levensgebieden. Voor het thema gezondheid (paragraaf 6.1) gaan we uit van het begrip positieve gezondheid.

Zomercollege 2:

Samenleven – Joop Hofman/Pieter Hilhorst

Dit zomercollege ging over het spel van samenwerking tussen gemeente en inwoners bij initiatieven

van inwoners in hun wijk of stad. Elk initiatief begint met doen. Met de enige zekerheid dat het resultaat haalbaar is en maakbaar door de mensen die ermee te maken hebben. Dat is eigenaarschap.

Van de gemeente vraagt dit om te werken vanuit de ambities van de betrokken inwoners, ook al weet ze niet wat de uitkomsten, het handelen en de meerwaarde zijn. De gemeente moet de samenwerking haar succes en haar uitdagingen gunnen.

De rol van de gemeente moet bijdragen aan het versterken van de gemeenschap. Dat wil zeggen: niet doen wat mensen zelf kunnen, meehelpen het zelf-doen nog sterker te maken, gaten opvullen omdat dat even niet aanwezig is in de gemeenschap, ruimte maken voor het initiatief, aanmoedigen en kennis en relaties aanbieden. De grenzen en ambitie van het initiatief zijn leidend.

Onder het thema leefbaarheid (paragraaf 6.2) zien we de kern van dit zomercollege duidelijk terug: de stad legt de regie bij burgerinitiatieven bij de inwoners, met een faciliterende en ondersteunende rol voor de gemeente.

Zomercollege 3:

Veranderen – Wouter Hart

In het zomercollege van Wouter Hart ging het over het belang om te handelen vanuit de bedoeling. Niet vanuit regels of gewoonte, maar vanuit het doel wat je wilt bereiken. Op de werkvloer is er vaak onvoldoende duidelijkheid over wat nu echt belangrijk is, gezien vanuit de bedoeling. En uitvoerders voelen zich vaak niet meer handelingsvrij om dan te doen wat nodig is. Dan worden de regels leidend in plaats van de praktijk.

Uit alle reacties op Samen Wageningen kwam duidelijk naar voren dat inwoners van Wageningen

behoefte hebben aan maatwerk. Zoals een inwoner heel mooi verwoordde: “De realiteit is de basis waarop we met regels omgaan en de regels bepalen niet wat de realiteit zou moeten zijn”. Maatwerk vinden we terug in de Wageningse principes en in de hoofdlijnen van dit beleidskader.

Afsluitend college:

Veranderde rol van de overheid – Lara de Brito

Als afsluiting van het derde zomercollege heeft wethouder Lara de Brito een lezing gegeven over de veranderde rol van de overheid. Onder de invloed van het consumentisme is het beeld ontstaan van de gemeente als een soort winkel, waar inwoners hun recht kunnen halen. Dat botst met het idee van een betrokken samenleving, waarin mensen niet alleen rechten maar ook plichten hebben. De rol van de gemeente reikt veel verder dan het afhandelen van aanvragen op basis van wetten en regels. De overheid heeft de bijzondere verantwoordelijkheid om besluiten te nemen die het leven van inwoners positief beïnvloeden. Daarbij is de eerste taak van de overheid om mensenrechten te garanderen voor alle inwoners: kinderrechten bij jeugdzorg, bescherming van kwetsbare groepen in de Wmo, opvang

van uitgeprocedeerde vluchtelingen, meer directe invloed van inwoners op beleidsvorming. Mensen- en kinderrechten zijn instrumenten om wezenlijke discussies te kunnen voeren met maatschappelijke partners: wat gaan zij doen om deze basiswaarden voor elkaar te krijgen?

Lara de Brito benadrukte dat we ons niet blind moeten staren op regels, omdat regels uitgaan van een bedachte gelijkheid tussen mensen. Ongelijke gevallen vragen om een ongelijke behandeling. Dit vraagt om een gemeente die loslaat waar inwoners zelf kunnen en willen en die ondersteunt en bijstaat waar inwoners daar behoefte aan hebben. Een gemeente die denkt vanuit reële kansen en mogelijkheden van haar inwoners en niet vanuit systemen en structuren. In een betrokken samenleving zijn mensen er voor elkaar en is de gemeente er voor haar inwoners.

Deze gedachte wordt ondersteund door de opmerkingen uit de stad. We zien dit terug in de Stip op de horizon en de vijf Wageningse principes in het volgende hoofdstuk en in de hoofdlijnen en de doelen van het beleid.

2.4 Invloed van de inwoner op beleid en uitvoering

Het veranderingsproces heeft ook invloed op hoe inwoners en gemeente samenwerken. Van inwoners wordt verwacht dat ze meer eigen initiatief en verantwoordelijkheid nemen. Dan is het belangrijk dat inwoners mee (kunnen) denken over wat er moet gebeuren.

Betrokkenheid van inwoners bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van overheidsbeleid heet burgerparticipatie. Denk aan adviesraden en burgerraadplegingen, maar ook aan burgerinitiatieven en -projecten. Het algemeen belang van inwoners staat hierbij voorop. Belangrijk hierbij is dat het belang van de meerderheid kan verschillen van de belangen van specifieke doelgroepen.

Inwoners kunnen verschillende rollen aannemen: als initiatiefnemer in een vernieuwend zorgproject in de buurt, als ervaringsdeskundige die kan vertellen welke vorm van ondersteuning nodig is, als deelnemer in het beleidsproces, als vrijwilliger

in een lokale zorgvoorziening of in een andere uitvoerende rol. In de Wmo 2015 is het ‘Right to challenge’ opgenomen. Daarmee krijgen inwoners het recht om de gemeente uit te dagen wanneer zij menen een dienst beter te kunnen aanbieden. De gemeente kan hier zelf invulling aan geven.

De gemeente wil vernieuwende initiatieven stimuleren en faciliteren. Inwoners moeten zoveel mogelijk ruimte krijgen om actief te bouwen aan hun eigen samenleving. Dit neemt niet weg dat de gemeente een bijzondere positie en daarmee een bijzondere verantwoordelijkheid heeft: de overheid is er om het algemeen belang te bewaken en om kwetsbare groepen te beschermen. Vanuit deze verantwoordelijkheid voert de gemeente waar nodig de regie.

Door inwoners in een vroeg stadium bij ontwikkelingen te betrekken moet de hulp en ondersteuning beter aansluiten bij hun behoeften. Inwoners kunnen bovendien een signalerende en ondersteunende functie vervullen bij het voorkomen en aanpakken van problemen.

Smovey

Bewegen is gezond. Bij de Smovey methode zijn groene holle ringen waarin 4 stalen ballen vrij ronddraaien een extra hulpmiddel. Met deze ringen moet je draaien en zwaaien. Fotografisch is dit effect weergegeven met een lange sluitertijden een flits om de beweging te bevroren. Foto: Jaap Mons

De Stip en de Wageningse principes

Dit beleidskader beschrijft het sociale beleid in Wageningen vanaf 1 januari 2018. Het beschrijft wat we belangrijk vinden en wat we willen bereiken als het gaat om hulp en ondersteuning. Waar we uiteindelijk naartoe willen noemen we de 'Stip op de horizon'. Daarbij horen vijf Wageningse principes: principes die ons onderscheiden van andere gemeenten.

3.1 Stip op de horizon

In het cocreatieproces Samen Wageningen zijn heel veel opmerkingen gemaakt op de vragenlijsten. Daar kwam een duidelijk beeld uit naar voren: Wageningen is een sociale stad, we willen er zijn voor elkaar.

Om het sociale beleid een richting te geven hebben we uit deze overkoepelende gedachte een Stip op de horizon kunnen afleiden. Deze Stip bereiken we niet zomaar, het is waarop we gericht zijn met het beleid en de uitvoering.

Stip op de horizon

Wageningen wil een betrokken samenleving zijn, waarin we ons verantwoordelijk voelen voor onze directe omgeving. En zorg en aandacht hebben voor elkaar, in de straat, buurt of stad. Waarin we naar eigen mogelijkheden mee kunnen doen. En optimaal in staat zijn om baas te zijn over ons eigen leven.

3.2 Vijf Wageningse principes

Uit alle inbreng uit de stad konden we ook een aantal duidelijke principes afleiden voor het sociaal beleid en hoe mensen met elkaar om willen gaan⁴. Voor veel mensen zijn die principes zo vanzelfsprekend, dat ze klinken als open deuren. Maar het zijn wel onze open deuren, die anders zijn dan van andere steden. We noemen dit dan ook onze **Wageningse principes**.

De Wageningse principes komen terug in de hoofdlijnen voor het sociale beleid, in de doelen van de beleidsthema's en in de uitgangspunten voor de uitvoering.

1. We willen **problemen zoveel mogelijk voorkomen**, maar als er problemen zijn een oplossing kunnen bieden. We vinden dat de overheid daar een rol in heeft, door mensen te helpen bij het maken van slimme keuzes voor hun gezondheid en welzijn.
2. We zetten de **inwoner centraal**. Daarbij hoort maatwerk. Iedereen heeft andere behoeften en andere mogelijkheden. Daar proberen we met elkaar de juiste hulp bij te vinden, waarbij we ongelijke gevallen ongelijk durven te behandelen. We willen keuzevrijheid, ook bij het wel of niet meedoen in de buurt, wijk of stad. We hebben respect voor ieders eigen ruimte. Gemeente en professionele hulpverleners praten niet óver, maar mét de inwoner.
3. We doen het **samen**. We waarderen wat iedereen voor elkaar doet in Wageningen en willen dat ondersteunen. Zodat we er samen voor kunnen zorgen dat iedereen mee kan doen. Met elkaar gaan we voor samenredzaamheid.
4. We gaan uit van **vertrouwen** in plaats van wantrouwen in het contact tussen gemeente, inwoners, zorgaanbieders en werkgevers. We willen naar een andere manier van verantwoorden: niet tellen, maar vertellen. Geen nadruk op cijfers, maar op ervaringen. Geen controle, maar samenwerking met wederzijds respect waarin we elkaar aan kunnen spreken op gemaakte afspraken.
5. We zoeken actief naar **vernieuwing**. Een nieuwe invulling van zorg, met vertrouwen in elkaar, samenredzaamheid en maatwerk waar regels tekortschieten vraagt om innovatie, frisse ideeën en experimenteer ruimte. Voor gemeente, zorgaanbieders, werkgevers én voor inwoners.

⁴ De eerste drie Wageningse principes zijn direct af te leiden uit de opmerkingen uit de stad. De laatste twee Wageningse principes zijn daarmee in harmonie. Het college van burgemeester en wethouders hecht er waarde aan om deze laatste twee principes toe te voegen.

3.3 Vanuit onze huidige positie naar de Stip op de horizon

In dit beleidskader beschrijven we onze beleidsdoelen voor het sociaal beleid met ingang van 1 januari 2018. In het volgende figuur beelden we de relatie uit tussen de kaders en trends, Wageningse principes, hoofdlijnen, doelen en resultaten. Vanuit de huidige positie en met als kompas de Wageningse principes zetten we koers naar de Stip op de horizon. De hoofdlijnen die we daarbij uitstippelen en de resultaten en doelen die we willen bereiken komen in de volgende hoofdstukken aan bod.

Vrijwilligersdag op de Eng

Op de vrijwillige natuurwerkdag van Landschapsbeheer Gelderland doen stoere mannen en vrouwen hun best om het landschap te verfraaien. Ze verwijderen met zagen en knipscharen ongewenste opslag van allerlei bomen en struiken, waardoor de Eng weer een opener karakter krijgt. Bewonderenswaardig. Foto: Carleen van den Anker

Hoofdpijnen voor het sociale beleid

In dit hoofdstuk staan de hoofdpijnen voor het sociale beleid. Deze hoofdpijnen hebben de deelnemers aan het cocreatieproces Samen Wageningen geschreven.

De hoofdpijnen geven weer hoe we in Wageningen met elkaar willen omgaan als het gaat over zorg en welzijn. Vanuit de hoofdpijnen gaan we de uitvoering van het sociale beleid vormgeven. De hoofdpijnen gelden voor alle beleidsthema's die in hoofdstukken 6 en 7 staan.

4.1 Hoe zijn we gekomen tot de hoofdpijnen?

Tijdens het cocreatieproces hebben we samen onderzocht wat voor ons belangrijk is. Dat hebben we eerst per thema gedaan. Daar zijn de doelen en resultaten per thema uit gekomen, die in hoofdstuk 6 en 7 staan. Een aantal aandachtspunten kwam bij meerdere thema's terug, soms zelfs bij alle thema's. Daar hebben we hoofdpijnen van gemaakt.

De hoofdpijnen vormen de basis voor de uitvoering van het sociale beleid, en daarmee voor alle beleids-thema's die in de volgende hoofdstukken staan.

Veel van de hoofdpijnen klinken erg logisch, maar er is altijd verschil tussen theorie en praktijk. Om deze hoofdpijnen waar te maken in de uitvoering van zorg en welzijn is inzet nodig van iedereen: inwoners, zorgaanbieders, werkgevers en gemeente. Daarom is het belangrijk om deze hoofdpijnen vast te leggen, zodat we allemaal weten wat het doel is en hoe we daar willen komen.

4.2 De hoofdpijnen voor het Wageningse sociale beleid

1. Het gemeentelijk beleid is gericht op iedere inwoner (algemeen beleid), met oog voor doelgroepen met specifieke behoeften (specifiek beleid).

We vinden het belangrijk dat iedereen die informatie, advies, hulp of ondersteuning nodig heeft, zich aangesproken en betrokken voelt. Daarom gaan we uit van algemeen beleid, dat voor iedereen bedoeld is. Maar we hebben daarbij zorg voor bepaalde doelgroepen met specifieke behoeften of kwetsbaarheden. Dit komt ook terug in de opbouw van het beleids-kader: hoofdstuk 6 behandelt zeven algemene

thema's en hoofdstuk 7 gaat in op vier doel-groepen.

2. Voorkomen is beter dan genezen, daarom zetten we in op preventie.

We willen liever problemen voorkomen, dat is beter voor het welzijn en zelfbeeld van mensen en op lange termijn ook goedkoper. Daarom investeren we in preventie. Maar niet alles is te voorkomen. Natuurlijk kunnen problemen zich voordoen. Deze moeten dan snel en efficiënt worden opgelost.

3. We herkennen en waarderen wat al goed gaat, om dat te versterken en stimuleren. Daarbij laten we ruimte voor vernieuwing.

We hebben veel waardering voor alles wat mensen voor elkaar doen in Wageningen. Vrijwilligers, mantelzorgers, burenhulp, activiteiten in straten en wijken, verenigingen: er gebeurt veel samen. We vinden het belangrijk om dat te zien, ook om te kunnen ondersteunen waar dat nodig en gewenst is. Vernieuwende ideeën geven we de ruimte en zoeken we actief op, want die geven frisse inzichten en nieuwe energie.

4. Er is laagdrempelige toegang tot informatie, hulp en ondersteuning voor iedereen.

We vinden het belangrijk dat iedereen die informatie, advies, hulp of ondersteuning nodig heeft, die makkelijk kan vinden. Ook moeilijk bereikbare groepen, zoals jongeren en laag-geletterden. Laagdrempelige toegang wil niet alleen zeggen dat er een informatiepunt is waar iedereen makkelijk binnen kan lopen en dat vertrouwen geeft. Het betekent ook toegang tot informatie langs verschillende wegen. Zo wil de ene inwoner graag digitale informatie en de andere liever een persoonlijk gesprek. In beide gevallen moet de toegang tot de informatie simpel en duidelijk zijn.

5. **Iedereen moet (zinnig) mee kunnen doen en wordt daarbij zo nodig ondersteund.**

We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Je ergens voor inzetten en daarin gewaardeerd worden geeft zelfvertrouwen. Een zinvolle besteding van je dag kan problemen helpen oplossen of voorkomen. Mensen moeten de mogelijkheid hebben om maatschappelijk actief te zijn. Mogelijkheden om talenten te benutten en te ontwikkelen. Die mogelijkheden kunnen we samen creëren. We willen ruimte voor ideeën van inwoners en werkgevers, en een gemeente die daarbij mee wil denken. En als iemand zelf geen ingang ziet om mee te doen, moet hulp en ondersteuning beschikbaar zijn.

6. **Contact is gebaseerd op basis van wederzijds respect, omdat we allemaal anders zijn en gehoord en gezien willen worden.**

We willen allemaal gekend worden en gerespecteerd in onze eigenheid. Dit geldt voor hulpvragers en voor hulpgevers, maar ook voor werknemers en werkgevers. We vinden het van belang in de relatie tussen hulpvrager en hulpgever en in de samenwerking tussen hulpgevers (zie hoofdstuk 11). We willen een respectvolle benadering van mensen die "anders" zijn, op straat, op het werk en in hulpverleningscontacten. Wederzijds respect betekent ook: elkaar erop aan kunnen spreken als afspraken niet worden nagekomen. We stellen de inwoner centraal: gemeente en hulpgevers praten in principe met de inwoner met een hulpvraag, niet over de inwoner. Eigenheid vraagt om individuele oplossingen. Als een hulp- of ondersteuningsvraag vraagt om een afwijkende aanpak, willen we een oplossing op maat en niet een aanbod vanuit de regels.

7. **We zetten ieders mogelijkheden om zichzelf te redden centraal; waar mogelijk met inzet van informele ondersteuning en waar nodig met professionele hulp⁵.**

We vinden het belangrijk om uit te gaan van ieders kracht en mogelijkheden, ook van mensen die ziek zijn of een beperking hebben.

We leggen de nadruk op het vermogen en de veerkracht van mensen om met hun ziekte of beperking om te gaan en mee te blijven doen. We sluiten niet onze ogen voor mensen die zichzelf niet kunnen redden: deze mensen moeten hulp en ondersteuning krijgen. Daarbij zien we een verantwoordelijkheid naar en voor elkaar. Veel mensen krijgen informele ondersteuning van mantelzorgers, familieleden, buren, vrienden en vrijwilligers. Als dat niet of onvoldoende mogelijk is, moet professionele hulp beschikbaar zijn.

‘De meeste mensen in mijn omgeving hebben een klein netwerk in de eigen buurt, en familie op verre afstand. En: een netwerk hebben betekent niet altijd dat men elkaar vanzelfsprekend ondersteuning kan of wil bieden’

8. **We gaan uit van eigen regie voor iedereen, ook wanneer diegene ondersteuning krijgt.**

Voor je eigenwaarde is het van belang om de regie te kunnen houden over je eigen leven. Ook over de problemen die daarbij horen en over de oplossingen die daarvoor nodig zijn. En over privacy: hulpvragers moeten zelf kunnen bepalen welke gegevens over hun hulpvraag met anderen worden gedeeld. Iemand die hulp of ondersteuning nodig heeft, weet vaak goed wat hij nodig heeft en wat er werkt. Dat betekent dat er voldoende keuze moet zijn om tot die oplossingen te komen. Maar ook dat een hulpvrager moet kunnen aangeven waar voor hem de grens ligt van de informele ondersteuning, en waar professionele ondersteuning gewenst is. Eigen regie kan betekenen: vragen om ondersteuning bij het voeren van de eigen regie. Er zijn grenzen aan eigen regie: de veiligheid van de hulpvrager en van kinderen staat voorop.

5 Informele zorg/ondersteuning verwijst naar zorg en ondersteuning die wordt verleend door mantelzorgers, familieleden, buren, vrienden en vrijwilligers aan mensen die zorg en ondersteuning nodig hebben, zonder daarvoor aanspraak te maken op betaling van loon. Voor een toelichting op de verschillende vormen van informele zorg wordt verwezen naar de begrippenlijst in bijlage 2.

9. **We vertrouwen op de kracht van eigen netwerken; gemeente en professionals bieden ondersteuning waar nodig om overbelasting te voorkomen en beperken niet met regels.**

We vinden het belangrijk om eigen, informele netwerken in hun waarde te laten. Hulpvragers weten het beste wanneer hun netwerk overbelast raakt en hulpgevers kunnen het beste aangeven wanneer de zorg te zwaar wordt. De mensen die informeel hulp bieden, houden de regie over hun eigen inzet maar moeten ergens terecht kunnen als overbelasting dreigt. We weten dat niet iedereen een netwerk heeft (zie hoofdlijn 10). We hebben extra aandacht voor netwerken rond mensen die langdurig hulp nodig hebben.

‘Het is de kunst om de mate van (zelf)redzaamheid binnen je eigen systeem (gezin, vrienden, burens) zoveel mogelijk te vergroten, zonder dat het de vrijheden en keuzes binnen de onderdelen van het systeem onder druk gaat zetten’

10. **Waar netwerken ontbreken, ondersteunen we bij het vormen en onderhouden van een netwerk**

We onderkennen dat niet iedereen een netwerk heeft. Soms woont familie ver weg en hebben vrienden hun eigen (zorg)problemen. Mensen die nieuw zijn in Nederland, zoals statushouders⁶ die zich in Wageningen vestigen, hebben nog geen netwerk. En als mensen wel veel vrienden en kennissen hebben, hoeft het nog niet makkelijk te zijn om hulp te vragen of te geven. Als inwoners weinig mensen in hun omgeving hebben of als de omgeving geen mogelijkheden ziet voor hulp, kijken we of we kunnen helpen om het netwerk te vergroten of versterken. We denken mee met mensen die moeite hebben met hulp vragen, of die hulp willen geven maar niet weten hoe ze dat aan moeten bieden.

11. **We zorgen voor evenwicht tussen het informele netwerk, vrijwillige hulp en professionele hulp door goede afstemming en samenwerking.**

Informele netwerken, vrijwillige hulpverleners en professionele hulpverleners vinden we allemaal van grote waarde. Ze vullen elkaar aan rond een zorgvraag. De één is daarbij niet meer of minder waard dan de ander. We verwachten

6 Vluchtelingen die een verblijfsvergunning hebben gekregen.

‘De realiteit is de basis waarop we met regels omgaan en de regels bepalen niet wat de realiteit zou moeten zijn’

dat bij een hulpvraag betrokken hulpverleners, of ze nu uit het informele netwerk komen of professioneel hulpverlener zijn, met elkaar samenwerken en met elkaar afstemmen over het zorgaanbod en de onderlinge taakverdeling.

Dit onder regie van de hulpvrager. We vinden dat de gemeente en informele en formele zorgverleners moeten zorgen voor een goed systeem om hulpvragen, signalen en ondersteuningsmogelijkheden uit te wisselen.

Thuis

Bij Thuis was ik al klaar met de foto's toen ik er op attent werd gemaakt dat er achter nog een zaaltje was dat regelmatig verhuurd werd voor vergaderingen en feestjes. Op dat moment was er een stel jonge Wageningers aan het eten en ze wilden wel even op de foto. Met als resultaat een leuke, spontane foto. Foto: Jan Snel

Een integrale aanpak

In dit hoofdstuk lichten we toe hoe alle onderdelen van het sociaal beleid met elkaar samenhangen. Dat noemen we een integrale aanpak. Daarmee worden de beleidsthema's, die in de volgende hoofdstukken beschreven staan, met elkaar verbonden.

Een gemiddelde inwoner van Wageningen heeft met heel veel leefgebieden te maken, zoals: gezondheid, geld, werk, sociale contacten, opvoeding van kinderen en zorg voor anderen. Als er op één van die leefgebieden iets niet helemaal goed gaat, heeft dat vaak gevolgen voor andere thema's. Iemand die bijvoorbeeld geen werk heeft, loopt eerder risico op financiële problemen. En geldzorgen hebben weer een negatief effect op gezondheid en sociale contacten.

Bij het voorkómen of oplossen van problemen is het belangrijk om niet alleen het enkele probleem te bekijken, maar ook de relatie met andere leefgebieden. Dat is een *integrale aanpak*.

In de volgende hoofdstukken worden elf beleidsthema's beschreven. Voor deze indeling is gekozen om het sociale beleid overzichtelijk te maken.

Maar geen van de thema's staat op zichzelf.

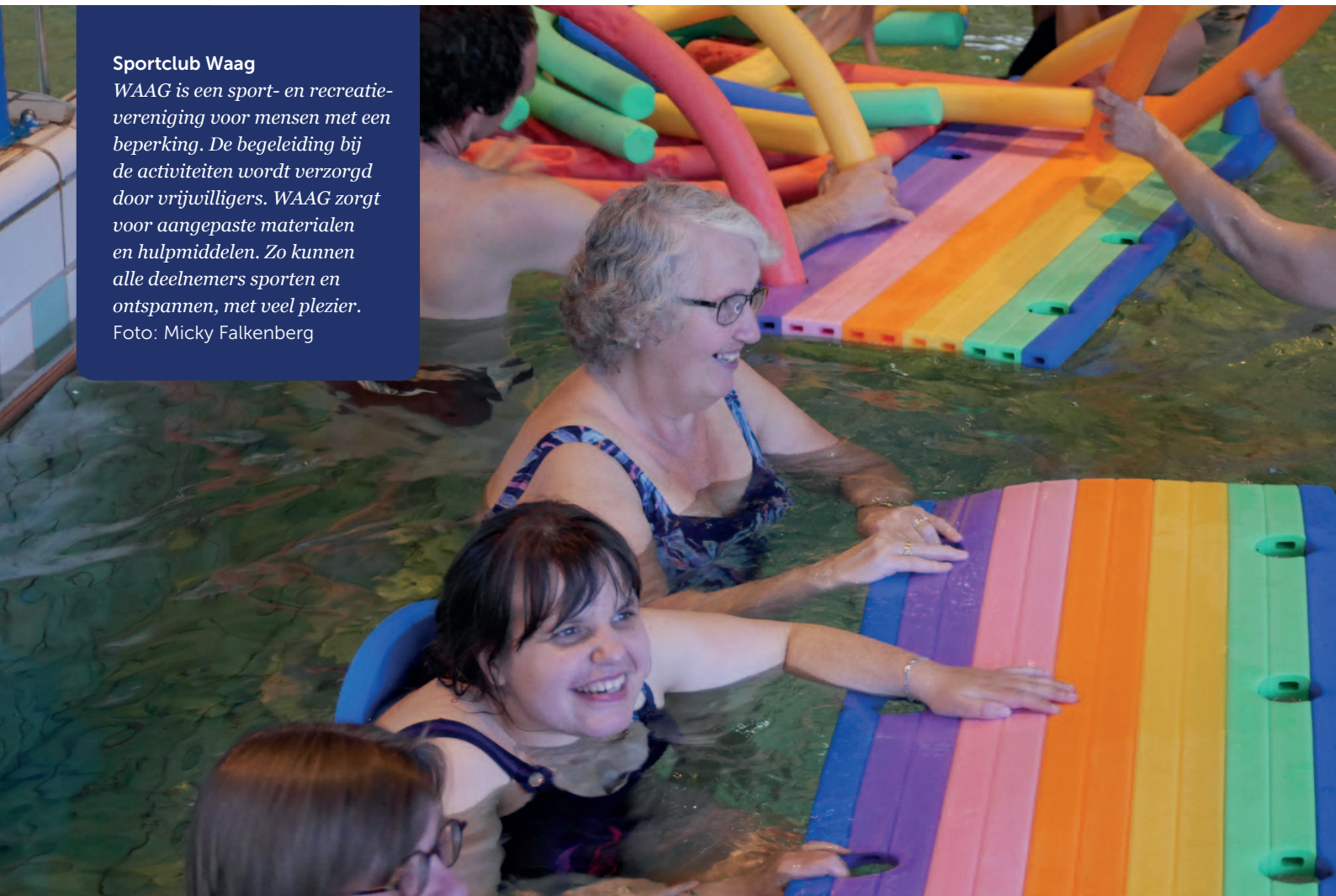
Tussen de thema's zijn allerlei onderlinge relaties aanwezig. Bij de uitvoering van dit beleid gaan we dan ook uit van de integrale aanpak rondom een inwoner of huishouden.

Niet alleen tussen de thema's van het sociaal beleid, maar ook tussen het sociaal beleid en andere beleidsterreinen van de gemeente bestaan veel raakvlakken. Al het gemeentelijk beleid heeft invloed op elkaar en is van elkaar afhankelijk. In bijlage 7 is een overzicht opgenomen van samenhangende beleidsvelden.

Sportclub Waag

WAAG is een sport- en recreatievereniging voor mensen met een beperking. De begeleiding bij de activiteiten wordt verzorgd door vrijwilligers. WAAG zorgt voor aangepaste materialen en hulpmiddelen. Zo kunnen alle deelnemers sporten en ontspannen, met veel plezier.

Foto: Micky Falkenberg

Algemene beleidsthema's

6.1 Gezondheid

Wat vinden we belangrijk als het gaat over gezondheid?

We gaan uit van het begrip positieve gezondheid⁷. Iedereen heeft kansen en mogelijkheden, ook mensen die ziek zijn of een beperking hebben. We leggen de nadruk op het vermogen en de eigen veerkracht van mensen om met hun ziekte of beperking om te gaan en mee te blijven doen. Gezondheid is hierbij een breed begrip waarbij verschillende aspecten een rol spelen. Iedereen moet informatie kunnen krijgen en gemakkelijk aan de bel kunnen trekken als er ondersteuning van professionals nodig is. De huisarts is hierin een belangrijke sleutelfiguur.

Bijna 45% van de Wageningers wordt door eigen familie en vrienden opgevangen als er iets gebeurt⁸. Er is een juiste balans nodig tussen het eigen netwerk en professionele hulpverleners. Hierbij moet speciale aandacht zijn voor mensen met een klein netwerk, voor wie toegang tot professionele zorg extra belangrijk is. Zoals mensen met een lage economische status, mensen met een chronische aandoening of dak- en thuislozen. Het is daarom belangrijk de sociale samenhang in de samenleving te versterken, waardoor mensen omkijken naar elkaar en hulp durven aanbieden en vragen. De nadruk moet liggen op het voorkómen van gezondheidsproblemen: als je problemen voorkomt, hoef je ze ook niet op te lossen.

Wat verstaan we onder positieve gezondheid?

Gezondheid gaat over meer dan "niet ziek zijn". We gaan uit van de zes pijlers van gezondheid die Machteld Huber heeft beschreven:

- lichaamsfuncties (zoals fysiek functioneren, energie, klachten en pijn);
- mentaal welbevinden (zoals veerkracht, eigen-waarde);
- zingeving (zoals toekomstperspectief);

- kwaliteit van leven (zoals het ervaren van de eigen gezondheid, genieten);
- sociaal maatschappelijke participatie (zoals sociale contacten, betekenisvol werk);
- algemeen dagelijks functioneren (zoals het voeren van een huishouden en kennis en vaardigheden over gezondheid).

We denken dat inzet op al deze pijlers bijdraagt aan gezondheid en veerkracht van mensen. Voor gezondheid zijn daarom ook de andere thema's van het sociaal beleid van belang. Het voorkómen van geldproblemen kan zorgen wegnemen. Mee-doen in de maatschappij kan het gevoel van eigen-waarde vergroten. Maar ook thema's buiten het sociaal beleid spelen een rol, zoals een aantrekkelijke en groene leefomgeving. Groen is van belang voor onze geestelijke en lichamelijke gezondheid⁹.

‘Iedereen bepaalt voor zichzelf wat gezond is, dat is niet van hogerhand op te leggen’

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

Gezondheid is breder dan alleen de afwezigheid van ziekte. De VGGM heeft vanuit dit gedachtegoed in 2015 een gezondheidsprofiel opgesteld voor de gemeente Wageningen¹⁰. Dit gemeenteprofiel is opgenomen in bijlage 5.

Verwachting

Landelijk komen de volgende trends naar voren.

- De levensverwachting neemt nog steeds toe (tussen 2012 en 2030 drie extra jaren voor mannen en ruim twee extra jaren voor vrouwen), maar stijgt minder snel dan in de afgelopen jaren. Vergrijzing, leefstijl en omgeving bepalen de volksgezondheid.
- De verschillen in levensverwachting tussen laag en hoog opgeleiden zijn erg groot. Laag-opgeleiden leven zes jaar korter en gedurende hun leven 19 jaar langer in ongezondheid dan hoogopgeleiden.

⁷ Zie onderzoek en publicaties van Machteld Huber, Louis Bolk Instituut. Machteld Huber heeft ter inspiratie voor Samen Wageningen een zomercollege gegeven over positieve gezondheid, voor de inwoners van Wageningen.

⁸ Is gebleken uit de eerste vragenlijst van het cocreatie-traject Samen Wageningen.

⁹ Zie onder andere het werk van Mark Mieras.

¹⁰ Gemeenteprofiel VGGM 2015 Wageningen.

Oefentherapie

Oefentherapie bij Dorien Beweeget. De deelnemers op de foto hebben de ziekte van Parkinson. Uit de mobiele telefoon op de rode oefenmat klinkt het geluid van een metronoom. Dit helpt de deelnemers te concentreren en bij de coördinatie van bewegingsoefeningen. Foto: Frits Weener

‘Positief gedrag belonen en mensen informeren over gezonde keuzes’

- Ruim 5 miljoen mensen hebben een chronische aandoening, in 2030 is dit aantal naar verwachting toegenomen tot 7 miljoen. Psychische stoornissen, hart- en vaatziekten en kanker veroorzaken het grootste gezondheidsverlies door ziekte. In 2030 is dementie de belangrijkste doodsoorzaak.

Steeds meer Wageningers wonen tot op hoge leeftijd zelfstandig. Ook als de gezondheid verslechtert, blijven ze het liefste thuis wonen, met ‘zorg op maat’. Langer thuis wonen wordt ook gestimuleerd door het landelijk beleid om wonen en zorg te scheiden. Veel verzorgingshuizen verdwijnen of krijgen een andere opzet, ook in Wageningen. Daardoor neemt de vraag naar zorg aan huis toe, en ook de vraag naar geschikte woningen. Dit laatste is één van de onderwerpen van de nieuwe Woonvisie, die de gemeente in 2016 heeft ontwikkeld.

Wat willen we bereiken?

Voor het thema gezondheid willen we als **maatschappelijk effect** bereiken: iedereen heeft kansen en mogelijkheden om mee te doen en eigen regie

te voeren, **in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.**

Daarvoor stellen we ons de volgende **doelen**:

1. inwoners die ziek zijn of een beperking hebben, hebben - net als andere inwoners - kansen en mogelijkheden om mee te doen in de samenleving;
2. inwoners met een lage sociaaleconomische status (SES) leven langer en leven langer in gezondheid in vergelijking met de huidige situatie;
3. iedere inwoner is in staat om met de uitdagingen in zijn leven om te gaan (volgens het begrip positieve gezondheid).

We willen de doelen bereiken door de volgende **resultaten** te halen:

1. inwoners ervaren dat ze mee kunnen doen, in het bijzonder chronisch zieken en mensen met een beperking (we gaan uit van wat mensen wel kunnen in plaats van niet kunnen) en mensen met een lage SES;

2. inwoners, in het bijzonder chronisch zieken en mensen met een beperking en mensen met een lage SES, ervaren hun kwaliteit van leven gemiddeld als goed;
3. inwoners, in het bijzonder mensen met een lage SES, ervaren hun gezondheid gemiddeld als goed, wat gerelateerd wordt aan regelmatig bewegen, geen of weinig gebruik van alcohol en drugs, ontspanning, gezonde voeding en seksuele gezondheid.

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. Maar de gemeente heeft in ieder geval een aantal *wettelijk verplichte taken*. Op basis van de Wet Publieke Gezondheid (WPG) is de gemeente verplicht om uit te voeren:

- gezondheidsbevordering;
- gezondheidsmonitoring;
- jeugdgezondheidszorg, zie ook paragraaf 7.1 over het thema Jeugd;
- preventieve ouderenzorg, zie ook paragraaf 7.2 over het thema Ouderen.

Op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is de gemeente verplicht om uit te voeren:

- begeleiding en ondersteuning van inwoners van 18 jaar en ouder bij de algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL);
- persoonlijke verzorging (gericht op ADL);
- beschermd wonen;
- maatschappelijke opvang: dak- en thuislozen en vrouwenopvang;
- hulpmiddelen, zoals rolstoelen, trapliften;
- huishoudelijke hulp;
- organisatie van een advies- en meldpunt huiselijk geweld: Veilig Thuis.

Hoe kunnen we later bepalen of we de resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor gezondheid hebben behaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- vierjaarlijkse gezondheidsmonitor GGD;
- ervaringsonderzoek onder inwoners met een chronische ziekte en mensen met een beperking.

6.2 Leefbaarheid

Wat vinden we belangrijk als het gaat over leefbaarheid?¹¹

Wageningen is een kleine stad waarin mensen veel met elkaar ondernemen. Daar zijn we trots op. We vinden het belangrijk dat inwoners en gemeente samenwerken en bijdragen aan de leefbaarheid, waaronder de sociale veiligheid van een gebied¹². Waarbij het initiatief vooral van de inwoners zelf komt, inwoners doen wat zij kunnen en de gemeente inspeelt op de behoefte van de inwoners. Iedereen heeft daar een verantwoordelijkheid in. Dit kan alleen als de onderlinge contacten in een gebied sterk zijn. Onderling contact kun je echter niet afdwingen, wel stimuleren. Leefbaarheid heeft een sterke relatie met thema's die buiten het sociale beleid vallen, zoals groen en wonen. Een leefbare omgeving, waar het prettig wonen is met veel groen en een veilige en goede sfeer, leidt tot minder gezondheidsproblemen.

‘Initiatieven niet overnemen als gemeente, wel ondersteunen door kennis, inzet en/of geld, maar alleen als dat ook echt nodig is’

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

In de volgende figuur wordt de leefbaarheids-situatie in 2014 in verschillende gebieden in Wageningen weergegeven.

Wageningen kent als universiteitsstad een bijzondere bevolkingsopbouw. Voor een kleine stad als Wageningen zijn er veel studenten en veel verschillende nationaliteiten. Er wonen veel hoog-

11 We beperken ons hier tot sociale leefbaarheid en voor wat betreft de fysieke leefbaarheid tot de leefomgeving, zoals het groen. Sociale leefbaarheid wordt gevormd door de sociale aspecten die iemand ervaart binnen een gebied buitenshuis (zoals een straat, buurt of wijk) en die ervoor zorgen dat mensen zich wel of niet goed voelen op die plek. Andere aspecten van leefbaarheid (die niet onder sociaal beleid vallen) zijn bijvoorbeeld luchtkwaliteit, geluidhinder, externe veiligheid e.d.

12 Dit is maatwerk, ook qua schaal, dus een gebied kan een straat, buurt, wijk of heel Wageningen zijn.

opgeleiden met een hoog inkomen. En er wonen ook veel laagopgeleiden met een laag inkomen. De middengroep, die vaak de verbindende schakel vormt, is juist vrij klein. Dit alles maakt Wageningen tot een dynamische stad, waarin veel activiteiten plaatsvinden en initiatieven worden ontwikkeld. En waarin behoefte is aan een divers aanbod. Bijlage 6 bevat een overzicht van huidige initiatieven.

Landelijk gezien komen er sinds 2015 meer mensen met een psychiatrische achtergrond of psychosociale problemen in de wijken wonen. Dit komt door bezuinigingen op de zorg en de invulling van de participatiesamenleving¹³. Dit verhoogt de druk op laagdrempelige voorzieningen waar veel vrijwilligers werken, vraagt begrip van buurtbewoners en meer ondersteuning om sociale problemen te voorkomen.

Verwachting

De verwachting is dat het aandeel alleenstaanden in Wageningen toeneemt, van 13.140 in 2015 naar

¹³ Een participatiesamenleving is een samenleving waarin iedereen die dat kan verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving, zonder hulp van de overheid.

Aanvulling vanuit de gemeente

In december 2014 is de gemeente gestart met een traject om te komen tot een nieuwe visie wijkgericht werken, samen met inwoners en professionals. De uitkomsten van dit traject (zie bijlage 8) komen overeen met de uitkomsten van Samen Wageningen op het thema leefbaarheid. Daarom gaan we het vervolg samen oppakken. De uitwerking volgt in 2017, als we uitvoeringsplannen gaan maken (zie hoofdstuk 8). Hierbij betrekken we zowel de fysieke als de sociale kanten van leefbaarheid, dus van de sociale contacten tot de groene leefomgeving.

ruim 15.000 vanaf het jaar 2025. In Wageningen wordt dit voor een belangrijk deel veroorzaakt door de extra toestroom van studenten, maar ook door de vergrijzing. Door de stijgende levensverwachting neemt het aantal oudere alleenstaanden toe. Ook neemt het aandeel kleinere huishoudens toe. Jonge alleenstaanden blijven langer alleen

Social Sofa

Het leuke van deze foto vind ik dat de feestelijkheid van de onthulling van de Social Sofa goed zichtbaar is. Bovendien staat de aanstichtster van het Wageningse project, Margreet Bos, erop, in gesprek met de directeur van het Stadsatelier. Op de achtergrond nog de burgemeester, ook een hoofdrolspeler. Foto: Carleen van den Anker

‘Een korte lijn houden met de inwoners van de stad is belangrijk. Alleen dan wordt duidelijk wat er speelt in een wijk. Daar kan actie op worden ondernomen’

wonen en als gevolg van scheidingen zijn er in de toekomst ook meer eenoudergezinnen en alleenstaanden van middelbare leeftijd.

Wat willen we bereiken?

Voor het thema leefbaarheid willen we als **maatschappelijk effect** bereiken dat inwoners hun sociale woonomgeving ervaren als leefbaar en veilig.

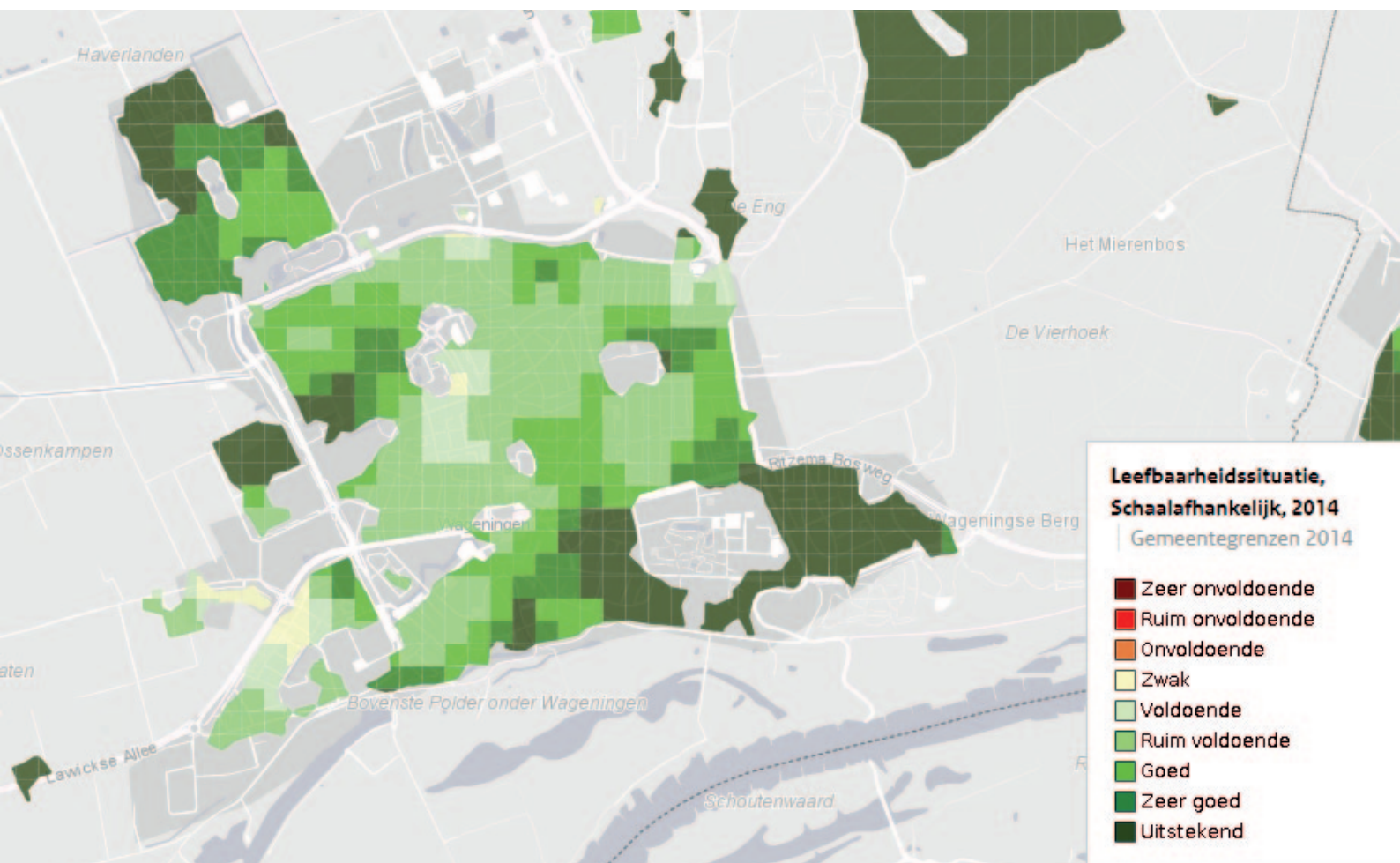
Daarvoor stellen we ons de volgende **doelen**:

1. inwoners voeren de regie over de sociale leefbaarheid in de stad;
2. inwoners voelen zich veilig en prettig in hun leefomgeving;
3. nieuwe inwoners voelen zich welkom;
4. inwoners in een gebied voelen zich meer verantwoordelijk voor elkaar en voor hun omgeving;
5. verhoging van de leefbaarheid van kwetsbare gebieden.

We willen de doelen bereiken door de volgende **resultaten** te halen:

1. er zijn laagdrempelige mogelijkheden voor informatie, advies en ondersteuning bij vragen over leefbaarheid en burgerinitiatieven die de leefbaarheid versterken;
2. er bestaat inzicht in initiatieven voor leefbaarheid;
3. inwoners kennen elkaar en hebben interactie met elkaar in hun gebied, waarbij de invulling van “gebied” maatwerk is;
4. initiatieven die zich richten op opbouwen en versterken van netwerken in de wijk/buurt worden ondersteund;
5. indien nodig worden (kwetsbare) inwoners door de gemeente ondersteund bij het nemen van initiatieven in hun gebied.

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. De gemeente heeft geen wettelijke taken voor sociale leefbaarheid.

Hoe kunnen we later bepalen of we de resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor leefbaarheid hebben gehaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- ervaringsonderzoeken, zoals een woon-belevingsonderzoek;
- cijfers van onder meer het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Centraal Plan Bureau (CPB) en Sociaal Cultureel Planbureau (SCP).

6.3 Werk

Wat vinden we belangrijk als het gaat over werk?

In Wageningen vinden we het belangrijk dat iedereen mee kan doen, sociaal en economisch. We vinden dat de gemeente initiatieven in de stad moet ondersteunen en actief moet stimuleren, met aandacht voor speciale doelgroepen. Dit kan door samen te werken met organisaties, bedrijven, wijken en bewoners. Er moet ruimte zijn voor maatwerk en experimenten. Bijvoorbeeld initiatieven van bedrijven die kunnen zorgen voor werkgelegenheid, de leefbaarheid van de stad vergroten of die jongeren helpen bij het kiezen van de juiste opleiding, waarbij er ruimte is om de talenten van iedereen te benutten. De gemeente moet bedrijven stimuleren om maatschappelijk verantwoord te ondernemen en sociale duurzaamheid na te streven.

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

De volgende tabel geeft een indruk van de situatie in Wageningen begin 2016.

beroepsbevolking	20.850
bedrijven	2.690
bijstandsuitkeringen (Participatiewet)	686
werkloosheidsuitkeringen (Werkloosheidswet)	834
dienstverbanden Wet sociale werkvoorziening	165
Wajong-uitkeringen (voor jong-arbeidsongeschikten)	561
inwoners met een re-integratietraject	311

Wageningen heeft een specifieke opbouw van haar bevolkingsgroepen en haar bedrijvigheid: veel studenten, veel kennis-gerelateerde bedrijvigheid, veel nationaliteiten, veel hoog- en laagopgeleiden, veel kleine bedrijven. Voor het thema werk betekent dit dat niet alleen de lokale werkgelegenheid, maar ook de regionale arbeidsmarkt van belang is.

Wat wil de gemeente aanvullend bereiken?

De gemeente wil voorkomen dat er gebieden zijn waar de leefbaarheid achterblijft, omdat inwoners het daar zelf niet lukt om er verandering in te brengen. De gemeente wil er ook voor zorgen dat lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender inwoners zich gerespecteerd en prettig voelen in Wageningen. Daar waar nodig voert de gemeente de regie en werkt hierin samen met partners.

‘Aandacht voor mensen met een lager IQ blijft noodzakelijk. De zwakkeren hebben meer rechten dan de mensen die toch al met meer talenten in de wereld staan. Dat schept verplichtingen naar de zwakkeren’

Verwachting

De Nederlandse arbeidsmarkt is de laatste jaren sterk aan het veranderen. De arbeidsmarkt wordt flexibeler en het aantal (arbeids)migranten neemt toe. De werkloosheid daalt maar mondjesmaat. Sommige banen worden overbodig door technologische ontwikkelingen of er worden andere vaardigheden gevraagd. In de zorgsector gaat op lange termijn een personeelstekort ontstaan.

De verwachting is dat het aantal Wageningse inwoners met een bijstandsuitkering stijgt tot rond 700.

Wat willen we bereiken?

Voor het thema werk willen we als **maatschappelijk effect** bereiken: iedereen ervaart dat hij zinvol mee kan doen en zijn talenten kan benutten en ontwikkelen, waarbij mensen ondersteund worden bij het verwerven van volwaardig werk met een eerlijk inkomen.

Daarvoor stellen we ons de volgende **doelen**:

1. inwoners ontwikkelen hun talenten en doen werkervaring op, passend bij hun mogelijkheden;
2. inwoners hebben een vorm van werk of dag-besteding, passend bij hun mogelijkheden.

Inloopcentrum Markt 17

Inloopcentrum Markt 17 is een ontmoetingsplek in het centrum van Wageningen. Iedereen is er welkom. Het centrum wordt gerund door vrijwilligers, ondersteund door een coördinator. Het is een plek waar je op verschillende momenten in de week terecht kunt voor wat gezelligheid. Aan de bar kun je bijvoorbeeld een praatje maken met de andere aanwezigen. Tegen een kleine vergoeding wordt een eenvoudige maar liefdevol bereide maaltijd geserveerd in een gezellige huiskamersfeer. Die avond nam een tiental bezoekers deel aan de maaltijd. Na de maaltijd blijf je gezellig nog even hangen of je nestelt je met een boekje op de bank. Op de foto zie je kok van de dag.

Foto: Norbert Lukkezen

‘Niet alleen kijken naar wat iemand KAN, maar ook naar wat iemand WIL. Passie voor iets, houdt iemand langer gezonder en tevreden’

We willen de doelen bereiken door de volgende **resultaten** te halen:

1. er zijn verschillende vormen van werk en participeren (meedoen) beschikbaar;
2. de gemeente ondersteunt en stimuleert initiatieven in de stad of wijk van ondernemers, inwoners en maatschappelijke partners;
3. bij het bieden van hulp en ondersteuning in relatie tot werk worden dwarsverbanden gelegd tussen bedrijven, dagbesteding, vrijwilligerswerk en scholen;
4. iedere uitkeringsgerechtigde krijgt een ondersteuningstraject van de gemeente dat uitgaat van zijn mogelijkheden en leidt naar een vorm van werk of dagbesteding.

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. Maar de gemeente heeft op grond van de Participatiewet in ieder geval *de wettelijke taak* om inwoners waar nodig te ondersteunen een vorm van werk of meedoen te vinden die bij hun mogelijkheden past. De gemeente voert de regie op dit proces en werkt daarbij samen met ondernemers, inwoners en maatschappelijke instellingen. Ook het UWV is hierbij een belangrijke partner.

Hoe kunnen we later bepalen of we de resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor werk hebben behaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- klanttevredenheidsonderzoeken onder uitkeringsgerechtigden;
- klanttevredenheidsonderzoeken onder ondernemers.

‘Migranten hebben meer moeite met het vinden van een stageplaats of een baan. Hiervoor is gerichte actie nodig, bijvoorbeeld het inzetten van ‘kruiwagens’, die hen naar stage of werk toe kunnen leiden. Zelfs met een goede opleiding is passend werk vinden een probleem’

Wat wil de gemeente aanvullend bereiken?

De gemeente ondersteunt werkgevers bij personele vragen. Hiermee levert de gemeente een bijdrage aan de lokale/regionale werkgelegenheid. De gemeente voert regie op het bij elkaar brengen van vraag en aanbod.

De gemeente roept ondernemers in de stad uitdrukkelijk op om vernieuwende initiatieven te ontplooien op het gebied van werkgelegenheid, maatschappelijk verantwoord te ondernemen en sociale duurzaamheid na te streven. Daarnaast doet de gemeente een beroep op de Wageningse ondernemers om ruimte te creëren door bijvoorbeeld werkervaringsplaatsen en stageplaatsen beschikbaar te stellen, zodat iedereen zo veel als mogelijk mee kan doen.

6.4 Armoede

Wat vinden we belangrijk als het gaat over armoede?

Armoede kunnen we bestrijden door samen te werken aan een veilige, zonnige en vruchtbare toekomst voor iedereen. Er moet een vangnet zijn voor kwetsbare inwoners en jongeren. Zodat armoede en financiële zorgen geen negatief effect hebben op hun gezondheid of sociale contacten. En zodat ook zij mee kunnen blijven doen, lid kunnen zijn van een sportclub of van cultuur kunnen genieten. Professionele hulpverleners kunnen in samenwerking met informele netwerken (verborgen) armoede signaleren en hulp bieden. Maar zij kunnen ook armoede voorkomen door mensen te leren omgaan met geld, te helpen hun lasten te verlagen en te helpen verhuizen naar betaalbare woningen¹⁴. Armoede heeft gevolgen voor veel andere leefgebieden. Zo is bijvoorbeeld investeren in armoedebestrijding de meest effectieve wijze om gezondheid te bevorderen.

14 De gemeente heeft een nieuwe Woonvisie in voorbereiding (juni 2016). In de nieuwe Woonvisie wordt sterk ingezet op het vergroten van de beschikbaarheid van woningen voor mensen met een laag inkomen (waar- onder sociale huur).

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

Naar schatting zijn er in Wageningen 1500 huishoudens met een inkomen tot 130% van de toepasselijke bijstandsnorm¹⁵. Hierbij zijn studenten niet meegerekend. In 2015 hebben 135 inwoners van Wageningen zich gemeld voor advies (25) of begeleiding (110) bij schuldenproblematiek.

Verwachting

Het aantal huishoudens in Nederland dat in armoede leeft, neemt sinds 2010 weer toe. De kans op armoede is het hoogst bij eenoudergezinnen, alleenstaanden tot 65+, lager opgeleide hoofdkostwinners, niet-westerse huishoudens en bijstandontvangers. Voor het eerst sinds jaren is er ook een toenemende tweedeling in inkomen zichtbaar, echter de tweedeling in vermogen in Nederland is scheef en neemt als gevolg van de crisis sterker toe. Zo bezit de rijkste 1 procent van ons land bijna een kwart van het totale vermogen. Het aantal problematische schuldensituaties in Wageningen blijft naar verwachting ongeveer gelijk aan de huidige situatie.

Wat willen we bereiken?

Voor het thema armoede willen we als **maatschappelijk effect** bereiken: iedereen heeft voldoende financiële mogelijkheden om mee te doen.

Daarvoor stellen we ons de volgende **doelen**: maatschappelijke betrokkenheid bij armoede vergroten;

1. verminderen van het negatieve effect van armoede op gezondheid, sociale contacten en mogelijkheden om mee te doen in de samenleving;
2. positieve gedragsverandering bij inwoners die financiële problemen hebben of dreigen te krijgen.

‘Investeren in armoedebestrijding is ook investeren in welzijn en gezondheid van mensen. Armoedebestrijding spaart op termijn kosten voor gezondheidszorg’

15 Minima-effectrapportage KWIZZ.

Voedselbank

Kratten met levensmiddelen worden door vrijwilligers van de Voedselbank klaargemaakt voor verspreiding. Foto: Huib Loeb

We willen de doelen bereiken door de volgende **resultaten** te halen:

1. de gemeente ondersteunt initiatieven die gericht zijn op armoedebestrijding;
2. inwoners met een minimum inkomen benutten de mogelijkheden voor financiële ondersteuning optimaal;
3. er wordt maatwerk verleend bij financiële problemen als regels tekort schieten¹⁶;
4. financieel kwetsbare inwoners (jongeren en volwassenen) krijgen ondersteuning om anders met geld te leren omgaan en hun lasten te verlagen;
5. in samenwerking met formele en informele netwerken worden problematische schulden-situaties gesignaleerd, waar mogelijk voorkomen en waar nodig opgelost.

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. Maar de gemeente heeft

16 Bijvoorbeeld als iemand die financiële ondersteuning krijgt ervaart dat hij door (meer) te gaan werken weinig vooruitgang of zelfs achteruitgang ziet in het netto inkomen.

‘Investeren in armoedebestrijding is ook investeren in welzijn en gezondheid van mensen. Armoedebestrijding spaart op termijn kosten voor gezondheidszorg’

in ieder geval de wettelijke taak om financieel kwetsbare inwoners te ondersteunen, zodat ze kunnen meedoen in de samenleving. Door onder andere schuldhelpverlening te verlenen op basis van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening en inkomensondersteuning op basis van de Participatiewet. Op 30 november 2015 heeft de gemeenteraad de notitie Minimabeleid vastgesteld. Belangrijkste uitgangspunten zijn: preventie, meer maatwerk en een integrale benadering. Deze uitgangspunten vinden we ook terug in de Visie op schulddienstverlening die de gemeenteraad op 20 juni 2016 heeft vastgesteld. Uit het proces van Samen Wageningen is gebleken dat deze uitgangspunten door de stad worden ondersteund.

Zonnebloem

Het was bijzonder en ontroerend om vast te leggen hoe deze vrijwilligers van de Zonnebloem gingen shoppen met een aantal rolstoelgebonden dames. Na de koffie met gebak verdween iedereen een eigen kant op. Gedreven duwer Jan hielp ‘zijn’ mevrouw enthousiast om een warm vest uit te zoeken.

Foto: Carleen van den Anker

Hoe kunnen we later bepalen of we de resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor armoede hebben behaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- leerresultaten van mensen die meedoen aan trajecten om anders met geld te leren omgaan;
- gegevens van maatschappelijke partners over aantallen inwoners die te maken hebben met financiële problemen;
- klanttevredenheidsonderzoeken onder inwoners die bij hun financiële huishouding ondersteund worden door formele en informele netwerken.

‘Armen geen vis geven om te eten, maar geef ze een hengel en leer ze vissen’

6.5 Mantelzorg

Wat vinden we belangrijk als het gaat over mantelzorg?

Mantelzorgers hebben ondersteuning nodig om voor zichzelf te zorgen, naast dat ze zorgen voor een naaste. Als de mantelzorger ondersteuning of een adempauze nodig heeft, springen professionele hulpverleners in, of mensen uit het eigen netwerk, of vrijwilligers. Hij of zij staat er niet alleen voor! De gemeente ondersteunt mantelzorgers bij het evenwicht tussen het eigen leven en de zorg voor de ander. Ook anderen kunnen daar een rol in spelen, zowel mensen om de mantelzorgers heen als (huis)artsen, onderwijs, verenigingen en zorgorganisaties. De mantelzorger moet erkend en gewaardeerd worden, aandacht, ondersteuning (door bijvoorbeeld vrijwilligers) en informatie krijgen, en minder belast worden door regels.

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

In juli 2016 stonden 460 mantelzorgers ingeschreven bij Mantelzorg Wageningen. In het jaar 2015 zijn er 140 nieuwe mantelzorgers ingeschreven. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van de voorgaande jaren. Aanleiding was vooral het gemeentelijke mantelzorgcompliment en de mogelijkheid om zich als mantelzorger te laten registreren. Het aantal mantelzorgers dat meerdere intensieve hulpvragen heeft, is toegenomen. Dit komt onder andere omdat het persoonsgebonden budget is veranderd en omdat mantelzorgers zwaarder

belast worden. Mantelzorgers wilden graag hulp bij verwijzing naar diverse hulporganisaties en bij het vergroten van het netwerk.

‘De goedkoopste en meest waardevolle schakel in de gezondheidszorg’

Uit landelijk onderzoek van de SCP in 2014 blijkt dat:

- 1 van de 3 Nederlanders informele hulp geeft (mantelzorg of vrijwillige hulp);
- 28% van de volwassenen langdurige mantelzorg (langer dan drie maanden) geeft;
- 5% van de volwassenen langdurige intensieve mantelzorg (meer dan acht uur per week) geeft;
- 4 van de 5 mantelzorgers familie helpen;
- 10% van de mantelzorgers zich zwaar belast voelt;
- 5 van de 6 mantelzorgers betaald werk hebben.

Verwachting

De vraag naar mantelzorg neemt landelijk toe. Dat komt door de vergrijzing en doordat wordt verwacht dat mensen meer voor elkaar zorgen. Tegelijkertijd wordt het lastiger om mantelzorg te verlenen, omdat mensen langer blijven werken. Hierdoor neemt de spanning tussen vraag en aanbod van mantelzorgers toe.

Volgens de ervaring van Mantelzorg Wageningen wordt een groter beroep gedaan op vrijwillige inzet. Oorzaken hiervoor zijn dat steeds meer mensen een heel klein of zelfs geen netwerk hebben. Een zorg voor de nabije toekomst is het tekort aan vrijwilligers om voldoende respijtzorg te kunnen leveren om mantelzorgers te ontlasten. Aan de andere kant maken mantelzorgers nog weinig gebruik van respijtzorg, zowel formeel als informeel. Terwijl dit een belangrijk middel is om overbelasting te voorkomen.

Wat willen we bereiken?

Voor het thema mantelzorg willen we als **maatschappelijk effect** bereiken: mantelzorgers ervaren een evenwicht tussen het eigen leven en de zorg voor de ander.

Daarvoor stellen we ons de volgende **doelen**:

1. brede maatschappelijke ondersteuning, (h)erkenning en respect voor mantelzorgers realiseren;
2. meer mantelzorgers (dan in de huidige situatie) ervaren evenwicht tussen hun zorgtaken en hun eigen leven.

‘Zorg zonder mantelzorg(st)ers is onmogelijk. Dat zie je in zorgcentra en op zorgboerderijen. Daardoor is een goede begeleiding thuis en elders mogelijk. Geef ze zo nu en dan ook even een pauze. Mantelzorger zijn is zwaar’

We willen de doelen bereiken door de volgende **resultaten** te halen:

1. er is een professioneel aanspreekpunt voor ondersteuning aan mantelzorgers;
2. mantelzorgers en professionele hulpverleners stemmen de zorgverlening met elkaar af;
3. mantelzorgers worden door de gemeente gewaardeerd;
4. mantelzorgers worden door de gemeente en zorgaanbieders minder belast door regels en voorwaarden om hun mantelzorgtaken uit te kunnen voeren;
5. mantelzorgers die ondersteuning nodig hebben, krijgen informele en/of formele hulp op maat.

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. Maar de gemeente heeft op grond van de Wmo in ieder geval de *wettelijke taak* om mantelzorgers te ondersteunen.

‘Als je dit wilt bereiken moet je de professionele zorg ook “leren” met mantelzorgers samen te werken. Vaak staan de professionele normen de samenwerking in de weg. Bij mantelzorgers staat de eigen regie bovenaan! Daar halen ze hun kracht uit.’

Hoe kunnen we later bepalen of we de resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor mantelzorg hebben behaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- aanwezigheid en registratie gebruik van een professioneel aanspreekpunt;
- klanttevredenheidsonderzoeken zorgverleners, waarbij mantelzorgers worden betrokken

Wat wil de gemeente aanvullend bereiken?

Mantelzorgers en zorgvrijwilligers worden steeds belangrijker voor de informele hulp en ondersteuning. Maar de keerzijde kan zijn dat vrouwen door deze taken onevenredig worden belast. Uit onderzoek is gebleken dat relatief meer vrouwen dan mannen mantelzorg verlenen en zorgvrijwilliger zijn. Dat kan bijvoorbeeld gevolgen hebben voor de kansen van vrouwen op de arbeidsmarkt. De gemeente wil niet dat de grotere druk op mantelzorgers en zorgvrijwilligers de emancipatie en onafhankelijkheid van vrouwen belemmert. Om deze reden wil de gemeente de consequenties van mantelzorg(en) vrijwilligerswerk voor vrouwen en mannen afzonderlijk in beeld brengen en monitoren.

- ervaringsonderzoek onder vrouwelijke en mannelijke mantelzorgers;
- VGGM monitor ouderen.

6.6 Vrijwilligerswerk

Wat vinden we belangrijk als het gaat over vrijwilligerswerk?

Vrijwilligers bereiken/ondersteunen inwoners met een zorgvraag die niet bekend zijn bij de professionele hulpverleners. In Wageningen helpt 82% een bekende, zoals een vriend of familielid¹⁷. Tegelijkertijd zeggen mensen dat ze bereid zijn mensen te helpen die ze niet kennen, maar dat de vraag dan zichtbaar moet zijn. Daarom moeten vraag en aanbod met elkaar verbonden worden, door bijvoorbeeld een platform. Daarnaast is het nodig om mensen te activeren om mee te helpen als vrijwilliger in hun eigen wijk of in de stad. Om hiermee bijvoorbeeld ouderen en mensen met een beperking te helpen. Er zijn echter wel grenzen aan vrijwilligerswerk. Professionele zorg blijft nodig en vrijwilligerswerk mag betaald werk niet verdringen.

¹⁷ Is gebleken uit de eerste vragenlijst van het cocreatie-traject Samen Wageningen.

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

Uit landelijk onderzoek blijkt dat in sportverenigingen het meeste vrijwilligerswerk wordt gedaan: 15% van de vrijwilligers zet zich daarvoor in. Daarnaast zijn veel vrijwilligers actief op scholen (11%) en bij levensbeschouwelijke organisaties (8%)¹⁸. Andere belangrijke sectoren voor vrijwilligerswerk zijn jeugdwerk en de verzorging¹⁹.

Het overgrote deel van de vrijwilligers heeft meestal of altijd plezier in het vrijwilligerswerk²⁰. Meer dan de helft van de vrijwilligers vindt dat ze door vrijwilligerswerk kunnen laten zien dat zij het belangrijk vinden om andere mensen te helpen. Vrijwilligerswerk geeft hun nieuwe inzichten of laat hun nieuwe dingen leren op een praktische wijze. Vrijwilligerswerk geeft hun het gevoel dat ze ergens belangrijk voor zijn²¹.

In 2015 zijn er in Wageningen 574 vrijwilligers door het Vrijwilligerscentrum bemiddeld, dan wel verwezen naar organisaties. Maatschappelijke organisaties in Wageningen hebben meer dan 500 hulpvragen met vrijwilligers opgelost.

*‘Maak het leuk en echt vrijwillig.
Maak het onweerstaanbaar en
vanzelfsprekend’*

Verwachting

Voor vrijwilligerswerk wordt landelijk een aantal ontwikkelingen verwacht²²:

- de toenemende professionalisering leidt tot hogere kosten voor begeleiding van vrijwilligers en meer betaalde medewerkers in vrijwilligersorganisaties;
- vrijwilligers verwachten in toenemende mate iets terug te krijgen voor hun inzet;
- vrijwilligerswerk vindt steeds meer online plaats;
- vanwege de vergrijzing is er meer behoefte aan (vrijwillige) ondersteuning, die niet compleet opgevangen kan worden vanuit mantelzorg.

*‘Stimuleren van het doen van
vrijwilligerswerk prima, pushen
niet. Als iemand het niet met de
juiste intentie kan doen, wordt een
organisatie of een hulpvragende
persoon er niet mee geholpen’*

Wat willen we bereiken?

Voor het thema vrijwilligerswerk willen we als **maatschappelijk effect** bereiken:

inwoners van Wageningen zetten zich in voor elkaar.

Daarvoor stellen we ons de volgende **doelen**:

1. vrijwilligers voelen zich erkend en gewaardeerd;
2. meer mensen doen vrijwilligerswerk in eigen stad of wijk.

We willen de doelen bereiken door de volgende **resultaten** te halen:

1. er zijn ondersteuningsmogelijkheden voor vrijwilligers in de vorm van scholing, begeleiding, verzekering etc.;
2. vrijwilligerswerk is toegankelijk (financieel, regels, ondersteuning) voor iedereen die vrijwilligerswerk wil doen;
3. er zijn diverse mogelijkheden voor het verbinden van vraag en aanbod van inwoners.

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. Maar de gemeente heeft op grond van de Wmo in ieder geval *de wettelijke taak* om vrijwilligers te ondersteunen.

Wat wil de gemeente aanvullend bereiken?

Zie onder het thema mantelzorg: de gemeente wil de consequenties van vrijwilligerswerk in de zorg voor vrouwen en mannen afzonderlijk in beeld brengen en monitoren.

Hoe kunnen we later bepalen of we de resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor vrijwilligerswerk hebben behaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- klanttevredenheidsonderzoek naar ondersteuning vrijwilligers;

18 Arends & FLöthe 2015; Van Houwelingen & de Hart, 2013.

19 CBS 2013.

20 Houben-van Herte en te Riele, 2011.

21 Bekkers, 2013

22 Artikel Movisie, www.vrijwilligerswerk.nl.

- meting aantal vrijwilligers in wijken en buurten uitgesplitst in geslacht, leeftijdscategorie, type vrijwilligerswerk en ureninzet;
- registratie gebruik centrum vrijwilligers, digitaal platform, apps etc...

‘Ik ben ervan overtuigd dat er nog veel vrijwilligers aan te boren zijn als vraag en aanbod goed toegankelijk wordt gemaakt en burgers actief worden benaderd’

6.7 Vrijtijdsbesteding

Wat vinden we belangrijk als het gaat over vrijetijdsbesteding?

Vrijtijdsbesteding bevordert dat je je goed voelt. Het is van belang voor je gezondheid. Het bevordert sociale contacten, door samen te doen. Je kunt er beter door leren op school. Iedereen heeft recht op plezier en zinvolle vrijetijdsbesteding.

Of je nu een beperking hebt, geldproblemen hebt of ouder bent. Ieder mens heeft daarbij andere behoeften. Denk aan activiteiten zoals fietsen, voetballen, toneel, een festival bezoeken, het theater. Maar ook: je ontspannen in de buitenruimte. Lekker niets doen.

Er moet een divers, breed toegankelijk aanbod van activiteiten en van voorzieningen zijn om jezelf te ontspannen. Ook in de buitenruimte. De meeste mensen kunnen hun vrijetijdsbesteding zelf betalen. Zij hebben geen ondersteuning nodig. Er moet (financiële) ondersteuning zijn voor mensen die geen geld hebben voor vrijetijdsbesteding. Jong geleerd is oud gedaan: het begint thuis en op school. De gemeente heeft een beperkte rol in de vrijetijdsbesteding van mensen. De gemeente moet mogelijk maken, voorwaarden scheppen, informeren en stimuleren.

‘Vrijtijdsbesteding vind ik vooral een persoonlijke aangelegenheid en daarbij is er – met een beetje creativiteit - voor iedereen genoeg te doen’

Gele Knalpot

Knutselen bij De Gele Knalpot in Stadsatelier Ons Huis. Koen is een zoon van een ex-collega en toen hij binnenkwam viel hij me op door zijn bedachtzame houding. Even later was hij lekker aan het knutselen aan zijn eigen herfststuk. Foto: Jan Snel

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

Wageningen heeft voor een kleine stad veel mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding. Zo is er een rijk aanbod aan cultuur. De BBLTHK, 't Venster en de Junushoff zijn daarbij de grootste spelers. Het aantal sporten groeit en er wordt veel in geïnvesteerd. Een mooi voorbeeld is het nieuwe speel- en sportterrein aan de Nobelweg. Daarvan wordt door mensen van alle leeftijden gebruikgemaakt. De natuur in Wageningen en directe omgeving geeft veel mogelijkheden voor bijvoorbeeld fietsen, wandelen en hardlopen. Voor die mensen die geen of onvoldoende geld hebben om mee te doen heeft Wageningen het Ik Doe Mee Fonds. In 2015 is hier 1717 keer een beroep op gedaan. Voor sportactiviteiten en sportkleding werden 800 aanvragen ingediend.

‘Sport en cultuur versterkt mensen, geeft kleur aan hun leven en houdt ze geestelijk en lichamelijk gezond’

Verwachting

De tendens is dat het aantal mensen dat actief is in de vrijetijdsbesteding blijft groeien. Meer mensen gaan of blijven sporten en bewegen. De afgelopen jaren zijn meer kinderen en jongeren gaan sporten. Landelijk is er een tendens naar een gezondere leefstijl met steeds meer aandacht voor gezonde voeding en veel bewegen. De gemeente Wageningen zet in op méér sporten, ook door volwassenen en ouderen. Het aantal leden van de BBLTHK groeit. En ook het aantal gebruikers en bezoekers van 't Venster en het Junushoff groeit. Wageningen gaat hierbij tegen landelijke tendensen in.

Het Ik Doe Mee Fonds wordt sinds het voorjaar van 2016 uitgevoerd door een lokaal bedrijf, waardoor de drempel om aan te vragen is verlaagd. De verwachting is dat het gebruik van deze regeling zal toenemen.

Wat willen we bereiken?

Voor het thema vrijetijdsbesteding willen we als **maatschappelijk effect** bereiken: iedereen ervaart een plezierige en zinvolle vrijetijdsbesteding.

Daarvoor stellen we ons het volgende **doel**:

1. iedere inwoner heeft mogelijkheden om aan vrijetijdsbesteding te doen.

We willen het doel bereiken door de volgende **resultaten** te halen²³:

1. er is een aanbod voor vrijetijdsbesteding voor mensen met beperkte eigen middelen;
2. er is financiële ondersteuning voor inwoners die geen middelen hebben om mee te doen aan vrijetijdsbesteding;
3. er is een divers, breed, toegankelijk aanbod van activiteiten en voorzieningen voor vrijetijdsbesteding, ook in de buitenruimte, waaruit inwoners kunnen kiezen afhankelijk van hun mogelijkheden en hun behoefte.

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. De gemeente heeft geen wettelijke taken voor vrijetijdsbesteding. Dit neemt niet weg dat ook de gemeente van mening is dat sport/ bewegen en cultuurbeleving belangrijke middelen zijn om gezondheid, welzijn en onderlinge verbinding te bevorderen.

Hoe kunnen we later bepalen of we de resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor vrijetijdsbesteding hebben behaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- tevredenheidsonderzoek onder inwoners over het aanbod van activiteiten;
- cijfers over het gebruik van het Ik Doe Mee fonds;
- een inventarisatie van het totale aanbod van voorzieningen;
- monitoring of de veiligheid van gebouwen wordt geborgd in de onderhoudsplannen en sporttoestellen jaarlijks worden gekeurd op veiligheid;
- monitoring of gebouwen voldoen aan de normen gesteld in de Wet toegankelijkheid openbare gebouwen.

‘Dit thema veel meer inzetten om de andere doelen te bereiken (leefbaarheid, werk en inkomen, ouderen, armoede, statushouders, mensen met een beperking)’

23 Randvoorwaarde om deze resultaten te behalen is, dat gebouwen en installaties voor vrijetijdsbesteding veilig en toegankelijk zijn voor iedereen en inwoners zich veilig voelen bij het gebruik

Musica Vocale

Het kamerkoor Musica Vocale heeft een vaste kern van ruim dertig ervaren zangers, onder leiding van Rob Vermeulen. Het koor verzorgt elke drie tot zes maanden concerten in Wageningen en Arnhem en maakt regelmatig concertreizen naar het buitenland. Op de foto zie je het koor vol concentratie bij een repetitie in een schoollokaal in Wageningen. Foto: Norbert Lukkezen

Doelgroepgerichte thema's

7.1 Jeugd

Wat vinden we belangrijk als het gaat over jeugd?²⁴

We willen dat kinderen en jongeren veilig en gezond op kunnen groeien (in deze tekst spreken we verder van "kinderen" waar we bedoelen "kinderen en jongeren tot 27 jaar"). Daarvoor stellen we de behoefte van het kind centraal in alles wat er gebeurt rond zijn thuissituatie, vrije tijd, opvang, onderwijs, hulp en ondersteuning. Dat geldt niet alleen voor kinderen in een kwetsbare situatie, maar voor alle kinderen in Wageningen. Partijen die bij het kind betrokken zijn, moeten nauw samenwerken en hun aanbod op elkaar afstemmen. Belangrijk is om dwarsverbanden te leggen met andere thema's in dit beleidskader, zoals werk, leefbaarheid, armoede en gezondheid.

24 Onder jeugd verstaan we (aankomende) inwoners in de leeftijd tussen -9 maanden en 27 jaar. De leeftijdsgrens wordt niet strikt gehanteerd. Wanneer jong volwassenen boven de 26 jaar jeugdhulp nodig hebben, omdat er geen andere hulp voor handen is, wordt dit ook voor hen ingezet."

Maar ook met thema's buiten dit beleidskader zoals onderwijs en sport. Wanneer kinderen of hun ouders vragen of problemen hebben, moeten ze op school of in de wijk laagdrempelige (specialistische) hulp en informatie kunnen vinden. Dit is vooral belangrijk voor kwetsbare kinderen en gezinnen, voor wie vanuit professionals aandacht moet zijn.

'De aandacht is erg gericht op 'problemen' (zowel voorkomen als oplossen). Belangrijk is dat de gemeenschap kinderen in de eerste plaats de kans geeft zich te ontwikkelen, te groeien, fouten te maken, uit de bocht te vliegen zodat ze daadwerkelijk 'groot' kunnen worden. Met andere woorden normaliseren en niet alles willen voorkomen. Het helpt als ouders en kinderen minder bang hoeven te zijn, dat is beter voor het opbouwen van zelfvertrouwen en positief zelfbeeld. De basis voor zelfredzaamheid, samen redzaamheid en eigen regie'

Muziekcentrum Harlekijntje

Hier ben ik enkele keren teruggeweest bij de verschillende leeftijdsgroepen, omdat ik het zelf zo ontzettend leuk vond om te fotograferen wat muzikjuf Saskia de peuters allemaal aanbood in klank, ritme en beweging. Foto: Carleen van den Anker

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

In 2015 woonden in Wageningen 6650 kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar (CBS, 2016):

Bevolkingsopbouw	Wageningen		
	2013	2014	2015
Aantal inwoners	37.408	37.429	37.786
% 0 t/m 4 jaar	4,3	4,2	4,0
% 5 t/m 12 jaar	7,3	7,2	7,2
% 13 t/m 18 jaar	6,2	6,4	6,4

Het overgrote deel van de kinderen in Wageningen groeit veilig op. Een klein percentage (0,7%) heeft te maken met jeugdbeschermingsmaatregelen, dit ligt onder het landelijke gemiddelde (1,1%)²⁵. In 2015 ontvingen zo'n 480 (7%) kinderen één of meerdere trajecten jeugdhulp. De meeste kinderen kregen GGZ²⁶ hulp (197), gevolgd door opgroei- en opvoedhulp (162) en begeleiding bij een beperking (61)²⁷. In Wageningen (en landelijk) neemt het percentage kinderen met overgewicht toe met de leeftijd²⁸.

Verwachting: Visie Kind Centraal

In 2014 hadden alle maatschappelijke partners die betrokken zijn bij het opvoeden en opgroeien van kinderen behoefte aan een gezamenlijke visie. Zij hebben de visie Kind Centraal ontwikkeld voor alle kinderen van 0-13 jaar. Ook ouders zijn hierbij betrokken. De visie Kind Centraal blijft naast Samen Wageningen bestaan en maakt onderdeel uit van de doelen van Samen Wageningen.

De belangrijkste hoofdlijn van de visie is dat ieder kind zich optimaal op zijn eigen niveau moet kunnen ontwikkelen. Daarom moet het kind centraal staan. Ouders en professionals stimuleren creativiteit, eigenheid en medemenselijkheid, zodat kinderen op jonge leeftijd hun talenten ontdekken en gebruiken. Kinderen groeien op in een groene, gezonde en uitdagende omgeving. De

aandacht is gericht op het jonge kind (-9 maanden tot 13 jaar) om vroegtijdig ontwikkelings- en onderwijsachterstanden te herkennen, te voorkomen en te bestrijden. De doelen van Kind Centraal zijn:

1. de positie van ouders versterken;
2. de samenwerking tussen opvang en onderwijs verbeteren;
3. het aanbod van activiteiten op elkaar aan laten sluiten;
4. zorg en ondersteuning zo dicht mogelijk bij het kind bieden;
5. beschikken over goed opgeleide professionals;
6. op meer plekken voor- en vroegschoolse educatie aanbieden;
7. problemen snel herkennen en voorkomen;
8. een groene speel- en leeromgeving aanbieden;
9. een gezonde leefstijl stimuleren.

De visie en de doelen van Kind Centraal sluiten aan bij wat de stad belangrijk vindt als het gaat over het beleidsthema jeugd. Met de visie is al een belangrijke stap gezet richting samenwerking rondom het kind.

Wat willen we bereiken?

Voor het thema jeugd willen we als **maatschappelijk effect** bereiken: alle jeugd tot 27 jaar heeft mogelijkheden om veilig en gezond op te groeien en zijn talenten te ontwikkelen.

Daarvoor stellen we ons de volgende **doelen**:

1. mensen ondernemen actie als zij zich zorgen maken over kinderen;
2. kinderen en ouders vinden op tijd hulp om problemen in de opvoeding en bij het opgroeien te voorkomen en op te lossen.

We willen de doelen bereiken door de volgende **resultaten** te halen:

1. de wettelijke taken uit de Jeugdwet worden uitgevoerd;
2. er wordt informele of formele hulp aangeboden en er is ondersteuning door professionals, vrijwilligers en mensen uit het eigen netwerk;
3. ouders en kinderen zijn volwaardige gesprekspartners; hulpverleners praten niet over maar met hen vanuit een respectvolle bejegening en rekening houdend met de heersende normen en waarden in het gezin en in hun omgeving;
4. er zijn netwerken voor kinderen en ouders waar zij lotgenoten en ervaringsdeskundigen kunnen ontmoeten;

25 Rapport gemeentelijk monitor, www.waarstaatjegemeente.nl, 'Jongeren met jeugdbescherming'.

26 GGZ = geestelijke gezondheidszorg.

27 Monitor sociaal domein Gemeente Wageningen <https://wageningen.pngp.nl/>

28 Factsheet kindermonitor 2013 VGGM.

- 5. als mensen zich zorgen maken over de kinderen van anderen, weten zij waar zij terecht kunnen voor informatie en advies en weten hoe te handelen als de veiligheid van het kind in het geding is;
 - 6. kinderen en hun ouders kunnen makkelijk informatie vinden en advies krijgen, zowel over het oplossen als over het voorkomen van problemen;
 - 7. kinderen zijn actief betrokken bij het beleid dat betrekking op hen heeft.
 - 8. er wordt preventief hulp en ondersteuning aangeboden aan ouders en kinderen in geval van echtscheidingen.
- jeugdgezondheidszorg 0-18 te organiseren;
 - jeugdhulp te organiseren;
 - gedwongen jeugdhulp bij jeugdbescherming en jeugdreclassering te organiseren;
 - een meldpunt voor kindermishandeling te organiseren (Veilig Thuis).

De gemeente is steeds op zoek naar nieuwe, betere manieren om tijdig, gericht en dichtbij hulp te kunnen bieden. Een voorbeeld van zo'n belangrijke vernieuwing binnen de jeugdhulp is de specialistische praktijkondersteuner Jeugd-GGZ (zie bijlage 6).

Hoe kunnen we later bepalen of we de resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor jeugd hebben behaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- ervarings- en tevredenheidsonderzoeken onder jeugdigen, ouders en betrokken maatschappelijke partners;
- monitoringgegevens van Veilig Thuis, Kinderen in tel, Kinder- en jeugdmonitor VGGM;
- het in beeld brengen van het beschikbare aanbod;
- monitor sociaal domein gemeente Wageningen;
- rapport gemeentelijke monitor;
- ervaringen van de Jongerenraad (brengt adviezen uit aan de gemeente).

‘Ouders en kinderen moeten meer zijn dan alleen volwaardige gesprekspartners. Zij moeten primair aan het roer staan. De gemeente en professionals zijn er om vraaggericht hulp te bieden, met uitzondering van acute gevaarlijke situaties voor het kind uiteraard’

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. Daarbij gaan we onderscheid maken tussen inzet voor kinderen van -9 maanden tot 13 jaar en inzet voor jongeren van 13 tot 27 jaar. Dit doen we omdat jonge kinderen en hun ouders vaak andere problemen en mogelijkheden ervaren dan jongeren en hun ouders.

De gemeente heeft op grond van de Jeugdwet²⁹ in ieder geval de *wettelijke taak* om:

- het opvoedklimaat te versterken en problemen te voorkomen;

‘Investeren in de jeugd is investeren in de toekomst. Neem daarin wel het hele systeem rondom het kind mee, dan pas kan je echt verschil maken’

7.2 Ouderen

Wat vinden we belangrijk als het gaat over ouderen?

Het is belangrijk voor ouderen dat ze kunnen meedoen, iets voor de maatschappij kunnen betekenen. Dat verhoogt het gevoel van welzijn. Hierbij willen ouderen zoveel mogelijk zelf bepalen wat ze nodig hebben. Ook elkaar en andere generaties ontmoeten en gezamenlijk activiteiten ondernemen is belangrijk. Bijvoorbeeld om eenzaamheid te verminderen. Dat moet, waar nodig, worden gefaciliteerd en gestimuleerd. Als ouderen zorg nodig hebben willen zij hun eigen zorg kiezen, om regie te houden op hun leven. Daarvoor moet de basiszorg op het gebied van persoonlijke

²⁹ De Jeugdwet is erop gericht dat ieder kind (waarbij de Jeugdwet als kind omschrijft: kinderen in de leeftijd van -9 maanden tot 18 jaar) gezond en veilig opgroeit en zo zelfstandig mogelijk kan deelnemen aan het maatschappelijk leven, rekening houdend met zijn of haar ontwikkelingsniveau. Ouders zijn hiervoor het eerste verantwoordelijk. Als dit niet vanzelf gaat, komt de overheid in beeld. Deze inzet komt ook voort uit het VN-Verdrag over de rechten van het kind (thema's van dit verdrag: liefde en zorg, gelijke behandeling, gehandicapten, eten en gezond opgroeien, een eigen mening, gezondheid, mishandeling, sporten en spelen, naam en nationaliteit en vluchtelingen).

verzorging op orde zijn. En zorg moet beschikbaar zijn voor minder draagkrachtige ouderen.

‘Ouderen leren dat ze hulp mogen vragen. Ze voelen zich vaak te veel terwijl ze ook mogen weten welke waarde ze nog hebben voor jongeren, hun eigen familie en dat ze mogen blijven meedenken en meedoen. Maar ook mogen genieten’

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

In Wageningen is 15% van de inwoners 65 jaar en ouder (5787 personen in januari 2016). Deze groep bestaat voor 43% uit mannen en 57% uit vrouwen. Van de inwoners is 7% 75 jaar en ouder (2679 personen in januari 2016), waarvan 62% vrouwen en 38% mannen. Van de 65-plussers wonen 436 personen (7,5%) in verzorgingshuizen. De anderen wonen zelfstandig of met begeleiding.

De meeste ouderen in Wageningen kunnen zich prima redden, zijn actief, hebben voldoende sociale contacten en weten de weg naar hulp te vinden. Jaarlijks stijgt het aantal ouderen dat deelneemt aan gesubsidieerde activiteiten met gemiddeld 10% (2090 in 2015). Er zijn echter ook oudere inwoners die het minder makkelijk vinden om sociaal actief te zijn. Of ze weten te weinig over de mogelijkheden van hulp en ondersteuning. Ouderen voelen zich eenzamer naarmate ze ouder worden. Van de 75-85 jarigen geldt dat voor 50%³⁰. In deze leeftijdsgroep heeft ongeveer 75% langdurige lichamelijke beperkingen³¹.

Verwachting

In de toekomst neemt het percentage oudere inwoners toe. De gemiddelde levensverwachting voor mannen wordt 80 en voor vrouwen 83. De bevolkingsopbouw van Wageningen verandert daardoor in de komende 15 jaar. In 2030 is 22% van de Wageningse bevolking 65 plus. Dit is iets

lager dan het landelijk gemiddelde. Zowel in absolute als in relatieve zin stijgt de groep 75-plussers het hardst in Wageningen.

De kijk op ouder worden verandert. De veerkracht en eigen kracht van ouderen staat meer centraal: van hulpbehoevend naar meedoen en van passief naar actief. De modernisering en digitalisering zet zich voort en ouderen blijven langer zelfstandig thuis wonen en werken langer door.

Landelijk groeit het aantal mensen met dementie naar verwachting van ruim 260.000 tot meer dan een half miljoen in 2040. De zorg voor deze groep wordt voor een groot deel uitgevoerd door mantelzorgers (zie ook paragraaf 6.5).

Wat willen we bereiken?

Voor het thema ouderen willen we als **maatschappelijk effect** bereiken: ouderen ervaren dat zij van betekenis zijn voor de samenleving.

Daarvoor stellen we ons de volgende **doelen**:

1. ouderen zijn zo lang mogelijk zelfstandig actief en doen mee in de samenleving;
2. oudere inwoners kunnen zoveel mogelijk eigen regie houden over hun leven, ook als zij beperkingen hebben;
3. eenzaamheid bij oudere inwoners neemt af.

We willen de doelen bereiken door de volgende **resultaten** te halen:

1. oudere inwoners ontvangen waar nodig ondersteuning op maat en passende mogelijkheden om zelfstandig actief te blijven;
2. oudere inwoners kunnen elkaar en andere generaties ontmoeten en gezamenlijk activiteiten organiseren en worden daarin waar nodig gefaciliteerd;
3. voor oudere inwoners met beperkingen is passende zorg beschikbaar;
4. eenzaamheid bij oudere inwoners wordt gesignaleerd en waar gewenst wordt op maat ondersteuning geboden bij maatschappelijke participatie/opbouwen van een netwerk.

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. Maar de gemeente heeft op grond van de Wmo in ieder geval *de wettelijke taak* om mensen met een beperking of met chronische, psychische of psychosociale problemen te ondersteunen bij het voor zichzelf zorgen en bij het meedoen (zie ook onder het thema gezondheid

30 Cijfers RIVM.

31 VUmc 2014.

‘Ouderen kunnen gebruik maken van alle voorzieningen die er al zijn. Zijn er belemmeringen dan pas de focus er op leggen en deze proberen weg te nemen’

in paragraaf 6.1). Veel ouderen maken gebruik van deze Wmo-voorzieningen. Daarnaast heeft de gemeente een rol in de ouderengezondheidszorg. Op grond van de Wet publieke gezondheidszorg (Wpg) moet de gemeente gezondheidsproblemen monitoren, signaleren en voorkomen.

In Wageningen worden ouderenadviseurs ingezet om Wageningers van 75 jaar en ouder te informeren over voorzieningen en activiteiten. De VGGM monitort iedere vier jaar de gezondheid van ouderen.

Pomhorst Creatief

Prachtig om vast te kunnen leggen hoe deze dames, apart en samen, zeer gedreven zitten te knutselen. De tong uit de mond ontbreekt hier helaas, maar die heb ik ook gezien.

Foto: Carleen van den Anker

Hoe kunnen we later bepalen of we de resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor ouderen hebben behaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- ervaringsonderzoeken over mogelijkheden om maatschappelijk actief te zijn;
- ervaringsonderzoeken over mogelijkheden om elkaar en andere generaties te ontmoeten;
- klanttevredenheidsonderzoeken onder ouderen over verleende zorg en ondersteuning;
- ervaringsonderzoeken over eenzaamheid;
- de VGGM monitor ouderen.

7.3 Mensen met een beperking

Wat vinden we belangrijk als het gaat over mensen met een beperking³²?

Hoe verschillend mensen ook zijn, ze zijn gelijkwaardig. Mensen met een beperking willen net als ieder ander regie houden over hun eigen leven.

32 Met mensen met een beperking wordt bedoeld: mensen met een lichamelijke, zintuiglijke, psychische en/of verstandelijke beperking”.

*‘Maatwerk is hier enorm
belangrijk: luister naar wat
iemand nodig heeft en vul niet te
snel in wat jij denkt dat die ander
nodig heeft’*

Het is belangrijk om te erkennen dat mensen met een beperking veel kunnen en daarbij, vanwege hun beperking, soms ondersteuning nodig hebben. Dat kan door zinvolle dagbesteding, een vorm van werk of andere bijdragen aan de samenleving. Daarvoor is nodig dat voorzieningen, gebouwen, openbare ruimte, verkeer en andere zaken toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. En dat ook mensen zonder een beperking zich

verbinden aan initiatieven van en voor mensen met een beperking.

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

In 2011 gaf landelijk bijna 11% van de mannen en ruim 15% van de vrouwen vanaf 12 jaar aan één of meerdere beperkingen te ervaren. Dit kunnen dan beperkingen zijn in het horen, zien of in mobiliteit, of in het uitvoeren van algemeen dagelijkse activiteiten.³³

In 2015 zijn door de gemeente Wageningen de volgende voorzieningen aan inwoners verstrekt:

33 Cijfers CBS-GE, 2011.

1629 vervoersvoorzieningen (regiotaxi, scootmobiel, driewiel fietsen)	421 begeleiding
259 woonvoorzieningen	4 verblijf tijdelijk
323 rolstoelen	4 persoonlijke verzorging
902 huishoudelijke hulp	

18 inwoners hebben ondersteuning gekregen vanuit het project MEE op weg. Dit project biedt mensen begeleiding om zelfstandig te leren reizen. De Plusbus heeft 6040 ritten gereden en hierbij 8180 personen vervoerd.

Bij de inwoners die behoren tot de doelgroep van de Participatiewet zijn ook mensen die beperkingen hebben. Zij kunnen gebruik maken van de garantiebanen die beschikbaar zijn. In Wageningen vallen

begin 2016 46 mensen onder deze regeling.

Verwachting

Het aantal mensen met een beperking blijft de komende jaren ongeveer gelijk. Door de langere levensverwachting stijgt het aantal chronisch zieken, maar zij ervaren niet allemaal beperkingen om maatschappelijk mee te doen. Een deel van de chronisch zieken, mensen met lichamelijke of verstandelijke beperkingen, of psychische of psychosociale problemen kan echter niet zonder hulp meedoen. Deze mensen hebben ondersteuning nodig die aansluit bij hun capaciteit en wensen³⁴.

Het Rijk heeft het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking bekrachtigd. Centraal in het Verdrag staat het bevorderen van gelijkwaardige rechten en plichten en het kunnen meedoen van mensen met een beperking. Een veranderingsproces dat in de hele samenleving moet plaatsvinden. De gemeente Wageningen staat hier volledig achter en wil dit samen met haar inwoners, met en zonder beperking, realiseren.

‘Welzijn en geluk komen voort uit een gevoel er te mogen zijn en van betekenis te kunnen zijn vanuit wie je bent en hoe je bent’

Wat willen we bereiken?

Voor het thema mensen met een beperking willen we als **maatschappelijk effect** bereiken dat zij volwaardig meedoen in de samenleving.

Daarvoor stellen we ons het volgende **doel**:

1. mensen met een beperking worden gezien en gehoord;
2. mensen met een beperking kunnen samen met mensen zonder beperking naar vermogen meedoen in de maatschappij door een vorm van werk, vrijwilligerswerk, dagbesteding en vrijetijdsbesteding.

G-hockeyteam

De groep van het G-Hockey bij WMHC wilde zelf graag poseren voor het doel, terwijl ik eigenlijk liever ongeposeerde foto's wilde maken. Toch vind ik dat het een hele leuke foto is geworden, waarop je de zorgzaamheid van de trainers voor deze speciale kinderen kunt zien.

Foto: Carleen van den Anker

34 Cijfers RIVM.

We willen het doel bereiken door de volgende **resultaten** te halen:

1. mensen met een beperking worden actief betrokken bij vormgeving, invulling en evaluatie van beleid en uitvoering dat op hen betrekking heeft³⁵;
2. bedrijven en organisaties creëren passende functies voor mensen met een beperking;
3. het openbaar vervoer, aanvullend vervoer en openbare voorzieningen zijn toegankelijk voor mensen met een beperking.

‘Accepteren van een beperking en daar ook ruimte voor geven is ook een deel van de oplossing’

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. Maar de gemeente heeft op grond van de Wmo in ieder geval *de wettelijke taak* om hulp en ondersteuning te organiseren voor mensen met een beperking. Zie verder onder het thema gezondheid in paragraaf 6.1.

Vanuit de Participatiewet moet de gemeente mensen met een arbeidsbeperking ondersteunen. Deze wet geeft de gemeenten een aantal instrumenten om te zorgen dat mensen met een arbeidsbeperking een plek op de arbeidsmarkt kunnen vinden.

De belangrijkste zijn loonkostensubsidie en beschut werk. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over extra banen. Zie ook paragraaf 6.3.

Hoe kunnen we later bepalen of we de resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor mensen met een beperking hebben behaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- ervaringsonderzoeken onder mensen met een beperking die gebruik maken van WMO voorzieningen over toegankelijkheid en mogelijkheden tot meedoen in de maatschappij;
- lokaal, regionaal en landelijk wordt gemonitord wat de stand van zaken is ten aanzien van de garantiebannen.

35 Dit betekent ook dat bij de invulling van maatwerk aan mensen met een beperking gericht wordt gevraagd naar hun mening en behoeften.

Aanvulling vanuit de gemeente

De gemeente vindt het daarnaast belangrijk om uitgeprocedeerde asielzoekers te ondersteunen die buiten hun schuld niet in aanmerking komen voor opvang. Als deze mensen voldoen aan de daartoe door de gemeenteraad vastgestelde criteria, ontvangen zij noodhulp in de vorm van leefgeld en indien nodig in de vorm van huisvesting. De gemeente vindt het verder belangrijk dat ook mensen die illegaal in Nederland verblijven zich kunnen ontwikkelen en mee kunnen doen in de samenleving. Burgemeester en wethouders van Wageningen hebben daarom het landelijke Manifest Aan de Slag ondertekend (www.iedereen-aandeslag.nl).

7.4 Statushouders/vluchtelingen

Wat vinden we belangrijk als het gaat over statushouders/vluchtelingen?

We vinden het belangrijk dat statushouders/vluchtelingen integreren, zodat ze kunnen meedoen in de samenleving. Of het nu gaat om werk, vrijwilligerswerk of andere activiteiten. Integratie vinden we van belang voor het voorkómen van schooluitval en radicalisering en voor het creëren van voldoende kansen om mee te doen. Integratie van statushouders/vluchtelingen in Wageningen zien we als wederzijdse betrokkenheid en aandacht: wederzijds geven en samen nemen, want we hebben elkaar veel te bieden. Statushouders/vluchtelingen en inwoners hebben hier gezamenlijk een verantwoordelijkheid: kennismaking komt van twee kanten. Om mee te kunnen doen vinden we het belangrijk dat iedereen kennis heeft van en respect heeft voor de Nederlandse normen en waarden. Ook vinden we dat iedereen Nederlands moet leren. Zonder aandacht te verliezen voor de eigen cultuur en taal.

‘Ook Nederlanders moeten zich aanpassen aan de nieuwe situatie. Nederland is multicultureel en er moet ook respect zijn voor de andere cultuur. We hebben niet meer rechten en nieuwkomers hebben niet minder plichten’

Hoe staat dat in relatie tot de huidige situatie en de verwachting?

Huidige situatie

Als gevolg van grote (burger)oorlogen is de afgelopen twee jaar het aantal vluchtelingen wereldwijd enorm toegenomen. Het aantal mensen dat in 2015 asiel heeft aangevraagd in Nederland was 58.880. Dit is bijna twee keer zo veel als in 2014 (29.891). Tot 2014 is het aantal asielaanvragen 12 jaar lang redelijk stabiel rond 13.000 per jaar gebleven. Daarvoor, eind vorige en begin deze eeuw, was ook sprake van jaren met 45.000 tot 55.000 asielaanvragen in Nederland.

‘Respect moet er over en weer zijn’

Vluchtelingen die een verblijfsvergunning krijgen noemen we statushouders. Elke gemeente in Nederland heeft de opdracht een bepaald aantal statushouders te huisvesten en te begeleiden. In het jaar 2012 had de gemeente Wageningen de taak om twaalf personen te huisvesten en te begeleiden. In 2016 heeft de gemeente Wageningen de taak om 117 mensen te huisvesten en te begeleiden, zodat deze nieuwe inwoners volwaardig mee kunnen doen.

Mede door de aanwezigheid van Wageningen UR is Wageningen een stad waar van oudsher veel mensen met een andere nationaliteit wonen. De inwoners van Wageningen tonen over het algemeen een warme betrokkenheid bij vluchtelingen.

Verwachting

Gezien de ontwikkelingen in de wereld wordt voor de nabije toekomst verwacht dat de vluchtelingenstroom verder zal toenemen.

Wat willen we bereiken?

Voor het thema statushouders/vluchtelingen willen we als **maatschappelijk effect** bereiken: statushouders/vluchtelingen zijn geïntegreerd in de samenleving.

Daarvoor stellen we ons de volgende **doelen**:

1. iedere statushouder/vluchteling doet mee in de Wageningse samenleving;
2. iedere statushouder/vluchteling respecteert de basiswaarden van de Grondwet en de Mensen- en Kinderrechten.

‘Wageningen heeft altijd een groot hart gehad voor vluchtelingen’

Actie Irbid

Een groep vrijwilligers voert actie voor Syrische vluchtelingen in de stad Irbid in Jordanië. Dit doen zij onder andere door benefietmaaltijden te organiseren. Het was volle bak die avond en het eten was heerlijk! Foto: Carleen van den Anker

‘Misschien moeten wij burgers ons meer inzetten om in contact te komen met nieuwkomers’

We willen de doelen bereiken door de volgende **resultaten** te halen:

1. iedere statushouder die in Wageningen komt wonen, beheerst (naar eigen kunnen) de Nederlandse taal;
2. iedere statushouder wordt – zo snel mogelijk nadat hij in Wageningen is komen wonen – actief gestimuleerd om een vorm van werk of studie te gaan doen en wordt daarin ondersteund;
3. alle statushouders/vluchtelingen zijn op de hoogte van de Nederlandse normen en waarden, waaronder de basiswaarden van de Grondwet en de Mensen- en Kinderrechten; ouders worden in staat gesteld hun kinderen daarin te ondersteunen;
4. statushouders/vluchtelingen en inwoners ontmoeten elkaar in de buurt, op (vrijwilligers) werk of tijdens vrijetijdsbesteding;
5. statushouders/vluchtelingen worden door de gemeente ondersteund bij het opbouwen van een eigen netwerk;
6. er is ondersteuning voor uitgeprocedeerde vluchtelingen die buiten hun schuld niet in aanmerking komen voor opvang en die voldoen aan de daartoe door de gemeenteraad vastgestelde criteria.

De **activiteiten** om de resultaten te behalen, bepalen we in 2017. Maar de gemeente heeft in ieder geval *de wettelijke taak* om statushouders die in Wageningen (komen) wonen te ondersteunen om mee te kunnen doen in de samenleving. Daarbij gaat het om taalondersteuning en maatschappelijke begeleiding en begeleiding naar een vorm van werk of studie.

Hoe kunnen we later bepalen of we onze resultaten hebben behaald?

Of we de resultaten voor vluchtelingen/statushouders hebben behaald, wil de gemeente bepalen aan de hand van:

- leefbaarheidsonderzoeken;
- ervaringsgegevens en cijfers van statushouders/vluchtelingen, van vrijwilligers/organisaties die hen ondersteunen (maatschappelijke partners), van sportverenigingen en van de stichting Welkom in Wageningen;
- resultaten leerdoelen uit het persoonlijke plan van aanpak van iedere statushouder/vluchteling;
- cijfers over statushouders die werk vinden of een andere manier van meedoen.

Zin in Werk

Een vergadering van Zin in Werk in Vreemde. Zin in Werk is een netwerk van Wageningse coaches en trainers dat zingeving en werkplezier in organisaties wil versterken. Ik vond de creatieve omgeving van Vreemde Streken goed passen bij de energie en de ambities van het netwerk. Foto: Jan Snel

Uitvoering

In dit beleidskader staan onze uitgangspunten voor het sociale beleid en de resultaten die we per beleidsthema willen halen. Met dit beleidskader in de hand weten we wat we belangrijk vinden en wat we gezamenlijk willen bereiken in de komende jaren. Hóe we dat gaan doen, met wie en met welke activiteiten, bedenken we in 2017. In dit hoofdstuk staat wat we daarvoor moeten doen.

8.1 Uitgangspunten voor de uitvoering

Het beleidskader, dat door de stad is gemaakt, geeft richting aan de uitvoering. In het beleidskader staat welke resultaten we willen halen (de resultaten in hoofdstuk 6 en 7) en op welke manier (de hoofdlijnen in hoofdstuk 4). Op basis van dit beleidskader wordt bepaald wat er in de uitvoering van zorg en welzijn in de stad moet veranderen, of wat juist moet worden behouden. Dit vinden wij een gezamenlijke verantwoordelijkheid, van gemeente, inwoners, zorgaanbieders en ondernemers. We willen geen onderlinge concurrentie, maar samenwerking om te komen tot onze stip op de horizon: een betrokken samenleving.

De vijf Wageningse principes

De gemeente wil niet alleen in het beleidskader, maar ook in de uitvoering de vijf Wageningse principes tot hun recht laten komen. De gemeente kiest daarom voor een lokale basiszorgstructuur: de zorg- en hulpverlening moet zoveel mogelijk dichtbij de inwoners worden geregeld³⁶. De gemeente wil langdurige en stevige relaties met informele en formele zorg- en hulpverleners, die actief contact zoeken en houden met de inwoners van Wageningen – van kwetsbare inwoners tot actieve meedoeners. Zo kunnen we problemen voorkomen en waar nodig oplossen. De gemeente verwacht van zorg- en hulpverleners creativiteit en vernieuwend denken om maatwerk te bieden aan alle inwoners. Waarbij gemeente en zorgverleners naast de inwoner staan en de inwoner centraal stellen bij het verlenen van ondersteuning. Waarbij voor iedere inwoner voldoende keuzevrijheid is, zonder dat het onoverzichtelijk wordt. Zodat we samen de kwaliteit kunnen bewaken. En waarbij inwoners zich gewaardeerd en ondersteund voelen bij wat ze doen voor elkaar.

BAAT

Mensenrechten zijn rechten die ieder mens toekomen, waar ook ter wereld. Ze zijn er om mensen te beschermen tegen de macht van de staat en moeten ervoor zorgen dat iedereen kan leven in menselijke waardigheid. Mensenrechten zijn bijvoorbeeld dat iedereen een eigen vrije mening mag hebben. En dat je recht hebt op onderwijs, op genoeg te eten en een dak boven je hoofd. Staten hebben met elkaar afgesproken deze rechten voor iedereen te zullen garanderen. Voor iedereen, dus ongeacht ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere mening, nationale of maatschappelijke afkomst, welstand, geboorte of enige andere status. Het Nederlands beleid rond mensenrechten is gericht op het buitenland, terwijl ze ook van belang zijn voor ons dagelijkse leven.

De gemeente Wageningen vindt de mensen- en kinderrechten belangrijk voor de keuzes die we dagelijks maken. De mensenrechten bieden een gezamenlijke taal om met elkaar in dialoog te gaan. Ze vormen een moreel kompas en toetsingskader voor de uitvoering. Door de mensen- en kinderrechten als basis voor ons sociaal beleid te kiezen, investeren we in meer bewustzijn van het belang van deze rechten voor ons dagelijks leven.

De mensen- en kinderrechten zijn door het College voor de Rechten van de Mens vertaald naar vier eisen, waaraan de uitvoering van zorg en welzijn moet voldoen. Dat zijn de eisen van beschikbaarheid, aanvaardbaarheid, aanpasbaarheid en toegankelijkheid (BAAT):

- **Beschikbaarheid**
Hulp en ondersteuning moet daadwerkelijk beschikbaar zijn voor alle inwoners. Ongeacht of het vrouwen en meisjes zijn, migranten, mensen met diverse godsdienstige overtuigingen en levensbeschouwing, mensen met een beperking³⁷ en chronisch zieken.

³⁶ Een uitzondering is heel specialistische zorg die alleen regionaal of zelfs landelijk georganiseerd wordt, zoals opvang en hulpverlening aan slachtoffers van loverboys.

- **Aanvaardbaarheid**
Hulp en ondersteuning moet de medisch-ethische standaarden in acht nemen en cultureel aanvaardbaar zijn. Dat betekent respectvol omgaan met verschillen en rekening houden met verschillende achtergronden, culturen, leeftijden, geslacht. Aanvaardbaar betekent ook vertrouwelijk omgaan met persoonlijke gegevens.
- **Aanpasbaarheid**
Als de omstandigheden veranderen, is het nodig het beleid en de uitvoering bij te stellen of aan te passen. Het is nodig dat nieuwe vormen van discriminatie worden tegengegaan, zoals discriminatie op het werk van transgenders.
- **Toegankelijkheid**
Voorzieningen zijn voor iedereen toegankelijk. Toegankelijkheid kent een aantal aspecten:
 - Non-discriminatie: de voorzieningen moeten daadwerkelijk voor iedereen toegankelijk zijn, in het bijzonder voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving.
 - Fysieke toegankelijkheid: faciliteiten en diensten moeten op een veilige manier voor alle bevolkingsgroepen toegankelijk zijn.
 - Economische toegankelijkheid, oftewel betaalbaarheid. Voorzieningen moeten voor iedereen betaalbaar zijn, ook voor sociaal zwakkeren.
 - Toegankelijkheid van informatie: iedereen heeft het recht informatie en ideeën over gezondheidskwesties te zoeken, ontvangen en te verspreiden. Toegankelijkheid van informatie mag geen inbreuk maken op het recht op bescherming van persoonlijke gegevens.

Integrale visie drie decentralisaties

De gemeenteraad heeft op 27 mei 2013 de Integrale visie drie decentralisaties vastgesteld. In deze visie zijn uitgangspunten voor de uitvoering van het sociale beleid opgenomen. De volgende uitgangspunten uit de integrale visie gelden ook voor de uitvoering van het beleid Samen Wageningen³⁷:

- één huishouden, één plan, één regisseur;
- de dienstverlening is vraaggericht georganiseerd;
- de dienstverlening is dichtbij georganiseerd;

37 Voor hulp en ondersteuning aan mensen met een beperking is ook het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking van belang. Dit verdrag is op 17 juli 2016 door de Eerste Kamer bekrachtigd.

38 Een toelichting op de uitgangspunten staat in de Integrale visie drie decentralisaties van 27 mei 2013.

- lokaal wat kan en regionaal wat moet en/of meerwaarde heeft;
- het budget volgt het beleid.

8.2 Voorbereiding van de uitvoering

In 2017 wordt de uitvoering van het beleid voorbereid. We bepalen dan samen welke activiteiten we vanaf 1 januari 2018 uitvoeren om de resultaten uit dit beleidskader te behalen. De gemeente zal aan zorgaanbieders en andere maatschappelijke organisaties³⁹, ondernemers en inwoners vragen om in de eerste helft van 2017 gezamenlijk uitvoeringsplannen te schrijven. De gemeente heeft de regie over het voorbereidingsproces en houdt er oog op dat de plannen voldoen aan de afspraken in dit beleidskader.

Praktische uitvoeringsplannen

Als stad willen we goed onderbouwde, praktische uitvoeringsplannen. Het moet voor iedereen duidelijk zijn wat er gaat gebeuren en waarom. In de plannen moet duidelijk staan welke concrete activiteiten er worden uitgevoerd om de resultaten uit dit beleidskader te realiseren. Daarbij moet beschreven worden hoe invulling wordt gegeven aan de Wageningse principes, de hoofdlijnen en de mensen- en kinderrechten (volgens BAAT, zie vorige paragraaf). Ook moet in de plannen staan welke afspraken, voorzieningen, informatie- en ondersteuningsmiddelen voor de uitvoering nodig zijn. Zoals: afspraken over de samenwerking tussen informele en professionele hulpverleners. Omdat niet alles in één keer kan, moet in de plannen duidelijk staan welke activiteiten prioriteit krijgen.

De gemeente uitdagen

De gemeente betreft inwoners ook bij het beoordelen van uitvoeringsplannen. Zij kunnen dat als geen ander als mede-uitvoerders en ontvangers van het sociale beleid. Op grond van de Wmo wil de gemeente het Right to Challenge invoeren (het recht om uit te dagen). Dit maakt het mogelijk voor inwoners om zelf een voorstel te doen, als zij van mening zijn dat zij een Wmo-dienst beter uit kunnen voeren.

Hoe het voorbereidingsproces er precies uit komt te zien, wordt in de tweede helft van 2016 door de

39 De gemeente kan ook in de rol van maatschappelijke organisatie aan de voorbereidingsstafel zitten. Denk bijvoorbeeld aan de consulenten Jeugd, Wmo, Participatie en schuldhulpverlening.

gemeente uitgewerkt. Dan neemt de gemeente ook een besluit over de wijze waarop de uitvoeringsopdrachten worden verleend (voorwaarden en regels).

In 2017 houdt de gemeente de regie over het voorbereidingsproces. De gemeente zal dan ook de eigen regels kritisch beoordelen: welke regels staan maatwerk aan inwoners in de weg? Daarnaast zal de gemeente criteria vaststellen voor het Right to Challenge van inwoners.

De gemeente neemt uiterlijk in september 2017 een besluit over de opdrachtverlening: welke plannen worden uitgevoerd, hoeveel geld is per plan beschikbaar en door wie worden de plannen uitgevoerd.

8.3 Opmerkingen uit de stad over de uitvoering

De mensen die hebben meegedaan aan Samen Wageningen, hebben veel ideeën ingebracht over de uitvoering van het sociale beleid. In totaal zijn er bijna 800 opmerkingen gemaakt die daarmee te maken hebben. Deze opmerkingen worden in de tweede helft van 2016 geanalyseerd en onderverdeeld naar de elf thema's en een categorie "algemeen". De partijen die aan de slag gaan met de uitvoeringsplannen krijgen deze opmerkingen mee. De gemeente houdt ook hierover de regie en bewaakt dat in de uitvoeringsplannen rekening wordt gehouden met de voorstellen uit de stad.

SummerschoolBeeldhouwen

De Summer School Beeldhouwen vond plaats zomer 2015 op de locatie van de waterscouting te Wageningen aan de Rijn. Wageningse beeldhouwer Theo Fokke brengt op deze foto in de brandende zomerhitte zijn passie voor beeldhouwen over op een van zijn cursisten, waarbij de stukken er letterlijk afvliegen. Foto: Norbert Lukkezen

Begroting

Voor uitvoering van dit beleidskader heeft de gemeenteraad een budget vastgesteld. In dit hoofdstuk staat hoe groot dat budget is en wat eruit betaald moet worden. Ook wordt toegelicht dat de gemeente toe wil werken naar een andere vorm van de begroting voor het sociale beleid, die integraal werken beter mogelijk maakt.

9.1 Budget voor uitvoering van het beleidskader

Het budget

Het budget voor de uitvoering van het beleidskader is uit verschillende delen opgebouwd.

Het totale budget voor het sociale beleid voor 2018 bedraagt op dit moment afgerond € 31 miljoen (exclusief het benodigde budget voor organisatie van de centrale toegang in het Startpunt).

Dit is vastgesteld op 5 juli 2016 met de vaststelling van de kadernota 2016. De gemeenteraad wil 1% van dit totale budget reserveren voor extra wensen. Het college wil 0,5% reserveren voor innovatie. Dit is samen circa € 0,5 miljoen.

Dat betekent dat er voor de uitvoering van de taken uit dit beleidskader circa € 30,5 miljoen beschikbaar is.

Hieronder lichten we deze onderdelen toe.

Het budget voor de uitvoering van het beleidskader

De gemeenteraad heeft op 6 juli 2015 het financiële kader voor het nieuwe sociale beleid vastgesteld. De gemeenteraad heeft daarbij aangegeven welke begrotingsposten bij dit budget worden meegenomen. De gemeenteraad heeft op 5 juli 2016 de Kadernota voor 2016 vastgesteld. Op grond van de Kadernota 2016 en het raadsbesluit van 6 juli 2015 bedraagt het budget voor het sociale beleid op dit moment afgerond € 31 miljoen.

Ruimte voor extra wensen en vernieuwing

De gemeenteraad wil de ruimte hebben om invulling te geven aan wensen waarin het beleidskader niet voorziet. Daarom wordt er 1% van het budget in mindering gebracht op het financiële kader van Samen Wageningen en als jaarlijkse vrije ruimte gereserveerd.

Het college van burgemeester en wethouders vindt het daarnaast belangrijk dat er voldoende ruimte is voor creativiteit en vernieuwing in het sociale domein. We verwachten van onze maatschappelijke partners en inwoners dat zij bij het opstellen van de uitvoeringsplannen (zie hoofdstuk 8) vernieuwend denken. Maar bij een beleidsperiode van vier jaar kun je niet verwachten dat al die tijd alles bij het oude blijft. Het is belangrijk om gedurende de beleidsperiode ruimte te houden voor vernieuwing. Daarom wordt 0,5% van het budget vrij gehouden voor innovatieve ideeën. Dat kunnen ook ideeën zijn van inwoners, bijvoorbeeld op grond van hun Right to Challenge (zie paragraaf 8.2).

Voor de extra wensen en innovatieve ideeën wordt in totaal 1,5% gereserveerd, dat is circa € 0,5 miljoen.

Wettelijk verplichte taken

Een groot deel van het budget voor het sociaal beleid is nodig om wettelijk verplichte taken uit te voeren. Zoals het betalen van uitkeringen en het verstrekken van Wmo-voorzieningen. Op dit moment wordt ongeveer 80% van het budget besteed aan het uitvoeren van deze wettelijk verplichte taken (zie het financieel overzicht in bijlage 1). Dat is ongeveer € 26 miljoen.

9.2 Naar een integrale begroting voor het sociaal beleid

De gemeente wil toewerken naar een begroting van Samen Wageningen die integraal werken, vernieuwing en maatwerk mogelijk maakt en voldoende flexibiliteit geeft om in te kunnen spelen op veranderende behoeften.

Andere mogelijkheden voor een begroting

Het beleidskader is nu ingedeeld naar elf beleids-thema's. Zo kunnen we op een gestructureerde manier het sociaal beleid in beeld brengen. De indeling naar thema's is niet bedoeld om in hokjes

te gaan denken, want voor het sociaal beleid is integraal werken juist zo belangrijk (zie ook hoofdstuk 5). De indeling naar thema's is ook niet bedoeld als richtlijn voor de begroting. Eén van de Wageningse principes is immers maatwerk. Maatwerk vereist financiële flexibiliteit. Voor maatwerk zijn soms onorthodoxe oplossingen nodig, die niet passen binnen de uitvoeringsregels. Dan moeten begrotingsregels die oplossingen niet in de weg staan. Aan de andere kant moeten er wel voldoende mogelijkheden zijn om de uitgaven voor het sociaal beleid te overzien en bij te houden. Het gaat immers om veel geld. De gemeente wil kijken naar andere mogelijkheden voor financiering en indeling van de begroting dan waar tot nu toe van uit is gegaan. Zodat we komen tot een begroting die past bij de Wageningse principes en hoofdlijnen van het beleidskader.

Begroting volgt op uitvoeringsplan

In de derde bijeenkomst van het cocreatieproces Samen Wageningen zijn veel ideeën geopperd om tot een andere indeling van de begroting te komen. Deze nemen we mee. De mogelijkheden worden ook bepaald door de manier waarop we het beleid willen uitvoeren. In 2017 schrijven we de uitvoeringsplannen. Als deze klaar zijn, komt er een indeling van de begroting bij, die wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Dat betekent dat de feitelijke begroting, met een verdeling van het totale budget, volgt uit het implementatiejaar 2017.

De Dag van de Wageningse Eng

Traditioneel wordt begin oktober De dag van de Wageningse Eng gehouden, die in het teken staat van de oogst. Op deze feestelijke en meestal drukbezochte dag worden producten van de Eng verkocht, zoals honing, pompoenen, bloemen, groenten en jams. Daarnaast zijn er allerlei activiteiten voor jong en oud. Een tochtje met de huifkar is altijd leuk.

Foto: Carleen van den Anker

FINANCIEEL OVERZICHT

	Totaal beschikbaar budget sociaal beleid 2018	31.537.818	
	af: kosten Startpunt (centrale toegang hulpvragen)	-550.358	
	Beschikbaar budget excl. Startpunt	30.987.460	
	af: reservering 1% onvoorzien (afpraak gemeenteraad)	-315.378	
	af: reservering 0,5% innovatie	-157.689	
	beschikbaar voor thema's sociaal beleid 2018	30.514.393	

Thema	Beleidsstaken gemeente	Begroting op basis van huidige uitvoering	Gebaseerd op het beschikbare budget excl. kosten Startpunt, maar zonder aftrek van kosten onvoorzien/innovatie (30.987.460)
Werk			
	Uitvoering Wet sociale werkvoorziening (arbeidsplaatsen Permar)	3.562.122	bedrag zit vast in wettelijke verplichtingen (CAO Wsw)
	Ondersteuning van werkzoekenden bij vinden van betaald werk	706.428	gemeente moet ondersteuning bieden bij het vinden van werk als nodig
Leefbaarheid			
	Stimuleren verantwoordelijkheid en betrokkenheid bij leefbaarheid	242.554	
	Collectieve inwonersactiviteiten stimuleren	209.918	
	Ondersteunen kwetsbare inwoners bij zelfredzaamheid en meedoen	464.953	
	Meldpunt discriminatie (Art.1 Gelderland Midden)	14.372	meldpunt is wettelijk verplicht
Jeugd			
	Versterken opvoedklimaat en problemen voorkomen door vroeg- en voorschoolse educatie, jongerenwerk etc.	463.328	
	Jeugdhulp: jeugd ggz, gehandicapten-zorg, opvoedhulp en dyslexiehulp	5.064.445	gemeente moet jeugdhulp leveren als nodig
	Gedwongen hulp in geval van jeugdbescherming en jeugdreclassering	473.933	gemeente moet jeugdhulp leveren als nodig
	Veilig thuis (Meldpunt kindermishandeling)	161.000	meldpunt is wettelijk verplicht
	Jeugdgezondheidszorg 0-18, o.a. consulatiebureau, schoolarts	875.677	gemeente moet jeugdgezondheidszorg organiseren
Ouderen			
	Verbinden van hulpvraag en aanbod	10.694	
	Verminderen van eenzaamheid, vroegtijdig signaleren psychische klachten e.d.	245.805	
	Wmo-voorzieningen materieel	583.793	gemeente moet hulp leveren als nodig
	Wmo ondersteuning en begeleiding	1.860.963	gemeente moet hulp leveren als nodig

Armoede			
	Begeleiding om schulden te voorkomen	137.823	
	Hulpverlening bij problematische schulden	165.974	gemeente moet schuldhelp leveren als nodig
	Armoedebeleid gemeentelijk	1.327.765	N.B. Ook re-integratie naar werk is onderdeel van gemeentelijk armoedebeleid
	Armoedebeleid wettelijk (bijzondere bijstand en toeslagen)	852.999	gemeente moet hulp leveren als nodig
	Uitkeringen WWB, IOAW, IOAZ, BBZ	8.685.438	hoogte uitkeringen wettelijk bepaald
Vrijwilligerswerk			
	Professionele ondersteuning vrijwilligers	83.577	
	Stimuleren vrijwilligerswerk voor kwetsbare inwoners	66.116	
	Professionele ondersteuning van organisaties die met vrijwilligers werken	85.085	
Gezondheidszorg			
	Informatiepunt voor hulp/ondersteuning	38.175	
	Terugdringen van schadelijk alcoholgebruik, overgewicht en psychosociale problematiek	116.805	
	Stimuleren van gezonde en actieve leefstijl bij inwoners in een kwetsbare positie	135.389	
	Voorkomen dat kwetsbare inwoners in een achterstandspositie terechtkomen	470.698	
Mantelzorg			
	Mantelzorgers bereiken en ondersteunen; mantelzorgers betrekken bij het aanvragen van voorzieningen door hun zorgvrager	238.128	
Mensen met een beperking			
	Verbeteren mobiliteit en toegankelijkheid	50.071	gemeente moet hulp leveren als nodig
	Wmo-voorzieningen materieel	389.195	gemeente moet hulp leveren als nodig
	Wmo ondersteuning en begeleiding	2.791.445	
	Adviesraad	41.608	
Statushouders/vluchtelingen			
	Maatschappelijke begeleiding statushouders	35.929	wettelijke taak
	Ondersteunen zelfredzaamheid statushouders	74.914	
	Noodhulp uitgeprocedeerde asielzoekers	60.941	
Vrijtijdsbesteding			
	Ik doe mee fonds	199.397	
		30.987.460	

BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN

ADL

Algemene dagelijkse levensverrichtingen. Het zijn de dagelijks terugkerende basisverrichtingen die je moet doen om zelfstandig te kunnen blijven leven op een binnen de maatschappij fatsoenlijk geacht niveau. Zoals zelf uit bed kunnen komen, aankleden, eten en sociale contacten hebben.

De gemeente

Met de gemeente wordt bedoeld: het geheel van gemeentebestuur en ambtenaren. Het gemeentebestuur bestaat uit: college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad.

De stad

Met de stad wordt bedoeld: inwoners, informele en formele zorgverleners, werkgevers en ambtenaren en mensen die behoren tot het gemeentebestuur. Dat wil zeggen alle deelnemers aan het cocreatieproces Samen Wageningen (zie bijlage 3).

Eigen regie

Eigen regie betekent dat je alle beslissingen zelf kunt nemen. Zelf kiezen waar en hoe je wilt wonen en zelf beslissen waar en wanneer je (vrijwilligers) werk gaat doen als dat tot je mogelijkheden behoort. Eigen regie gaat veel verder dan alleen de zorg. Het gaat erom dat mensen hun leven kunnen leiden zoals zij dat willen en dat de zorg daarop aansluit.

Ervaringsonderzoek

Kwalitatief onderzoek waarbij aan mensen wordt gevraagd wat hun ervaringen zijn met een bepaald onderwerp. Het gaat hierbij niet om aantallen en cijfers, maar om ervaringen/vertellen.

Faciliteren

Faciliteren betekent 'vergemakkelijken'. Of specifieker: '(mede) mogelijk maken door randvoorwaarden te vervullen'. Iemand die iets faciliteert, verleent er concrete of abstracte faciliteiten (voorzieningen) voor. Wat onder faciliteiten verstaan kan worden, is heel breed: financiële steun, materialen, prijzen(geld), het gebruiken van bepaalde terreinen, gebouwen of infrastructuur, reclame, het ter beschikking stellen van mensen en kennis, enzovoort.

GGZ

Geestelijke gezondheidszorg

Informele zorg

Verwijst naar zorg en ondersteuning die wordt verleend door mantelzorgers, familieleden, burens, vrienden en vrijwilligers aan mensen die zorg en ondersteuning nodig hebben, zonder daarvoor loon te ontvangen. Informele zorg wordt als term vaak gebruikt in relatie tot formele of professionele zorg. We onderscheiden drie vormen van informele zorg:

1. Mantelzorg

Mantelzorg is langdurende zorg (meer dan drie maanden). Degene die mantelzorg verleent, doet dat niet vanuit een hulpverlenend beroep, maar omdat deze een sociale relatie heeft met degene die zorg nodig heeft. Mantelzorg wordt verleend vanwege gezondheidsproblemen of beperkingen en kan duren tot in de terminale fase. Mantelzorg varieert van huishoudelijke en praktische hulp, persoonlijke verzorging, begeleiding tot emotionele steun. Mantelzorg stopt niet als de zorgvrager naar een verzorgings- of verpleeghuis verhuist.

2. Zorg door netwerken

Minder intensieve en/of onregelmatige hulp en ondersteuning die familieleden en/of andere bekenden uit het sociale netwerk bieden aan een naaste. Of aan de mantelzorger, zodat deze voor de naaste kan zorgen.

3. Vrijwilligerswerk in de zorg

Vrijwilligerswerk in de zorg wil zeggen dat mensen zorg en ondersteuning bieden aan andere mensen, zonder dat zij een persoonlijke betrekking met hen hebben. Daarvoor worden ze niet betaald. Het vrijwilligerswerk is gericht op welbevinden van cliënten, biedt mogelijkheid van (extra) tijd en aandacht, levert bijdrage in vorm van hand- en span-diensten, is geen professionele hulpverlening en brengt 'buiten binnen'.

Het onderscheid tussen mantelzorg, familie- en netwerkparticipatie en vrijwilligerswerk is niet altijd even duidelijk. Zo zijn er mantelzorgers die niet alleen voor hun moeder zorgen bij het middag-eten, maar ook even andere cliënten begeleiden. Voor hun eigen moeder zijn ze mantelzorger, maar voor de andere cliënten vrijwilliger.

Ook het onderscheid tussen mantelzorg en familieparticipatie is niet zwart-wit. Wanneer een familielid steeds meer doet, wordt hij/zij eigenlijk meer mantelzorger. Maar een familielid kan bijvoorbeeld ook de mantelzorger ondersteunen, zodat die de zorg vol kan houden.

Innovatie

Een innovatie is een idee, praktijk of object dat door iemand als nieuw wordt waargenomen. Het is anders dan wat al bekend is.

Leefbaarheid

Leefbaarheid wordt gevormd door de sociale en fysieke aspecten die iemand ervaart binnen een gebied buitenshuis (zoals een straat, buurt of wijk) en die ervoor zorgen dat mensen zich wel of niet goed voelen op die plek.

Leefgebieden

Bedoeld worden sociale leefgebieden. Zoals financiën, gezondheid, sociale contacten en dagbesteding/werk.

Maatschappelijke partners

Hiermee worden de organisaties en instellingen bedoeld die in Wageningen actief zijn op het gebied van hulp en ondersteuning bij zorg en welzijn. Die kunnen betaalde en vrijwillige vormen van hulp en ondersteuning zijn.

Maatwerk

Maatwerk is hulp of ondersteuning die is afgestemd op de wensen, persoonskenmerken, mogelijkheden en behoeften van de hulpvrager. Maatwerk kan ook betekenen dat moet worden afgeweken van regels: ongelijke gevallen worden behandeld naarmate ze verschillen. Bij toepassing van maatwerk spelen drie waarden een rol: legitimiteit (wet- en regelgeving, uitvoeringsprotocollen), betrokkenheid (eigen regie, samenredzaamheid, meedoen) en efficiency (kosten). Uitgangspunt bij het verlenen van maatwerk is: als de maatwerkoplossing meer betrokken en goedkoper is, is er ruimte om te handelen buiten de protocollen.

Mensen met een beperking

Mensen met een lichamelijke, zintuiglijke, psychische en/of verstandelijke beperking.

Participatiesamenleving

Een samenleving waarin iedereen die dat kan, verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving, zonder hulp van de overheid.

Positieve Gezondheid

Een begrip van Machteld Huber. Gezondheid wordt daarbij gezien als het vermogen je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. Of simpeler gezegd: gezondheid is geen doel maar een middel, opdat iemand kan doen wat hij/zij écht belangrijk vindt.

Samenredzaamheid

Een begrip dat uitdrukt dat we met elkaar willen zorgen dat iedereen mee kan doen. Maar ook een toenemend bewustzijn dat we gezamenlijk verder komen. Mensen gaan zichzelf organiseren en verenigen om gedeelde doelen te realiseren.

SES

Sociaal economische status

Talent

Een aangeboren aanleg of bekwaamheid. Iets waar je vanuit jezelf goed in bent en/of je makkelijk eigen kunt maken.

Tevredenheidsonderzoek

Onderzoek waarbij aan mensen wordt gevraagd in welke mate ze tevreden of ontevreden zijn over een bepaalde vorm van dienstverlening.

VGGM

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Wmo

Wet maatschappelijke ondersteuning

Wpg

Wet publieke gezondheid

Zelfredzaamheid

Zelfredzaamheid is het vermogen van iemand om voor zichzelf te zorgen. Men kan eigen problemen oplossen en gaat zelfstandig door het leven, ofwel weet zichzelf te redden. In Wageningen gaan we uit van samenredzaamheid (zie in begrippenlijst).

TOELICHTING PROCES EN METHODIEK SAMEN WAGENINGEN

In 2015 is de gemeente gestart met het traject Samen Wageningen, om samen met de stad dit beleidskader te maken. Omdat we het samen hebben gemaakt, noemen we dit cocreatie.

Met de stad wordt bedoeld: inwoners, informele en formele zorgverleners, werkgevers, ambtenaren en de leden van het gemeentebestuur. Samen hebben zij aangegeven wat zij belangrijk vinden als het gaat over sociaal beleid. Van daaruit hebben ze invulling gegeven aan beleidsthema's. En vervolgens hebben zij gezamenlijk voorstellen gedaan voor de hoofdlijnen en doelstellingen van het beleid. De reacties hierop heeft de gemeente gebruikt om de voorstellen aan te scherpen. Zo is het beleidskader ontstaan.

In deze bijlage wordt het proces en de gebruikte methodiek beschreven. In tegenstelling tot in het beleidskader, wordt overal waar in deze bijlage "we" staat de gemeente (bestuur en ambtenaren) bedoeld.

Inspiratie van de stad: zomercolleges

In het voorjaar van 2015 hebben de verantwoordelijke wethouders, Lara de Brito en Michiel Uitdehaag (wethouder Uitdehaag is in januari 2016 opgevolgd door Dennis Gudden), aan het college voorgesteld om het nieuwe beleid samen met de stad te maken. Het college was enthousiast over dit voorstel. De wethouders wilden graag dat de mensen in Wageningen geïnspireerd zouden worden om mee te denken over het sociaal beleid. Daarom zijn er vier zomercolleges georganiseerd die iedereen uit Wageningen gratis kon bijwonen. Over Gezondheid, Samenleven en Veranderen. De zomercolleges werden druk bezocht (per college waren 130 tot 240 mensen aanwezig) en de reacties van de deelnemers waren heel positief.

Besluit gemeenteraad: plan van aanpak cocreatie

Formeel is het traject op 6 juli 2015 begonnen. Het college van B&W heeft de gemeenteraad voorgesteld om het nieuwe beleid samen met de stad te maken. De gemeenteraad heeft op 6 juli 2015 het plan van aanpak voor het cocreatietraject vastgesteld.

Op zoek naar methodiek en begeleiding

Daarna is de gemeente op zoek gegaan naar een ervaren bedrijf om te helpen bij het organiseren van het cocreatieproces. Samen met inwoners beleid maken en uitvoeren is niet nieuw, maar op zo'n grote schaal als het gehele sociale beleid wel. Bij het sociale beleid gaat het over thema's die allemaal de levens van inwoners direct raken. En het gaat over veel geld. De gemeente wilde dit proces zo goed mogelijk uitvoeren en er ook van

leren voor toekomstige projecten. Vier bedrijven hebben een offerte uitgebracht. Uiteindelijk is de keus gevallen op het bedrijf eStadslab. Dit bedrijf heeft al in veel gemeenten cocreatietrajecten begeleid. Ze konden het traject ook digitaal ondersteunen en hadden veel ervaring met het betrekken van inwoners bij beleidsvorming.

Voorbereiding Samen Wageningen

Vanaf augustus 2015 is de gemeente aan de slag gegaan met de voorbereiding van Samen Wageningen. eStadslab heeft de website www.samenwageningen.nl gemaakt. We hebben afspraken gemaakt over de inrichting van het proces: drie fasen met drie vragenlijsten en drie bijeenkomsten. We hebben besproken hoe we de mensen in de stad aan wilden spreken: digitaal in de je-vorm en schriftelijk in de u-vorm. We hebben een communicatieplan opgesteld met alle acties om de inwoners van Wageningen bij Samen Wageningen te betrekken. Op veel verschillende manieren is aan de mensen in de stad gevraagd om de vragenlijsten in te vullen: er waren posters in bus-hokjes, oproepen in De Stad Wageningen, berichten op de Kabelkrant, filmpjes van Rijnstreek TV, acties in de stad en de eerste en derde vragenlijst zijn huis aan huis verspreid. Er is een expositie georganiseerd van foto's van de Cameraclub Wageningen 'Samen Wageningen in Beeld'. Veel Wageningse organisaties hebben meegewerkt om hun bezoekers te vragen de vragenlijsten in te vullen.

Door al deze inzet en medewerking hebben we bereikt dat in totaal 3041 unieke personen hebben meegedaan (uniek wil zeggen: ook als mensen

meer dan één vragenlijst hebben ingevuld zijn ze voor dit totaal maar één keer geteld). Uit informatie van Wageningse organisaties en uit de opmerkingen op de vragenlijsten weten we dat hierbij vertegenwoordigd waren: ouderen, jongeren en alles daartussenin, laag- en hoogopgeleiden, inwoners met een verstandelijke beperking, laaggeletterden, mensen die werken in Wageningen, studenten, vrijwilligers, mantelzorgers, migranten, ouders van kinderen met een beperking enz.. In elke fase (zie verder) waren er meer dan 1000 deelnemers. Hiermee kunnen we spreken van een representatief resultaat voor Wageningen⁴⁰.

Methodiek: Design Thinking

Bij de voorbereiding hebben we ook de methodiek bepaald. We hebben gekozen voor Design Thinking.

Als je mensen vraagt wat ze zouden willen voor de toekomst, dan leidt dat vooral tot kleine aanpassingen in plaats van echt nieuwe keuzes. Mensen vinden het lastig om na te denken over een toekomst die afwijkt van de huidige situatie. Een voorbeeld: als je aan een ridder in de Middeleeuwen had gevraagd "hoe wil je het snelst bij het volgende kasteel komen?" had hij waarschijnlijk geantwoord: met een sneller paard. Dus beter dan wat hij kende, maar niet zozeer vernieuwend. Om die reden is Samen Wageningen gebaseerd op *Design Thinking*. Dit is een methode waarbij mensen niet gevraagd wordt wat hun huidige behoefte is, maar welke waarden ze belangrijk vinden. Daarnaast worden mensen bij herhaling in een dialoog betrokken, zodat ze samen bouwen aan een oplossing.

De ervaring leert dat deze methode meer nieuwe inzichten en 'out-of-the-box'-oplossingen oplevert voor complexe onderwerpen en zorgt voor een groter draagvlak voor de uiteindelijke plannen. Even terug naar het voorbeeld van de ridder: als je aan hem had gevraagd "wat vind je belangrijk om snel bij het volgende kasteel te komen?" had hij misschien antwoorden gegeven als "veilig, comfor-

tabel, licht, goede wegen". De behoefte gaat dan verder dan het snellere paard. Mensen die over dit soort vragen en antwoorden zijn gaan doordenken, hebben uiteindelijk de auto ontworpen.

Bij het maken van de vragenlijsten hebben we gekeken naar wat het beste werkt om mensen mee te laten doen. Om deelname aan Samen Wageningen te bevorderen zijn eenvoudige maar prikkelende vragen geformuleerd en werd afgepaste informatie aangeleverd. De vragenlijsten waren daarom steeds zo kort mogelijk en konden snel beantwoord worden. Daarbij ging het om de eerste reactie op de voorgelegde keuzeopties. Op de website kon iedereen de laatste tien reacties van andere deelnemers lezen. Het kunnen lezen van recente reacties van anderen zet mensen aan tot reageren.

Design Thinking bestaat uit meerdere fasen. De resultaten van elke fase worden steeds teruggelegd aan en verbeterd door de doelgroep. De onderzoeker checkt steeds bij de deelnemers of zij het eens zijn met de uitwerking en vraagt om verdieping.

Voor Samen Wageningen is het proces verdeeld in drie fasen: de IK-fase, de WIJ-fase en de Resultaat-fase.

Fase 1: de IK-fase

De gemeente heeft bepaald welke vragen we als eerste wilden stellen. Die vragen hebben we afgeleid uit de kernwaarden van het beleidskader *Samen Redzaam*, dat in 2014 was vastgesteld.

Die kernwaarden waren:

1. de inwoner staat centraal;
2. iedere inwoner benut zijn eigen kracht en eigen netwerk zo goed mogelijk, zodat meer inwoners zelfstandig functioneren;
3. voorkómen dat een inwoner in een kwetsbare positie komt of dit in een zo vroeg mogelijk stadium onderkennen;
4. iedere inwoner krijgt de hulp en ondersteuning die hij/zij nodig heeft: maatwerk en autonomie staan daarbij centraal; de regie ligt bij de inwoner;
5. keuzevrijheid voor iedere inwoner, waarbij in principe ingezet wordt op de meest doelmatige, goedkope en dichtstbijzijnde (qua afstand) oplossing;
6. alle kinderen groeien kansrijk op, ontwikkelen hun talenten en participeren naar vermogen in de samenleving. Binnen het eigen gezin en de omgeving wordt hiervoor een sterke basis gelegd;

40 Uitgaande van een populatie van 40.000 (inclusief een inschatting van mensen die niet wonen, maar wel werken in Wageningen, exclusief een inschatting van kinderen onder 12 jaar), een steekproefmarge van 5%, een antwoordverwachting van 50% en een betrouwbaarheidspercentage van 99% bedraagt de minimale steekproef 650 personen. Bij aanvang van Samen Wageningen zijn we uitgegaan van een minimale verwachting van 750 deelnemers. Dit aantal is in elke fase van het traject ruim gehaald.

7. alle kinderen groeien veilig op;
8. iedere inwoner integreert zoveel mogelijk in de maatschappij (sociale participatie);
9. iedereen met loonwaarde doet naar vermogen mee op de arbeidsmarkt en kan voorzien in het eigen levensonderhoud.

Uit deze kernwaarden hebben we acht vragen afgeleid voor de eerste vragenlijst. De vragen waren bedoeld om duidelijk te krijgen wat voor de mensen in Wageningen belangrijk is als het gaat om het sociaal beleid. Aan de mensen werd gevraagd om de vragenlijst vanuit zichzelf in te vullen. Dus niet vanuit een organisatie of namens anderen. Er was ook een open opmerkingenveld. Daarop zijn heel veel bruikbare opmerkingen ingevuld. Aan fase 1 hebben 2748 mensen meegedaan. Ook laag-geletterden en mensen met een beperking. In totaal hebben alle deelnemers 1063 opmerkingen gemaakt in het open opmerkingenveld.

eStadslab heeft de vragenlijsten verwerkt ter voorbereiding van de eerste bijeenkomst van Samen Wageningen. Met deze bijeenkomst op 19 november in het Pantarijn werd Fase 1 afgesloten. Tijdens de bijeenkomst presenteerde eStadslab de resultaten van de vragenlijst. De ruim 100 deelnemers aan de bijeenkomst werden ingedeeld in themagroepen die overeenkwamen met de elf beleidsthema's. Zij bespraken de resultaten van de eerste vragenlijst en beantwoordden de vraag: als je kijkt naar wat de mensen belangrijk vinden, wat betekent dat dan voor jouw thema? Zo zijn de eerste beschrijvingen "wat vinden we belangrijk" per beleidsthema ontstaan.

Fase 2: de WIJ-fase

In fase 2 zijn de resultaten van de eerste fase verwerkt in een nieuwe vragenlijst. Deze vragenlijst had als kernvraag: wat vinden wij als stad belangrijk? De beschrijvingen per thema die tijdens de eerste bijeenkomst zijn gemaakt, zijn aan de stad voorgelegd met de vraag: bent u het ermee eens? Ook konden mensen aangeven welke doelen zij per thema voor zich zagen. De vragenlijst is ingevuld door 1202 mensen en zij hebben 2417 opmerkingen gemaakt.

Ook in fase 2 is een bijeenkomst georganiseerd, op 14 januari in hotel De Nieuwe Wereld van de Rijn IJssel Vakschool in Wageningen. Tijdens de bijeenkomst werden de voorlopige resultaten van fase 2 aan de deelnemers voorgelegd. Per beleidsthema's werden er weer groepjes gemaakt, en ieder groepje nam de opmerkingen van dat thema

door. De vraag daarbij was: welke hoofdlijnen en doelen konden ze afleiden uit deze opmerkingen?

Er waren ook mensen die na 14 januari de vragenlijst in hadden gevuld. Deze vragenlijsten zijn ook nog verwerkt door eStadslab en de gemeente. De antwoorden en opmerkingen zijn meegenomen in de hoofdlijnen en doelen die tijdens de bijeenkomsten waren geformuleerd. De uiteindelijke tekst die dat opleverde, is in de volgende fase (resultaatfase) opnieuw aan de stad voorgelegd.

Fase 3: de Resultaatfase

De laatste fase ging van start met de derde en laatste bijeenkomst, op 11 februari in het Pantarijn. Tijdens deze bijeenkomst kon iedereen zijn ideeën geven over manieren om het geld te verdelen over de thema's. Die ideeën worden door de gemeente uitgewerkt bij het opstellen van de begroting (zie hoofdstuk 9 van dit beleidskader).

Op basis van de resultaten van fase 2 is de vragenlijst voor de laatste fase van het traject opgesteld. Deze bevatte doelstellingen per thema, hoofdlijnen en beleidskeuzes. Iedereen in de stad kon deze beoordelen, verbeteren en aanvullen. Daarnaast kon iedereen op de vragenlijst aangeven of hij per thema meer, minder of evenveel geld nodig vond.

De financiële vragen op de vragenlijst bleken voor veel mensen lastig. De gemeente wilde hiermee duidelijk krijgen aan welke thema's de mensen uit de stad prioriteit wilden geven. Maar de financiële vragen waren niet goed gesteld en hebben tot veel verwarring geleid. Hiervan hebben we geleerd voor toekomstige trajecten. Gelukkig hebben toch nog 1006 mensen de moeite genomen om deze lastige vragenlijst in te vullen en hebben zij 2651 opmerkingen gemaakt. Die opmerkingen waren heel zinvol voor de verdere invulling van het beleidskader.

Naar een beleidskader

De drie fasen van Samen Wageningen hebben geleid tot de kern van het beleidskader: de algemene hoofdlijnen en de doelen per thema. Dit is wat de stad belangrijk vindt als het gaat over het sociaal beleid. Het cocreatieproces is zo vormgegeven dat de stad zichzelf steeds heeft beoordeeld en gecorrigeerd. Tot en met de laatste vragenlijst konden mensen aangeven of zij het eens waren met de hoofdlijnen en doelstellingen en konden zij aanvullende opmerkingen geven.

De gemeente heeft alle ingebrachte opmerkingen (over alle fasen heen: 6131!) nog een keer doorgenomen. Aan de hand hiervan zijn de hoofdlijnen en doelstellingen verfijnd en waar nodig aangevuld. Veel opmerkingen gingen over taalgebruik, dat vaak te ambtelijk was; soms bleek het lastig om begrippen uit het sociaal beleid te 'vertalen' naar gewone taal. Om dit te verhelpen hebben we een begrippenlijst opgenomen in bijlage 2.

Uiteindelijk is het eerste concept van het beleidskader geschreven. Dit concept is voorgelegd aan een eenmalige klankbordgroep van inwoners en uitvoerders (zie verderop). Deze merkte op dat de doelstellingen te weinig concreet waren. Daarom hebben we adviesbureau MDF uit Ede gevraagd ons hierbij te helpen. Op hun advies hebben we de doelstellingen verdeeld naar: resultaten, doelen en maatschappelijke effecten per thema. De resultaten beschrijven zo concreet mogelijk wat we met elkaar willen realiseren in de komende periode. De doelen geven aan wat we willen bereiken, maar waar we niet volledig invloed op hebben. De maatschappelijke effecten zijn het hogere doel per thema: dat wat de stad belangrijk vindt om uiteindelijk te bereiken.

Uit het hele cocreatieproces Samen Wageningen heeft de gemeente vijf Wageningse principes afgeleid: waarden die typisch zijn voor onze stad. De Wageningse principes en de stip op de horizon die we daarmee voor ogen hebben, staan in hoofdstuk 3.

Aanvullingen raadsfracties

Gedurende het cocreatietraject hebben de fracties van de Wageningse gemeenteraad drie keer de mogelijkheid gekregen om aanvullingen te geven op de tussentijdse resultaten: na fase 1, na fase 2 en tot slot is het eerste concept-beleidskader na de zomer van 2016 aan de raadsfracties voorgelegd voor laatste aanvullingen. De aanvullingen na fase 1 en fase 2 zijn gepubliceerd op www.samenwageningen.nl om de stad te informeren en inspireren.

Klankbordgroepen

Omdat dit cocreatietraject voor de gemeente zo groot en nieuw was, hadden we behoefte aan feedback over de verschillende stappen in het proces. Daarom zijn twee klankbordgroepen samengesteld: één klankbordgroep bestaande uit leden van verschillende raadsfracties (GroenLinks, D66, Stadspartij, PvdA, ChristenUnie en VVD) en één klankbordgroep met leden van de Adviesraad Wmo. Beide klankbordgroepen hebben een heel nuttige

bijdrage geleverd aan het proces, door op verschillende momenten feedback te geven over bijvoorbeeld de vragenlijsten en over de opzet van de bijeenkomsten.

Aan het einde van het proces is een eenmalige klankbordgroep samengesteld met uitvoerende medewerkers en met inwoners. Deze klankbordgroep heeft feedback gegeven over het concept-beleidskader. Aan de hand van hun feedback is het concept bijgesteld.

Van concept naar vaststelling

In het najaar van 2016 wordt het conceptbeleidskader ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd. Als het beleidskader is vastgesteld, gaan we de uitvoering voorbereiden.

CIJFERS COCREATIE-TRAJECT SAMEN WAGENINGEN

Wageningen heeft samen met de stad nieuw beleid gemaakt. Dit ging over werk, leefbaarheid, jeugd, ouderen, armoede, vrijwilligerswerk, gezondheid, mantelzorg, mensen met een beperking, statushouders/vluchtelingen en vrijetijdsbesteding.

Fase 1: onze persoonlijke voorkeuren

In Fase 1 (van 24 oktober 2015 tot 14 december 2015) hebben mensen de eerste vragenlijst ingevuld. Op deze website, of op papier. Daaruit zijn persoonlijke voorkeuren duidelijk geworden over een aantal waardes als het gaat over sociaal beleid. Vervolgens zijn die persoonlijke voorkeuren van de stad in een bijeenkomst vertaald naar wat we belangrijk vinden voor de elf thema's in het sociale beleid: werk, leefbaarheid, jeugd, ouderen, armoede, vrijwilligerswerk, gezondheid, mantelzorg, mensen met een beperking, statushouders/vluchtelingen en vrijetijdsbesteding.

2748
unieke
participanten

1063
opmerkingen
bijgedragen

11%
anders-
taligen

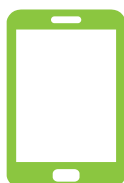
8%
jongeren

2%
verstandelijk
beperkten

2%
laag-
geletterden

81%
digitaal
meegedacht

19%
analoog
meegedacht

Fase 2: Onze doelstellingen voor het beleid

In Fase 2 (van 14 december 2015 tot 14 februari 2016) hebben we de stad per thema een beschrijving voorgelegd die voort is gekomen uit de antwoorden, opmerkingen en ideeën op de vragenlijst en de voorstellen uit de bijeenkomst van de eerste fase. Mensen hebben laten weten of ze het eens waren met de beschrijving en hebben daar opmerkingen en suggesties op gegeven. Vervolgens zijn we tijdens een bijeenkomst op zoek gegaan naar de rode draad in de reacties, dat zijn de hoofdlijnen voor het beleid. De meningsverschillen zijn uitgewerkt in verschillende beleidskeuzes. En we hebben gekeken welke resultaten we samen willen bereiken per thema.

Laatste fase: Het resultaat en de middelen

De laatste fase (van 14 februari 2016 tot medio maart 2016) begon met de derde en laatste bijeenkomst op 11 februari 2016, waarin de deelnemers zich hebben gebogen over de mogelijke manieren om het geld te verdelen. Ook konden mensen via een laatste vragenlijst hun mening geven over de voorgestelde hoofdlijnen, doelstellingen en beleidskeuzes en over de verdeling van het geld.

TOTAAL

3041
unieke
participanten

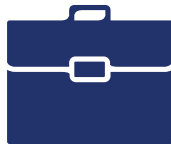
7855
unieke website
bezoekers

10%
studeert in
Wageningen

68%
woont in
Wageningen

51%
werkt in
Wageningen

4%
werkt voor
Wageningen

GEZONDHEIDSPROFIEL WAGENINGEN

Gezondheid is breder dan alleen de afwezigheid van ziekte. De VGGM heeft vanuit dit gedachtegoed in 2015 een gezondheidsprofiel opgesteld voor de gemeente Wageningen. Dit gezondheidsprofiel bestaat uit vier tabellen: leefstijl, sociale omgeving, lichamelijke/mentale gezondheid en zelfredzaamheid. Elke tabel is onderverdeeld in vier groepen: kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen. In de laatste tabel staan vergelijkingscijfers tussen Wageningen en Regio Gelderland Midden.

Leefstijl	
KINDEREN	JONGEREN
9% van 10/11 jarigen heeft matig overgewicht 1% van 10/11 jarigen heeft ernstig overgewicht 72% beweegt meer dan 7 uur per week	15% heeft matig overgewicht 3% heeft ernstig overgewicht 67% beweegt gemiddeld 7 uur per week 25% is bingedrinker (>5 glazen alcohol per gelegenheid) 16% rookt 14% heeft ooit geslachtsgemeenschap gehad 45% vrijt altijd met condoom 16,8% van bezoekers SOA-spreekuur (jonger dan 25 jaar, regio) heeft een of meerdere SOA 0,83% tienermoeder
VOLWASSENEN	OUDEREN
9% heeft ernstig overgewicht 67% beweegt voldoende 8% gebruikt overmatig alcohol 20% rookt	13% heeft ernstig overgewicht 65% beweegt voldoende 9% gebruikt overmatig alcohol 12% rookt

KINDEREN	JONGEREN
35% werd gepest (3 maanden) Bij 3% werd er in bijzijn van het kind gerookt 11% van ouders vindt het acceptabel dat kind voor 18e jaar meerdere glazen alcohol drinkt Bij 29% drinken ouders regelmatig/vaak alcohol in bijzijn van het kind 	12% werd gepest (3 maanden) 17% van de ouders vindt het goed dat het kind drinkt 3,8% voortijdig schoolverlaters 1 zwerfjongere in beeld
VOLWASSENEN	OUDEREN
3% voelt zich overdag onveilig in de buurt 13% voelt zich 's avonds/ 's nachts onveilig 8% ooit slachtoffer van huiselijk geweld 56% heeft het gevoel onderdeel te zijn van de samenleving 8% is (zeer) ernstig eenzaam 36% is sociaal eenzaam 	9% voelt zich overdag onveilig in de buurt 19% voelt zich 's avonds/ 's nachts onveilig 5% ooit slachtoffer van huiselijk geweld 8% is (zeer) ernstig eenzaam

KINDEREN	JONGEREN
97% ervaart gezondheid als (zeer) goed 68% is meestal weerbaar 16% heeft moeite met rondkomen (gezin) 	85% ervaart gezondheid als (zeer) goed 6% seksuele ervaring tegen zin gehad
VOLWASSENEN	OUDEREN
80% ervaart gezondheid als (zeer) goed 92% heeft regie over eigen leven 26% heeft moeite met rondkomen 7% heeft behoefte aan opvoedondersteuning (ouders 0-12 jr.) De netto participatiegraad is 64,6% 	71% ervaart gezondheid als (zeer) goed 85% heeft regie over eigen leven 9% heeft moeite met rondkomen 67% kan huishoudelijke activiteiten zelfstandig uitvoeren

KINDEREN	JONGEREN
21% heeft een of meer aandoeningen 91,2% vaccinatiegraad DTP (schoolkinderen) 90,6% vaccinatiegraad BMR (schoolkinderen) 14% (licht) verhoogde score op psychosociale problematiek (5/6 jr.) 14% (licht) verhoogde score op psychosociale problematiek (10/11 jr.) 	14% verhoogde score op psychosociale problematiek 9% heeft matig/hoog risico op angststoornis of depressie
VOLWASSENEN	OUDEREN
51% heeft een of meer chronische aandoeningen 10% ervaart lichamelijke beperkingen (oren, ogen, mobiliteit) 14% is gevallen (3 maanden) 50% heeft matig/hoog risico op angststoornis of depressie 	82% heeft een of meer chronische aandoeningen 37% ervaart lichamelijke beperkingen (oren, ogen, mobiliteit) 21% heeft mobiliteits-beperkingen 21% is gevallen (3 maanden) 38% heeft matig/hoog risico op angststoornis of depressie 14% is psychisch ongezond

VERGELIJKINGSCIJFERS GEZONDE LEEFSTIJL WAGENINGEN TEN OPZICHTE VAN REGIO GELDERLAND MIDDEN			
Kinderen		Wageningen	Regio GM
Matig overgewicht (10-11 jarigen, KD+, 2014)	%	9	13
Ernstig overgewicht (10-11 jarigen, KD+, 2014)	%	1	2
Beweegt meer dan 7 uur per week	%	72	72
Jongeren		Wageningen	Regio GM
Matig overgewicht	%	15	18
Ernstig overgewicht	%	3	4
Beweegt gemiddeld 7 uur per week (NNGB)	%	67	70
Binge-drinker	%	25	27
Rookt	%	16	17
Geslachtsgemeenschap gehad	%	14	16
Vrijt veilig (van de seksueel actieven)	%	45	48
Tienermoeders (KIT, 2012)	%	0,83	1
Volwassenen		Wageningen	Regio GM
Matig overgewicht	%	22	33
Ernstig overgewicht	%	9	11
Beweegt voldoende (NNGB)	%	67	66
Gebruikt overmatig alcohol	%	8	7
Rookt	%	20	24
Ouderen		Wageningen	Regio GM
Matig overgewicht	%	42	42
Ernstig overgewicht	%	13	16
Beweegt voldoende (NNGB)	%	65	58
Overmatige drinkers	%	9	9
Rookt	%	12	12

OVERZICHT HUIDIGE BURGER-INITIATIEVEN EN INNOVATIES IN WAGENINGEN

Naam	Toelichting initiatief	Aansluiting bij Wageningse principes	Aansluiting bij hoofdlijnen Samen Wageningen	Aansluiting bij doelen Samen Wageningen
"Thuis"	Dit is een initiatief van inwoners van Wageningen. THUIS is de gezamenlijke woonkamer in het centrum van Wageningen waar allerlei inwoners samenkomen. Lokale Wageningers en de vele studenten komen bij Thuis om een praatje te maken, een spelletje te spelen, ideeën uit te voeren en om mee te doen aan de activiteiten die worden georganiseerd.	Er is aandacht voor preventie, inwoner staat centraal.	Toegankelijk voor iedere inwoner, preventief, laagdrempelige toegang, iedereen kan zinvol meedoen, contact is gebaseerd op wederzijds respect, talenten worden van iedereen benut en er wordt uitgegaan van eigen regie.	Thema's leefbaarheid, werk, armoede, vrijwilligerswerk, vrijetijdsbesteding, ouderen, mensen met een beperking en statushouders/vluchtelingen
Welzijn en Sporten op Recept	Welzijn en Sporten op recept geeft huisartsen, praktijkondersteuners en bijvoorbeeld fysiotherapeuten de mogelijkheid om mensen met psychosociale klachten direct door te verwijzen naar welzijns- en sportactiviteiten. Het doel is dat mensen zelf actief worden en met hun klachten leren omgaan en weer mee kunnen doen in de samenleving.	Er is aandacht voor preventie, de inwoner staat centraal, we gaan uit van vertrouwen.	Toegankelijk voor iedere inwoner, preventief, laagdrempelige toegang, iedereen kan zinvol meedoen, contact is gebaseerd op wederzijds respect, talenten worden van iedereen benut en er wordt uitgegaan van eigen regie.	Thema gezondheid.
Social Brokers	Social Brokers zijn vertrouwde personen in de omgeving van jongeren. Het netwerk verbindt deze mensen met elkaar zodat zij ervaringen en tips kunnen uitwisselen.	Er is aandacht voor preventie en maatwerk.	Het is gericht op iedere inwoner, preventief en contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema jeugd.
Stichting Present Wageningen	Als vrijwilligersmakelaar biedt Stichting Present Wageningen groepen burgers de mogelijkheid om een zinvolle en goed bestede dag te beleven door zich in te zetten tijdens klusprojecten of sociale activiteiten. De vrijwilligers bepalen zelf wat ze willen geven aan tijd en talent. Present Wageningen zorgt voor een geschikte hulpvraag in samenwerking met maatschappelijke organisaties. Present Wageningen begeleidt de groepen vrijwilligers in de voorbereiding, uitvoering en afronding van de projecten. Stichting Present Wageningen koppelt op deze manier formele en informele zorg.	De inwoner staat centraal, we gaan uit van vertrouwen.	Toegankelijk voor iedere inwoner, preventief, laagdrempelige toegang, iedereen kan zinvol meedoen, contact is gebaseerd op wederzijds respect, talenten worden van iedereen benut en er wordt uitgegaan van eigen regie.	Thema's leefbaarheid, mantelzorg, vrijwilligerswerk en vrijetijdsbesteding.

Voorleesexpress	De VoorleesExpress is een project waarbij vrijwillige voorlezers voor 20 weken worden gekoppeld aan een gezin met jonge kinderen. Wekelijks lezen zij voor bij kinderen van 2 tot en met 8 jaar thuis en ouders worden daarbij betrokken, zodat zij na een half jaar het voorlees-ritueel zelf kunnen overnemen. Kinderen die veel worden voorgelezen leren meer nieuwe woorden en woordenschat is een voorwaarde om een goede lezer te worden.	Er is aandacht voor preventie en de inwoner staat centraal.	Gericht op iedere inwoner met oog voor doelgroepen met specifieke behoeften, preventief en contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema's vrijwilligerswerk en jeugd.
Maatjes-project Dementie	Maatjesprojecten zijn gericht op het versterken van de verbondenheid in de samenleving. Maatjesprojecten draaien op vrijwilligers. Samen met een vrijwilliger neemt iemand met dementie deel aan activiteiten die hij/zij alleen niet meer kan doen.	Inwoner staat centraal.	Iedereen moet zinvol kunnen meedoen, contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema's gezondheid, mantelzorg en vrijwilligerswerk.
(Digi) taalhuis	Het (Digi)taalhuis biedt een toegankelijke plaats waar iedereen die hulp nodig heeft om basisvaardigheden als lezen, schrijven, rekenen en het begrijpen en gebruiken van de Nederlandse taal en digitale basisvaardigheden terecht kan. Het (Digi)taalhuis moet een samenwerkingsverband worden tussen de verschillende partners.	Er is aandacht voor preventie, de inwoner staat centraal en er is respect voor privacy.	Iedereen moet zinvol kunnen meedoen, er is laagdrempelige toegang tot ondersteuning, contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema's gezondheid en werk.
Ontmoeting en zingen als kern participatie	Dit project is een burgerinitiatief waarbij migranten en vluchtelingen uit de hele wereld elkaar ontmoeten en met elkaar zingen, met als doel zich te ontwikkelen en meer te participeren in de Wageningse samenleving. Daarnaast leren zij de Nederlandse taal en bespreken ze vrijwilligerswerk, opvoeding van de kinderen en werk/eigen onderneming starten e.d.	Er is aandacht voor preventie, de inwoner staat centraal.	Iedereen moet zinvol kunnen meedoen, contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema's werk en statushouders/vluchtelingen.
Werkwiel	Werk hebben geeft identiteit, structuur en een sociaal netwerk. Mensen zonder werk, ZZP'ers, vrijwilligers en mantelzorgers kunnen dat missen. WerkWiel Wageningen is een plek waar mensen zonder collega's elkaar wekelijks ontmoeten. Voor ondersteuning en ontwikkeling.	Er is aandacht voor preventie en respect voor privacy.	Preventie, er is laagdrempelige toegang tot ondersteuning, contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema werk.

Groentenrijk	Groentenrijk is een plek waar kwetsbare inwoners van Wageningen kunnen werken en participeren in de werkzaamheden. Het streven is om elke week vers groente en fruit te produceren voor de voedselpakketten die Voedselbank Neder-Veluwe op dit moment verstrekt. Cliënten van Zideris die zelfstandig wonen in Wageningen en aanspraak maken op voedselpakketten van de Voedselbank, gaven aan dat ze meer verse producten in hun voedselpakket zouden willen. Ook lijkt het hen leuk om hierbij te helpen. Vanuit deze wens zocht Zideris contact met Voedselbank Neder-Veluwe.	Er is aandacht voor preventie, de inwoner staat centraal en er is respect voor privacy.	Iedereen moet zinvol kunnen meedoen, er is laagdrempelige toegang tot ondersteuning, contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema's gezondheid, werk en mensen met een beperking.
De Groene Brug	Initiatief De Groene Brug is een soort uitzendbureau, dat een match probeert te vinden tussen zorginstellingen, zorgcliënten en vrijwilligers die zorgcliënten willen begeleiden bij activiteiten in het groen.	Er is aandacht voor preventie, de inwoner staat centraal en er is respect voor privacy.	Iedereen moet zinvol kunnen meedoen, er is laagdrempelige toegang tot ondersteuning, contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema's gezondheid en werk.
Speelgoed-bank	De Speelgoedbank Wageningen voorziet mensen die in armoede leven van speelgoed en cadeaus tijdens de feestdagen. Maar helpt ook aan de behoeftigheden om op school te kunnen trakteren.	De inwoner staat centraal, er is maatwerk.	Iedereen moet zinvol kunnen meedoen, er is laagdrempelige toegang tot ondersteuning, contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema armoede.
Voedsel-bank	De Voedselbank Neder-Veluwe e.o. wil een bijdrage leveren aan de verlichting van (verborgen) armoede en verspilling van voedsel tegengaan. Zij doet dat door kwalitatief goede producten in te zamelen en wekelijks voedselpakketten uit te delen aan gezinnen en alleenstaanden die in armoede leven.	De inwoner staat centraal, er is maatwerk.	Iedereen moet zinvol kunnen meedoen, er is laagdrempelige toegang tot ondersteuning, contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema armoede.
Kledingbank	Het doel van de kledingbank is om elkaar te helpen, armoede te bestrijden en verspilling tegen te gaan. De kledingbank geeft mensen die in financieel moeilijke omstandigheden verkeren gedurende drie jaar kosteloos kleding, zodat zij de tijd hebben om financieel zelf weer draagkrachtig te worden en in eerste instantie hun geld aan andere belangrijke basisbehoeften kunnen besteden.	Het initiatief sluit aan bij de volgende principes: de inwoner staat centraal er is maatwerk.	Het initiatief sluit aan bij de volgende hoofdlijnen: iedereen moet zinvol kunnen meedoen, er is laagdrempelige toegang tot ondersteuning, contact is gebaseerd op wederzijds respect.	Thema armoede.

Vrij toegankelijke hulp	Voor lichte hulpvragen biedt de gemeente vrij toegankelijk hulp aan. Het gaat om kortdurende, niet specialistische behandelingen voor jeugdigen en/of hun ouders of om kortdurende begeleiding, gericht op de dagelijkse levensverrichtingen. Inwoners kunnen zelf contact opnemen met de aanbieder. Door tijdig hulp te vragen, kan zwaardere zorg worden voorkomen.	Het initiatief sluit aan bij de volgende principes: problemen zoveel mogelijk voorkomen, keuze vrijheid, uitgaan van vertrouwen.	Preventie, er is laagdrempelige toegang tot informatie, hulp en ondersteuning voor iedereen.	Thema's jeugd, ouderen, mensen met een beperking, gezondheid, mantelzorg.
Specialistische ondersteuner huisarts Jeugd GGZ	De gemeente Wageningen betaalt de specialistische ondersteuner Jeugd GGZ (SOH) voor de huisartsen in Wageningen. De SOH adviseert de huisarts over het vervolgtraject maar kan zelf kinderen ook kortdurend behandelen of begeleiden. Doel van de SOH is minder doorverwijzingen naar de GGZ en kinderen sneller op de juiste plek en meer tevreden ouders en kinderen.	Het initiatief sluit aan bij de volgende principes: de inwoner centraal.	Er is laagdrempelige toegang tot informatie, hulp en ondersteuning voor iedereen.	Thema jeugd
Vertrouwensexperiment	Met het Vertrouwensexperiment wil de gemeente Wageningen duidelijkheid krijgen over de volgende vraag: "kunnen we de inwoner van Wageningen die bijstand ontvangt, door loslaten van de (arbeids- en re-integratie-) verplichtingen, een beter perspectief op een zinvol bestaan geven?" Om tot een wetenschappelijk verantwoord uitkomst te komen, worden drie groepen in de tijd gevolgd en vergeleken. Volgens de Participatiewet moet het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor experimenten als deze toestemming verlenen. Wageningen heeft samen met een aantal andere gemeenten toestemming gevraagd. De aanvraag is in behandeling.	De inwoner staat centraal, eigen regie en maatwerk, preventie, uitgaan van vertrouwen.	Meer mensen kunnen zinvol meedoen, talenten worden benut en er wordt uitgegaan van de eigen regie van de burger	Thema's gezondheid, werk, armoede, mantelzorg, vrijwilligerswerk, vrijetijdsbesteding

SAMENHANGENDE BELEIDSVELDEN

In hoofdstuk 5 van dit beleidskader is in beeld gebracht hoe alle onderdelen van het sociaal beleid met elkaar samenhangen. Daarmee worden de beleidsthema's met elkaar verbonden. In deze bijlage worden de andere beleidsvelden beschreven die van belang zijn voor het sociaal beleid.

Beschermd wonen

Onder de Wmo 2015 valt onder andere het beschermd wonen. Beschermd wonen is bedoeld voor mensen vanaf 18 jaar met psychische kwetsbaarheid die zich (nog) niet op eigen kracht kunnen handhaven in de maatschappij, maar die wel mogelijkheden hebben om weer mee te doen. Beschermd wonen is een taak van de centrumgemeenten in samenwerking met de regiogemeenten. Voor Wageningen is Ede de centrumgemeente.

Vanaf 1 januari 2016 voert Wageningen een pilot Beschermd Wonen (BW) GGZ uit. Een lokale en innovatieve aanpak. Er zijn speciaal opgeleide Wmo-consulenten op het Startpunt gekomen. Zij bespreken met inwoners of beschermd wonen de goede oplossing voor hen is, of dat zelfstandig wonen met thuisbegeleiding meer bij hun vraag past. Daarnaast is er een werkgroep om tussenvormen te onderzoeken die vallen tussen het traditionele beschermd wonen en zelfstandig wonen met thuisbegeleiding.

Maatschappelijke opvang

De maatschappelijke opvang (opvang van dak- en thuislozen) wordt in de regio WestVeluweVallei regionaal betaald en uitgevoerd. Maatschappelijke opvang is een taak van de centrumgemeenten in samenwerking met de regiogemeenten. Voor Wageningen is Ede de centrumgemeente. VGGM is de regionale regievoerder. Dak- en thuislozen krijgen een eerste gesprek in Ede, waarna tijdelijke crisisopvang wordt geregeld. Zonodig wordt begeleiding geboden bij verslavingsproblematiek. Na de crisisopvang volgt huisvesting in de gemeente waar de dak- of thuisloze vandaan komt.

Passend Onderwijs

Met de invoering van Passend Onderwijs willen de Wageningse scholen alle kinderen in Wageningen onderwijs dicht bij huis bieden. Een passend onder-

wijsaanbod voor elk kind in zijn of haar eigen stad. De gemeentelijke notitie Passend Wageningen beschrijft in hoofdlijnen de gezamenlijke uitgangspunten om deze ambitie waar te maken voor het primair onderwijs. Daarnaast is regionaal een samenwerkingsagenda opgesteld. Deze staat op de website www.swvrijnengeldersevallei.nl.

Woonvisie

In de woonvisie zijn drie thema's uitgewerkt; 'wonen en gezondheid', 'betaalbaarheid' en 'kennis en wonen'. Met name de eerste twee hebben een raakvlak met het sociaal beleid. De woonvisie gaat over de bijdrage van de fysieke component van het wonen. Dit heeft raakvlakken met onderwerpen uit dit beleidskader zoals terugdringing van eenzaamheid, verbetering van leefbaarheid en ondersteuning van inwoners bij het zelfstandig wonen.

• *Wonen en gezondheid*

De relatie tussen wonen en zorg wordt nauwer. Dat geldt niet alleen voor ouderen maar is ook zichtbaar op de woningmarkt. Sinds 2015 doet er namelijk een nieuwe groep mensen een beroep op de sociale huursector. Het gaat om mensen met een beperking of GGZ patiënten die voorheen een indicatie voor verblijf zouden hebben gekregen, maar nu gaan wonen in een reguliere sociale huurwoning waar begeleiding of zorg wordt geleverd. Deze ontwikkeling heeft consequenties voor de beschikbaarheid van sociale huurwoningen en voor de opgave om woningen aanpasbaar te maken.

• *Wonen en betaalbaarheid*

De Woningwet 2015 vraagt van gemeenten een visie op de betaalbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit en leefbaarheid van het wonen. De woonvisie gaat ook over de betaalbaarheid en beschikbaarheid van het wonen in leefbare buurten voor lagere en lagere middeninkomens.

Groenbeleidsplan

De gemeente maakt samen met de inwoners een nieuw beleidsplan voor het groen in de stad, het Groenbeleidsplan. Hierin komt te staan hoe de gemeente met groen de stad op het veranderende klimaat kan voorbereiden en hoe er meer natuur in de stad kan komen. Ook gezondheid is één van de thema's. Het plan vormt de basis voor het beheer

en onderhoud van groen in de komende jaren. Groene ontmoetingsplekken creëren, gezamenlijk groenbeheer stimuleren (concepten zoals stads-landbouw) kunnen de sociale cohesie vergroten. Ook kan groen een effect hebben op hoe mensen sociale veiligheid ervaren.

Visie op de binnenstad

In het collegeakkoord van 2014 is aangegeven dat de binnenstad van Wageningen meer aandacht behoeft om de vitaliteit te behouden en te versterken. Daarbij heeft het college de voorkeur om zaken zoveel mogelijk 'met de stad' op te pakken. Er is dan optimale ruimte voor eigen initiatieven en meer draagvlak voor plannen. De visie op de binnenstad helpt bij het afstemmen van initiatieven in, om en voor het centrum en kan als leidraad dienen voor de prioritering van de inzet van overheidsmiddelen (tijd, geld, regelgeving, etc.). Minder validen krijgen een adviesrol bij fysieke projecten in de binnenstad, om te kijken of er geen negatieve effecten zijn op de toegankelijkheid.

VISIE WIJKGERICHT WERKEN

Wijkgericht werken is een manier van werken met inwoners binnen een gebied. Waarbij bewoners(groepen) en indien nodig de gemeente en/of professionals samenwerken en met elkaar afstemmen. Het gaat zowel over het maken van plannen als over het uitvoeren daarvan. De inwoners staan centraal. Wijkgericht werken een middel dat ingezet kan worden om de leefbaarheid te versterken, waardoor inwoners hun sociale woon-omgeving ervaren als leefbaar en veilig.

Wijkgericht werken gaat uit van inwoners die de leefbaarheid in hun gebied willen verbeteren. Inwoners zijn betrokken bij hun (deel van de) straat, buurtje enz. en hebben belang bij een leefbare woonomgeving.

Wijkgericht werken brengt initiatieven samen. In een gebied worden netwerken gevormd van bewoners(groepen) en – indien gewenst – actieve professionals. Het gaat uit van maatwerk.

Tussen december 2014 en medio 2016 is een traject doorlopen met diverse inwoners, de gemeente en professionals om tot een visie wijkgericht werken

te komen. Samen zijn zij tot de volgende 10 uitgangspunten gekomen:

1. Ontmoeten, met elkaar in contact brengen, netwerken en verbinden zijn de belangrijkste doelen voor wijkgericht werken.
2. De menselijke maat is leidend en maatwerk is mogelijk.
3. Bewoners nemen zelf het initiatief en kiezen indien mogelijk zelf of ze daarbij wel/geen ondersteuning willen hebben van instellingen.
4. De bewoner pakt zelf zaken op en de instellingen geven veel meer verantwoordelijkheid aan de bewoner om dit te kunnen doen.
5. In vertrouwen werken we samen.
6. We verbeteren de informatievoorziening voor zowel nieuwe als huidige bewoners.
7. Vrijwilligers doen hun eigen dingen, nemen initiatieven en zijn geen uitvoerders van beleid van instellingen.
8. Bewoners willen iets met hun straat/buurt enz. of leven en maken hierbij geen onderscheid of het sociaal of fysiek is.
9. Het gebied/de wijk is het schakelpunt.
10. We maken geen blauwdruk, maar kijken per onderwerp hoe we het op gaan pakken.

COLOFON

Dit beleidskader is tot stand gekomen in co-creatie met inwoners van Wageningen en mensen die in Wageningen werken.

Initiatief en projectleiding:
gemeente Wageningen

Projectbegeleiding:
Abdul Advany (eStadslab)

Tekstredactie:
Sarah Lee Ketner (Case Communicatie)

Fotografie:
Camera Club Wageningen

Vormgeving:
Madelief Brandsma grafisch ontwerp

